

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin Ghețau

Istorie

clasa a IV-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual este aprobat prin ordinul ministrului educației nr. 4200/07.07.2021 și este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5003/02.12.2014.

116.111 - numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Gheorghe Florin Ghețau

Istorie

clasa a IV-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Școala	Anul școlar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

* Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat.

Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect.

Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

© E.D.P. 2021. Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice, București. Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.

Referenți: conf. univ. dr. **Sora Florin Andrei**
prof. gr. 1 **Lazăr Liviu**

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Str. Spiru Haret nr. 12, sector 1, cod 010176, București
Tel.: 021.315.38.20
Tel./fax: 021.312.28.85
e-mail: office@edituradp.ro
www.edituradp.ro

Comenzi pentru această lucrare se primesc:

- prin poștă, pe adresa editurii
- prin e-mail: comenzi@edituradp.ro
comercial@edituradp.ro
- prin telefon/fax: 021.315.73.98

Redactor: **Valentina Jercea**
Tehnoredactor: **Anca Melcher, Cati Lupu,**
Țibea Doina, Gabriela Drăghia
Copertă: **Mădălina Mogoșeanu**

Deșteaptă-te, române!

Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

UNITATEA I Trecutul și prezentul din jurul nostru	7
Lecția 1. Noțiuni introductive	8
Lecția 2. Familia	12
Lecția 3. Comunitatea locală și națională	15
Lecția 4. Comunități ale minorităților pe teritoriul de azi al României	18
Lecția 5. Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală	20
Lecția 6. Popoare de ieri și de astăzi	22
A. Popoare de ieri	22
B. Popoare de astăzi	25
C. Poporul român	27
Lecția 7. Cunoașterea lumii prin călători	29
A. Cunoașterea Terrei	29
B. Contribuții românești la cunoașterea Terrei	32
C. Exploratori din secolului al XX-lea	34
Ce știi?	37
Cât știi?	38
UNITATEA II Epoci, evenimente și personalități	39
Lecția 1. Antichitatea. Legende și scrieri ale antichității despre daci și romani	40
Lecția 2. Evul Mediu. Figuri legendare de voievozi și conducători locali în operele literare și istorice	43
Lecția 3. Transilvania – spațiu multietnic. Sat și oraș în Transilvania medievală	49
Lecția 4. Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților	52
Lecția 5. Epoca modernă. Alexandru Ioan Cuza și Unirea	55
Lecția 6. Carol I și independența. Carol Davila	58
Lecția 7. Eroi ai Primului Război Mondial	61
Lecția 8. Ferdinand și Marea Unire	64
Lecția 9. Epoca contemporană. România la cumpăna dintre milenii	67
Ce știi?	71
Cât știi?	72
UNITATEA III Cultură și patrimoniu	73
Lecția 1. Locuri istorice din comunitate	74
Lecția 2. Locuri cu importanță istorică pentru România	77
A. Așezări și construcții dacice, grecești și romane	77
B. Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice	80
C. Construcții religioase și ctitorii lor	85
Lecția 3. Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO	90
Proiect educațional. Ziua națională, ziua mea!	93
Ce știi?	94
Cât știi?	95
Ce am studiat?	96
Cât am aflat?	97
Rezolvările exercițiilor de la „Cât știi?” și „Cât am aflat”	98

Competențe generale și specifice

1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate

- 1.1. Ordonarea cronologică a unor evenimente din viața familiei, a faptelor prezentate într-o situație de învățare
- 1.2. Localizarea în timp a evenimentelor istorice
- 1.3. Recunoașterea preocupării oamenilor pentru raportarea la timp și spațiu

2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent

- 2.1. Identificarea de surse istorice utilizând o varietate de instrumente, inclusiv tehnologiile de informare și comunicare
- 2.2. Aplicarea unor procedee simple de analiză a surselor pentru a identifica informații variate despre trecut
- 2.3. Identificarea, pe baza surselor, a cauzelor, a consecințelor și a elementelor care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp

3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare

- 3.1. Recunoașterea unor termeni istorici în cadrul unor surse accesibile
- 3.2. Utilizarea corectă a termenilor istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă

4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți

- 4.1. Determinarea semnificației unor evenimente din trecut și din prezent
- 4.2. Recunoașterea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și celălalt, dintre persoane și grupuri
- 4.3. Manifestarea unei atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea

Ghid de utilizare a manualului

Titlul lecției

Introducere în activitatea de învățare

Textul lecției

COMUNITĂȚI ALE MINORITĂȚILOR PE TERITORIUL DE AZI AL ROMÂNIEI

Știi că...?

- ...statele minorității din România au dreptul să invite la ședința în propriile țări?
- ...statele minorității din România au dreptul să fie reprezentate în Parlament?

În zilele noastre, alături de români, care reprezintă populația majoritară din România, trăiesc mai multe minorități naționale. Persoanele care compun aceste comunități se bucură de același drepturi și obligații ca și românii și sunt sprijinite de autorități să își păstreze identitatea culturală. Câteva nume de comunități ale minorităților din România sunt cele ale maghiarilor, românilor și ucrainenilor. Lor li se alătură germanii, evreii, rușii lipoveni, sârbi, croșii, tătarii sautaci.

MAGHIARI au sosit din Asia, în anul 896 d.H., sub conducerea lui Arpad și și-au așezat în Câmpia Panonică, acolo unde se găsește astăzi Ungaria. Treptat, maghiarii au cucerit o serie de teritorii, printre care și Transilvania. Maghiarii și-au adus acolo pe cei, populație, populație împreună cu ei din Asia, și au încurajat sosirea germanilor. Astfel, Transilvania a ajuns un terțiu unde se întâlnesc mai multe culturi, tradiții și limbi.

BROMII au sosit din India, în primele secole ale mileniului al II-lea d.H. La sfârșitul secolului al XIX-lea, sunt amestecați în Tara Românească și, apoi, în Moldova și Transilvania. În Moldova și Tara Românească, românii erau numiți țigani, cuvânt pe care mai târziu îl vom vedea că este greșit. În schimb, folosim termenul român, în plus, de la bun început ei au fost amestecați cu fiștii rătăciți. Eliberații lor s-a produs de abia în anul 1855 - 1856. Astfel s-a pus capăt unei nedreptăți care a durat mai multe secole.

Astăzi, România europeană are datorită de a fi tratată în mod egal pe toți cetățenii săi. Individul de etnie loc toți cetățenii României sunt importanți și trebuie sprijiniți pentru a se dezvolta așa cum doresc.

POȚI MAI MULȚ!

Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor:

„Am pierdut în zilele trecute un tencuial de copilărie care purta un nume mai mult de jandru decât de salin, căci se numea Prunșor! El a fost unul dintre noștri țigani, înșiși în secolul al III-lea, înșiși pitar de mearse. (...) Am pierdut în Vâlcele Prunșor pe cel de pe urmă martor al începutului vieții mele, rivalul meu în jocul de arșie și în strălucirea de piatră pe deosebită birocra Ștăutul în din-țig, vecinul cu casa pătrunțată. Văsurile lumii și treptele sociale ne-au despartit de mult timp de alții!”

Vasile Alecsandri, *Vâlcele Prunșor* (1880)

- Caută, on-line, definiția termenilor linguar și pitar.
- Cine era Vasile Prunșor? Cu ce se ocupa el?
- Ca amestec în jocul pe autor de Vasile Prunșor?
- Ce sentimente exprimă autorul textului față de Vasile Prunșor?
- Cum interpretezi afirmația: „...soluțiile lumii și treptele sociale ne-au despartit...”?

PORTOFOLIU

Realizează un afiș prin care să și chemi colegii la un eveniment artistic organizat de membrii unui grup minoritar din comunitatea ta. Încearcă să te ajuci de lucrul de la începutul lecției. Afișul trebuie să conțină informații despre tradițiile, sărbătorile și limba lor. După ce ai ajuns să-ți cunoști mai bine, realizează afișul și încearcă să fi cât mai convingător. Adaugă afișul la portofoliul personal!

OMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Vasile Alecsandri (1821 - 1890) - scriitor și om politic român

DE ȚINUT MINTE!

- Prezentarea jandru în românește este grupul etnic minoritar.
- Cele mai nume de grupuri minoritare sunt țigani și romani.
- Maghiarizarea este procesul de asimilație în Transilvania.
- Românii au fost mutați vreme îndelungată în Moldova și Tara Românească.
- Eliberații colonilor erau a produs de abia în anul 1855 - 1856.

TERMINI NOI

cultură - caracteristicile spirituale și materiale ale unei anumite comunități

etnie - totalitatea persoanelor care au în comun cultura și limba pe care o vorbesc

identitate culturală - totalitatea caracteristicilor culturale care fac identitatea de altă cultură

națiune - comunitate de oameni care s-au organizat și s-au organizat pentru a trăi împreună

Activități de învățare

Portofoliu

Informații

Ideii esențiale

CE ȘTII?

Completează, pe caiet, axa timpului de mai jos, plasând anul următor în dreptul evenimentului potrivit.

Eveniment	1969	1492	896 d.H.	271 d.H.	753 î.H.	106 d.H.
Fondarea Romei						
Cucerirea Daciei de către romani		106 d.H.				
Abandonarea Daciei de către romani						
Sosirea maghiarilor în Europa sub conducerea lui Arpad						
Descoperirea Americii de către Cristofor Columb						
Primul om pe Lună						

Citește textul și rezolvă cerința.

Până la istorie se face din toate faptele oamenilor. Chiar și faptele noastre contribuie la scrierea istoriei. Toate faptele noastre sunt influențate de faptele înaintașilor noștri, pe care le numim cauze. Dar faptele noastre au urmări pe care le numim și efecte sau consecințe. Adică, fiecare fapt poate fi consecința unui fapt ori cauza altuia. De exemplu, **cauza**: Marco Polo a călătorit în Asia, **efect**: a scris cartea *Milano*.

Transcrie, pe caiet, tabelul de mai jos și pune în dreptul fiecărei cauze efectul corespunzător din următorul gir.

O mai bună cunoaștere a Antarcticii	Este descoperită America
Apare regalul maghiar	Invatarea cronologiei creștine
Dacii sunt romanizați	Apariția istoriei
CAUZA	EFFECT
Invatarea scrierii	
Năsterea lui Iisus Hristos	
Cucerirea dacilor de către Traian	
Aleazarea maghiarilor în Panonia	
Cristofor Columb părăsește spre India	
Emil Racoviță ajunge în Antarctica	

Recapitulare

Axa cronologică

Stabilirea relației cauză-efect

Evaluare

CÂȚ ȘTII?

Alege varianta corectă:

- Moldova și Tara Românească s-au unit în anul:
 - 1849
 - 1859
 - 1869
- România și-a obținut independența în anul:
 - 1878
 - 1888
 - 1898
- Ziua Națională a României este serbată, în fiecare an, în data de:
 - 1 Ianuarie
 - 1 Mai
 - 1 Decembrie

Realizează corespondența corectă între informațiile din cele două coloane:

1. Decembrie	a. astronaut
2. Nicolae Mănescu	b. călătorie în China
3. Dumitru Prunariu	c. regele dacilor

Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:

1. Istoria studiază doar faptele trecutului.	(Adevărat / Fals)
2. Poporul român are origini romane.	(Adevărat / Fals)
3. Expediția lui Magellan a plecat din Franța.	(Adevărat / Fals)

Autoevaluare: La pag. 97 găsești răspunsurile corecte. Verifică răspunsurile tale!

Întrebare	I	II	III
Punctaj maxim: 10 puncte	3 puncte (3x1)	3 puncte (3x1)	3 puncte (3x1)
Se acordă un punct din oficiu.			
Interpretare punctaj obținut	Între 1 și 2 puncte	Între 3 și 5 puncte	6 sau 8 puncte
	Insuficient	Suficient	Bine
			9 sau 10 puncte
			Foarte bine

Evaluare

Exerciții cu nivel mediu de dificultate

Autoevaluare

Barem pentru evaluare

Transformarea punctelor în calificative

Instrucțiuni de utilizare a manualului digital:

	Mărire/micșorare		Pictograme		Secțiunea de „ajutor”
	Buton înainte		Pagina anterioară		Activități multimedia statice
	Buton înapoi		Pagina următoare		Activități multimedia interactive – aplicații cu interactivitate ridicată
	Buton întoarcere automată		Salt la începutul manualului		Activități multimedia animate – videoclipuri
	Ecran complet		Salt la sfârșitul manualului		

UNITATEA

Trecutul și prezentul din jurul nostru

- Lecția 1** Noțiuni introductive
- Lecția 2** Familia
- Lecția 3** Comunitatea locală și națională
- Lecția 4** Comunități ale minorităților pe teritoriul de azi al României
- Lecția 5** Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală
- Lecția 6** Popoare de ieri și de astăzi
- Lecția 7** Cunoașterea lumii prin călători

Știi că...?

- ✦ ... egiptenii din Antichitate au fost primii care au împărțit anul în 365 de zile și 12 luni?
- ✦ ... împărțirea timpului pornind de la nașterea lui Iisus Hristos a fost propusă, în sec. al VI-lea d.H., de învățatul Dionisie cel Mic, care s-a născut în Dobrogea?
- ✦ ... ceasul mecanic a apărut, cel mai probabil, în sec. al XV-lea, în Europa și a evoluat în ceasul de buzunar, iar mai târziu, în cel de mână?

Ce este istoria?

Istoria este știința care studiază trecutul omenirii, pentru a înțelege dezvoltarea acesteia din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre.

Fiecare persoană, comunitate sau națiune are propria istorie. Tot ceea ce ți s-a întâmplat de la naștere și până în prezent alcătuiește istoria ta (**Fig. 1**).

Cu siguranță nu-ți amintești toate momentele vieții tale, dar îți rămân întipărite în memorie evenimentele importante: prima zi de școală, o petrecere dată cu ocazia zilei de naștere, o vizită cu părinții la muzeu sau vacanța din Egipt când ai văzut piramidele. Din moment ce mintea umană nu poate cuprinde totalitatea întâmplărilor din propria viață, cum ar putea reține tot ceea ce s-a petrecut în trecutul umanității? De aceea, la școală vei studia doar ceea ce a fost important în trecutul omenirii.

TRECUT

Trecutul este istorie

Ieri

PREZENT

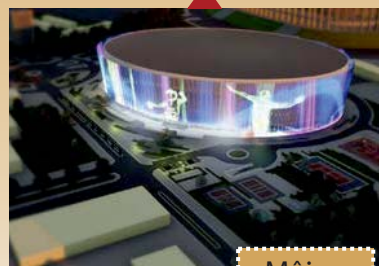
Prezentul va fi istorie

Azi

VIITOR

Viitorul va fi istorie

Mâine

Fig. 1. Timpul

POȚI MAI MULT!

I. Citește următoarele texte și răspunde, pe caiet, cerințelor.

A. *Istoria este învățătoarea vieții.* (Cicero)

B. *După priveliștea lumii, după minunile naturii, nimic nu este mai interesant, mai măreț, mai vrednic de luarea noastră aminte decât istoria.* (Mihail Kogălniceanu)

C. *Un popor care nu-și cunoaște istoria este ca un copil care nu-și cunoaște părinții.* (Nicolae Iorga)

1. Ce spune Cicero despre istorie? Crezi că are dreptate? De ce?
2. Ce este mai frumos decât istoria, după textul B?
3. Cu ce este comparată relația dintre un popor și istoria sa, după cuvintele istoricului N. Iorga?
4. Cum este poporul care nu-și cunoaște istoria, potrivit textului C?

Istoria, o știință specială

Spre deosebire de geografie sau biologie, de pildă, istoria nu are acces direct la faptele trecutului. Nu putem vedea cu ochii noștri ceea ce s-a întâmplat în timpul Bătăliei de la Vaslui (10 ianuarie 1475) sau nu putem asista la discuțiile dintre Regele Ferdinand (1914 – 1927) și colaboratorii săi. Însă putem recrea trecutul sub forma unei povești adevărate pornind de la izvoarele istorice nescrise (ruine, arme, podoabe, vase, oseminte etc.) și izvoarele istorice scrise (inscripții, tăblițe de lut, suluri de **papirus**, **cronici**, documente, ziare, cărți etc.). Așadar, istoricul, specialistul care-și asumă sarcina de a cunoaște și înțelege istoria, este asemenea unui detectiv, care caută indicii pentru a afla adevărul. Informațiile furnizate de izvoarele nescrise (**Fig. 3, 4**) și de cele scrise (**Fig. 2**) sunt ca piesele unui puzzle, din care istoricul reconstruiește povestea întâmplărilor din trecut.

Fig. 2. Papirus cu scriere hieroglifică (izvor istoric scris)

Fig. 3. Drum dacic de la Sarmizegetusa Regia (izvor istoric nescris)

Fig. 4. Coiful dacic de la Coțofenești (izvor istoric nescris)

POȚI MAI MULT!

II. Identifică felul izvoarelor istorice din imaginile de mai jos:

Fig. 5. Arme și unelte

Fig. 6. Cărți și manuscrise

Fig. 7. Vase de lut

Timpul și spațiul în istorie

Orice eveniment istoric trebuie identificat, în timp și spațiu. Altfel spus, trebuie să căutăm răspuns la întrebările **Când?** și **Unde?** La prima întrebare istoria răspunde cu ajutorul **cronologiei**, o știință care se ocupă cu datarea evenimentelor și cu studierea unităților vechi de măsurare a timpului, pe care le transformă în cele actuale (**Fig. 8**). Pentru a doua întrebare beneficiem de sprijinul geografiei care ne oferă hărți istorice, pe care regăsim locurile prin care au trecut și au trăit înaintașii noștri, așezările dintr-o anumită perioadă de timp ori granițele din trecut ale anumitor state.

Anul	365/366 de zile	Mileniul	1000 de ani
Deceniul	10 ani	Epoca	mai multe secole
Secolul	100 de ani	Era	mai multe milenii

Fig. 8. Principalele unități de măsurare a timpului

Era este cea mai lungă perioadă cunoscută de om. Ea este compusă din mai multe epoci și începe cu producerea unui eveniment foarte important. Multe popoare, printre care și al nostru, împart timpul în două mari perioade, pornind de la Nașterea lui Iisus Hristos (**Fig. 9**). Astfel, avem perioada de dinainte de Hristos, în care anii se măsoară în ordine descrescătoare și perioada de după Hristos (era creștină), în care anii se măsoară în ordine crescătoare.

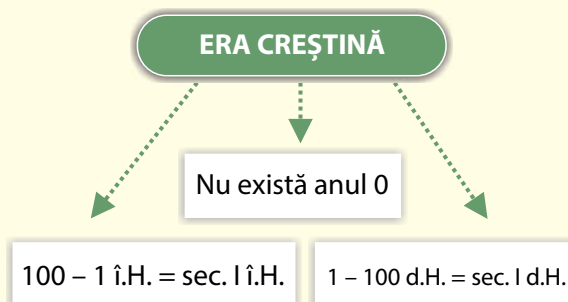

Fig. 9 Perioadele erei creștine

POȚI MAI MULT!

III. Studiază cu atenție tabelele de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

Preistoria	Antichitatea	Evul Mediu	Epoca modernă	Epoca contemporană
<ul style="list-style-type: none"> • Începe odată cu apariția oamenilor pe teritoriul țării noastre (aproximativ 1 milion î.H.) • Se termină odată cu prima știre scrisă despre geto-daci (514 î.H.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Începe în anul 514 î.H. • Se termină odată cu trecerea slavilor la sud de Dunăre (602 d.H.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Începe în anul 602 d.H. • Se încheie în anul 1821 cu declanșarea Revoluției conduse de Tudor Vladimirescu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Începe în anul 1821. • Se termină în anul 1918 odată cu formarea României Mari. 	<ul style="list-style-type: none"> • Începe în anul 1918. • Până în zilele noastre.

Fig. 10 Cele cinci mari perioade din istoria românilor

1. Enumeră cele cinci mari perioade istorice.
2. Plasează pe o axă a timpului următorii ani: 3000 î.H., 476 d.H., 1492 d.H., 1918 d.H.
3. În ce epocă ne aflăm astăzi?
4. Când crezi că se va termina epoca contemporană? Propune un an!

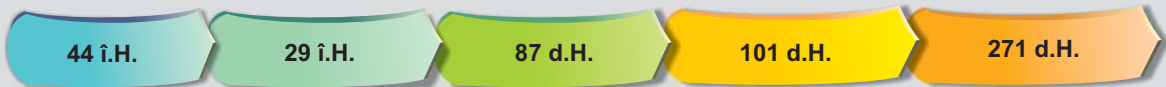

Fig. 11 Axa timpului – exemplu

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Cicero (106 – 43 î.H.) – om politic și scriitor roman

Mihail Kogălniceanu (1817 – 1891) – om politic și istoric român

Nicolae Iorga (1871 – 1940) – unul dintre cei mai mari istorici români

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Istoria este știința care studiază trecutul omenirii.
- ✓ Istoricul este omul de știință care ne ajută să cunoaștem și să înțelegem trecutul.
- ✓ Istoria se scrie pe baza izvoarelor istorice nescrise și scrise.
- ✓ Este foarte important să cunoaștem momentul și locul în care s-a produs un anumit eveniment.
- ✓ Noi măsurăm trecerea anilor în funcție de data nașterii lui Iisus Hristos.

TERMENI NOI

cronică – lucrare istorică, specifică Evului Mediu, în care evenimentele sunt expuse în mod cronologic

piramidă – 1. figură geometrică; 2. monument funerar de piatră, în formă de piramidă, în Egiptul antic

papirus – plantă care crește în Delta Nilului, utilizată de egipteni pentru a realiza suluri pe care puteau scrie

Lecția 2

FAMILIA

Știi că...?

- ✦ ...numărul românilor care trăiesc în țară și în afara ei se ridică la aproape 30 de milioane de persoane?
- ✦ ...membrii unei familii care conduc o țară, pe rând, pentru o anumită perioadă de timp, ca principii, regi ori împărați, formează o **dinastie** (Fig. 1)?

Fig. 1. Familia regală a României la Sinaia (1907)

POȚI MAI MULT!

I. Studiază tabelul de mai jos (Fig. 2) și răspunde, pe caiet, cerințelor.

REGE	ÎNRUDIRE
Carol I al României (1866 – 1881, domn) (1881 – 1914, rege)	Al doilea fiu al prințului Karl-Anton din dinastia Hohenzollern.
Ferdinand I al României (1914 – 1927)	Al doilea fiu al prințului Leopold, fratele lui Carol I.
Mihai I al României (1927 – 1930)	Fiul prințului Carol, viitorul Carol al II-lea.
Carol al II-lea al României (1930 – 1940)	Primul fiu al lui Ferdinand I și al Reginei Maria.
Mihai I al României (1940 – 1947)	Fiul lui Carol al II-lea și nepotul lui Ferdinand I.

Fig. 2. Dinastia care a condus România între anii 1866 – 1947

1. Câți regi a avut România?
2. După informațiile din tabel, Carol I era bunicul lui Carol al II-lea?
3. Ferdinand I era bunicul lui Mihai I?
4. Ferdinand I era fiul lui Carol I?

Întreaga societate umană este compusă din familii (Fig. 3). De obicei, printr-o familie înțelegem legăturile dintre părinți și copii, dar și totalitatea persoanelor înrudite între ele (bunici, nepoți, veri, unchi, mătuși). Legăturile dintre membrii unei familii pot fi biologice sau realizate prin alianță (căsătorie și adopție). Familia este modalitatea prin care oamenii au ales, din cele mai vechi timpuri, să asigure viitorul speciei umane prin grija arătată tinerelor vlăstare. Prin familie, copiii primesc îngrijirea și toate cele necesare unei vieți normale, educație și afecțiune.

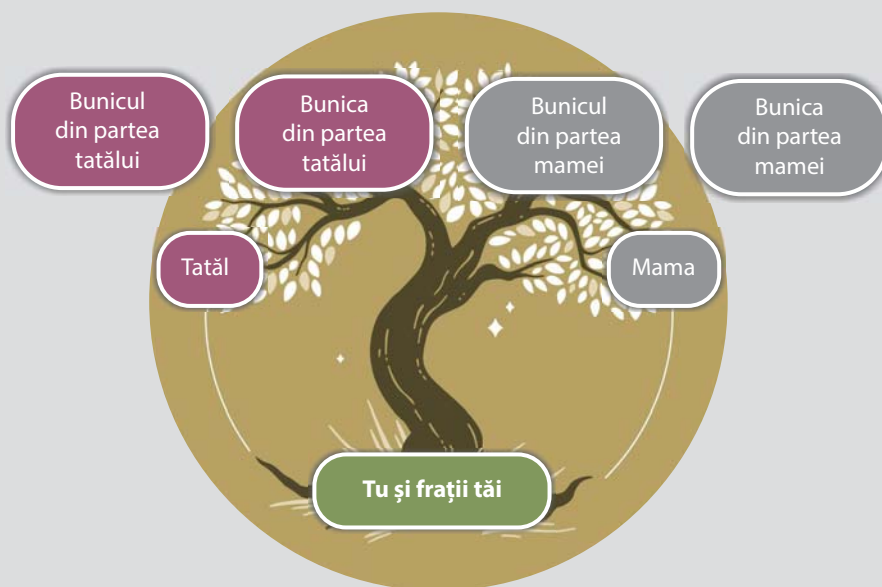

Fig. 3. Familie contemporană

POȚI MAI MULT!

II. Realizează arborele genealogic al familiei tale, conform modelului de mai jos.

Ca și țările, familiile au propria istorie, plină de evenimente și realizări deosebite. O generație este urmată de alta, ceea ce îmbogățește istoria unei familii. Să presupunem că bunicii tăi s-au născut în anii '50 ai secolului trecut. Astfel, ei au cunoscut perioada grea în care România a fost condusă de comuniști. Poate au luat parte la Revoluția din Decembrie 1989! Apoi s-au străduit să se adapteze la noua situație de după aceasta și au întâmpinat cu bucurie intrarea României în Uniunea Europeană, în anul 2007. Întrucât tu te-ai născut după anul 2007 ești, în același timp, cetățean român, dar și cetățean al Europei Unite.

Părinții tăi au apărut pe lume, cel mai probabil, în anii '80 din secolul al XX-lea. Poate sunt profesori, medici sau ingineri și, de ce nu, s-au cunoscut la facultate, după terminarea căreia au decis că este potrivit să întemeieze o familie, un spațiu cald și primitiv pentru tine și frații tăi.

Legăturile dintre membrii unei familii sunt atât de puternice încât deseori aceștia se întâlnesc să sărbătorească Paștele, Crăciunul, vreo onomastică sau o zi de naștere, se bucură împreună de Ziua Națională a României (1 Decembrie). Cu siguranță, în timpul acestor întâlniri, ai ascultat, poate, fascinat poveștile bunicului din partea mamei despre tatăl său, străbunicul tău, **veteran de război**, care a luptat pentru țara sa în cel de-al Doilea Război Mondial. Ai aflat despre faptele lui de vitejie, despre rănilor căpătate, despre faptul că a fost și prizonier, dar și despre cât de groaznic este războiul și cât de fericiți suntem noi că pacea domnește în jurul nostru.

POȚI MAI MULT!

III. Vorbește cu părinții și bunicii și află dacă ei ori alte rude din trecutul familiei tale au fost contemporani cu unele din evenimentele din tabelul următor:

Evenimentul	DA	NU	Persoana contemporană cu evenimentul
1. Marea Unire de la 1918			
2. Încoronarea Regelui Ferdinand la Alba Iulia (1922)			
3. Marea Criză Economică (1929 – 1933)			
4. Al Doilea Război Mondial (1939 – 1945)			
5. Abdicarea forțată a Regelui Mihai I (1947)			
6. Venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu (1965)			
7. Revoluția din Decembrie 1989			

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Din cele mai vechi timpuri, societatea umană a fost împărțită în familii.
- ✓ Viitorul omenirii este în mâinile familiei.
- ✓ Fiecare familie are propria sa istorie.
- ✓ Familiile se deosebesc prin cultură, religie sau limba vorbită.

TERMENI NOI

- abdicare** – act prin care un rege renunță la tron
- adopte** – act prin care o persoană devine părintele unui copil cu care nu se înrudește biologic
- veteran de război** – militar care a luptat în război

Știi că...?

- ✦ ...totalitatea locuitorilor care trăiesc alături de tine într-o comună sau oraș formează o comunitate locală?
- ✦ ... toate comunitățile locale dintr-o țară compun comunitatea națională?
- ✦ ...toate țările din lume alcătuiesc comunitatea internațională?
- ✦ ...Organizația Națiunilor Unite, ONU, este cea mai mare organizație, cuprinzând aproape toate statele din lume?

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos, documentează-te cu ajutorul internetului și completează tabelul cu informațiile potrivite.

Uneori, unele țări din comunitatea internațională se unesc pentru a se ajuta între ele, alcătuind organizații internaționale. România face parte dintr-o serie de asemenea organizații. Cele mai importante sunt Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (N.A.T.O.) și

Uniunea Europeană (UE). N.A.T.O. este o alianță militară care își propune să apere pacea și să protejeze țările membre. Uniunea Europeană este o organizație care oferă membrilor săi șansa de a se dezvolta, pentru ca cetățenii lor să ducă un trai mai bun.

Numele organizației internaționale	Numărul de state care o alcătuiesc	Anul în care a fost primită România în organizație
N.A.T.O.		
UE		

Omul primitiv trăia în grupuri mai mari sau mai mici, care se mutau din loc în loc căutând hrană și adăpost. Aceste grupuri erau mici **comunități locale** compuse din persoane înrudite. Dar, la un moment dat, oamenii au descoperit agricultura și păstoritul, au ridicat orașe impresionante, iar populația a devenit tot mai mare. În aceste condiții, pentru a organiza viața oamenilor împreună a apărut **statul**. La început, statele erau mici, dar au devenit tot mai mari odată cu trecerea timpului. Statul crea legi pentru toți și se asigura că acestea sunt respectate de către toți și proteja poporul de pericolele interne și externe.

În urmă cu două secole, oamenii au început să creeze state naționale, pornind de la ideea că fiecare **națiune** trebuie să aibă propriul stat.

Națiunea este compusă din oameni care au o istorie comună, o limbă comună și tradiții comune. Românii au luat parte la acest proces, creând statul național român prin unirea Moldovei cu Țara Românească (24 ianuarie 1859). România și-a obținut independența în 1878 și s-a unit cu toate teritoriile cu populație majoritar românească în 1918 (Marea Unire). Așa a apărut țara noastră cu care ne mândrim.

POȚI MAI MULT!

II. Documentează-te on-line și scrie, în caiet, evenimentul important de care s-a legat numele fiecărei personalități prezentate în fotografiile de mai jos. Variante de răspuns: Unirea Moldovei cu Țara Românească, Războiul de Independență și formarea României Mari.

Fig. 1 Alexandru Ioan Cuza

Fig. 2 Carol I al României

Fig. 3 Ferdinand I al României

Comunitatea națională din care facem parte se diferențiază de alte comunități naționale printr-o serie de simboluri: drapelul (Fig. 4), stema (Fig. 5), imnul național (*Deșteaptă-te, române!*) și ziua națională (1 Decembrie). La 1 Decembrie 1918 s-a încheiat procesul de formare a României Mari prin unirea Transilvaniei cu „patria-mamă”. Pentru fiecare țară, ziua națională înseamnă un moment foarte important din istoria sa. Cele mai multe state, sărbătoresc ziua națională printr-o paradă militară. În cazul României, această paradă arată hotărârea românilor de a-și apăra țara și de a trăi în pace și înțelegere cu toate popoarele de pe planetă.

Fig. 4 Drapelul României

Fig. 5 Stema României

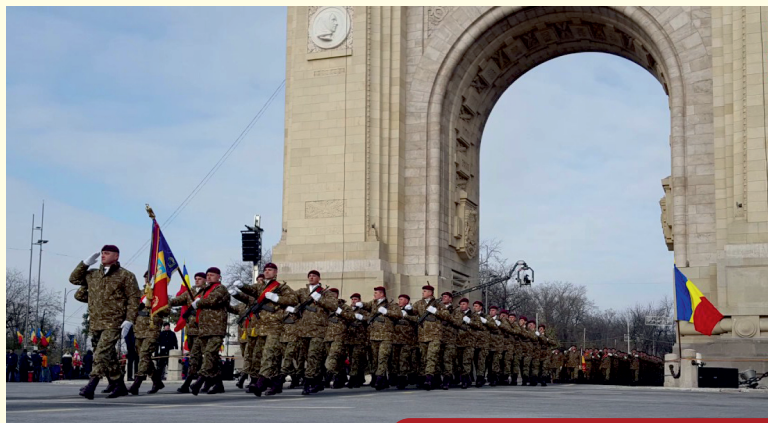

Fig. 6 Defilare de 1 Decembrie

POȚI MAI MULT!

III. Citește textul de mai jos, privește imaginile, documentează-te on-line și răspunde, pe caiet, cerințelor.

Romanii, un important popor din Antichitate, au creat **Arcul de triumf**, o construcție pe sub care treceau soldații care se întorceau victorioși din război. Această **tradiție** a fost păstrată și de popoarele din ziua de azi. Astfel, un asemenea Arc de triumf se găsește și în capitala României, București. De Ziua Națională, ostașii care iau parte la paradă defilează pe sub Arcul de triumf.

Fig. 6 Arcul de triumf al împăratului roman Constantin cel Mare

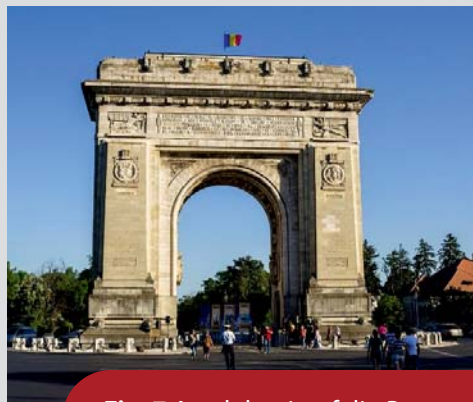

Fig. 7 Arcul de triumf din București

1. Ce popor antic a inventat Arcul de triumf?
2. Care era scopul acestei construcții?
3. În România, există o asemenea construcție?
4. Când și de ce a fost construită ea?

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Omenirea este compusă din comunități locale și naționale.
- ✓ Comunitățile naționale alcătuiesc comunitatea internațională.
- ✓ Fiecare comunitate națională are propriile simboluri: drapel, stemă, imn și zi națională.
- ✓ România s-a constituit în 1859, a devenit independentă în 1878 și s-a întregit în 1918.

TERMENI NOI

- națiune** – comunitate umană de mari dimensiuni unită prin limbă, istorie, tradiții și religie
- tradiție** – totalitatea ideilor, obiceiurilor și credințelor care se formează de-a lungul timpului, în cadrul unor comunități
- triumf** – 1. (în Roma antică) celebrarea unei victorii printr-o ceremonie grandioasă; 2. victorie de mare prestigiu în război

Știi că...?

- ✦ ...toate minoritățile din România au dreptul să învețe la școală în propria limbă?
- ✦ ...toate minoritățile din România au dreptul să fie reprezentate în Parlament?

În zilele noastre, alături de români, care reprezintă populația majoritară din România, trăiesc mai multe **minorități naționale**. Persoanele care compun aceste comunități se bucură de aceleași drepturi și obligații ca și românii și sunt sprijinite de autorități să-și păstreze **identitatea culturală**. Cele mai numeroase comunități ale minorităților din România sunt cele ale maghiarilor, rromilor și ucrainenilor. Lor li se alătură germanii, evreii, rușii-lipoveni, sârbii, croații, tătarii sau turcii.

MAGHIARII au sosit din Asia, în anul 896 d.H., sub conducerea lui Arpad și s-au așezat în Câmpia Panonică, acolo unde se găsește astăzi Ungaria. Treptat, maghiarii au cucerit o serie de teritorii, printre care și Transilvania. Maghiarii i-au adus acolo pe secui, populație sosită împreună cu ei din Asia, și au încurajat sosirea sașilor, de neam germanic. Astfel, Transilvania a ajuns un spațiu unde se întâlneau mai multe **culturi**, tradiții și limbi.

Fig. 1 Port popular maghiar din localitatea Izvoru Crișului, jud. Cluj

Fig. 2. Port tradițional al rromilor

RROMII au sosit din India, în primele secole ale mileniului al II-lea d.H. La sfârșitul secolului al XIV-lea, sunt amintiți în Țara Românească și, apoi, în Moldova și Transilvania. În Moldova și Țara Românească, rromii erau numiți *țigani*, cuvânt pe care nu-l mai folosim astăzi fiindcă este jignitor. În schimb, folosim termenul *rromi*. În plus, de la bun început ei au fost amintiți ca fiind **robi** (sclavi). Procesul de eliberare a rromilor s-a finalizat de abia în anii 1855 – 1856. Astfel s-a pus capăt unei nedreptăți care a durat mai multe secole.

Astăzi, România europeană are datoria de a-i trata în mod egal pe toți cetățenii săi. Indiferent de **etnia** lor, toți locuitorii României sunt importanți și trebuie sprijiniți pentru a se dezvolta așa cum doresc.

POȚI MAI MULT!

Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor:

„Am pierdut în zilele trecute un tovarăș de copilărie care purta un nume mai mult de șatră decât de salon, căci se numea Porojan! El a fost unul dintre robii noștri, țigan [a se citi - rrom] lingurar de soiul lui, însă pitar de meserie. (...) Am pierdut în Vasile Porojan pe cel de pe urmă martor al începutului vieții mele, rivalul meu în jocul de arșice și în azvârlitura de pietre pe deasupra bisericii Sfântului Ilie din Iași, vecină cu casa părintească. Valurile lumii și treptele sociale ne-au despărțit demult unul de altul.“

Vasile Alecsandri, *Vasile Porojan* (1880)

1. Caută, on-line, definiția termenilor *lingurar* și *pitar*.
2. Cine era Vasile Porojan? Cu ce se ocupa el?
3. Ce amintiri îl leagă pe autor de Vasile Porojan?
4. Ce sentimente exprimă autorul textului față de Vasile Porojan?
5. Cum interpretezi afirmația „...valurile lumii și treptele sociale ne-au despărțit...“?

PORTOFOLIU

Realizează un afiș prin care să-ți chemi colegii la un eveniment artistic organizat de membrii unui grup minoritar din comunitatea ta. Înainte să te apuci de lucru, află ce grupuri minoritare locuiesc în comunitatea ta. Află mai multe despre tradițiile, sărbătorile și limba lor. După ce ajungi să-i cunoști mai bine, realizează afișul și încearcă să fii cât mai convingător. Adaugă afișul la portofoliul personal!

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Vasile Alecsandri (1821 – 1890) – scriitor și om politic român

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Pe teritoriul țării noastre locuiesc și grupuri etnice minoritare.
- ✓ Cele mai numeroase grupuri minoritare sunt maghiarii și rromii.
- ✓ Maghiarii locuiesc mai ales în Transilvania.
- ✓ Rromii au fost multă vreme robi în Moldova și Țara Românească.
- ✓ Eliberarea ultimilor robi rromi s-a produs de abia în anii 1855 (Moldova) și 1856 (Țara Românească).

TERMENI NOI

- cultură** – caracteristicile spirituale și materiale ale unei anumite comunități
- etnie** – totalitatea persoanelor care au în comun cultura și limba pe care o vorbesc
- identitate culturală** – totalitatea elementelor care fac o cultură să fie diferită de altă cultură
- rob** – om lipsit de libertate care este obligat să muncească pentru stăpânul său

Leția 5

COPILĂRIA DE IERI ȘI DE AZI ÎN COMUNITATEA LOCALĂ

Știi că...?

- ✦ ...internetul a apărut în anul 1969, la cererea armatei americane, și se numea ARPANET?
- ✦ ...rețeaua de socializare Facebook a fost creată în anul 2004, de către Mark Zuckerberg?

Copilăria este o perioadă magică, în care se explorează minunile lumii. Pentru majoritatea oamenilor, cele mai plăcute amintiri sunt legate de anii copilăriei. Însă trecerea timpului a transformat și copilăria. Astfel, copilăria de azi seamănă tot mai puțin cu cea de ieri.

Copilăria bunicilor tăi se împărțea între activitățile din familie, școală și timpul petrecut alături de prieteni. Școala, ca și astăzi, însemna cunoaștere, prietenie și voie bună. Desigur, nu lipseau temele. Cu toate acestea, rămânea destul timp și pentru prieteni sau lectură. Cititul era ocupația favorită pentru mulți copii, ca și mersul la cinematograful. Vara însemna scăldat și multe alte jocuri, iar iarna le plăcea să meargă la patinaj și săniuș. În plus, mersul la colindat era un obicei respectat cu sfințenie.

Fig. 1 Jucării din Grecia antică

POȚI MAI MULT!

I. Identifică jucăriile din Fig. 1. Compară jucăriile tale cu jucăriile din imagine. Există asemănări între ele? Dar deosebiri? Discutați în clasă!

II. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie.”

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

1. Caută, on-line, definiția următorilor termeni: *motocei*, *prichici*, *humuit*, *de-a mijoarca*.
2. Ce amintiri îți sunt extrem de dragi autorului?
3. Ce simte când se gândește la anii copilăriei?
4. Scrie, în caiet, două asemănări și două deosebiri între copilăria descrisă de I. Creangă și copilăria ta.

Copilăria părinților tăi a fost puțin diferită. Timid, au apărut calculatoarele și internetul, iar televiziunea prin cablu i-a adus pe copii în fața unui univers plin de desene animate. Vacanța la mare sau la munte a devenit o tradiție, dar tot se mai găsea timp pentru prieteni.

Astăzi, copilăria este destul de diferită de ceea ce a fost în trecut. Cred că îți este greu să înțelegi că internetul era o poveste cu doar trei decenii în urmă, iar astăzi nu ne putem imagina viața fără el. Tu ai toate informațiile lumii la un clic distanță. **Laptopul**, smartphone-ul sau videoproiectorul sunt prezente chiar și în clasă, la școală. Comunicarea pe rețelele sociale ocupă, din păcate, mult din timpul care cândva era dedicat comunicării directe. Au apărut sporturi noi precum **skateboard-ul** sau **snowboard-ul**. Pe de altă parte, lumea este tot mai mică datorită internetului și avioanelor, și se schimbă tot mai repede. Oare cât de diferită va fi copilăria de mâine?

POȚI MAI MULT!

III. Studiază imaginile de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor:

Fig. 2 Grup de colindători copii

Fig. 3 Grup de colindători adulți

1. Ce este un colind?
2. Copiii din prima imagine (**Fig. 2**) merg cu...?
3. Doar copiii merg la colindat?
4. Povestește despre un obicei de iarnă din comunitatea ta?

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Ion Creangă (1837 – 1889) – scriitor român

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Copilăria diferă puțin de la o generație la alta.
- ✓ Unele lucruri nu se schimbă niciodată.
- ✓ Astăzi, copilăria este mult influențată de dezvoltarea internetului.
- ✓ Se comunică tot mai mult cu ajutorul rețelelor sociale.

TERMENI NOI

- skateboard** – placă alungită prevăzută cu role
- snowboard** – placă de forma unui schi de mari dimensiuni
- laptop** – computer personal portabil, cu alimentare de la bateria proprie sau de la priză

A. Popoare de ieri

Știi că...?

- ✦ ...grecii din Antichitate au creat **democrația**, o formă de guvernare care există și astăzi?
- ✦ ...multe dintre legile de astăzi sunt inspirate de legile create de către romani în Antichitate?
- ✦ ...luptele galilor cu romanii au inspirat o serie de benzi desenate după care s-a făcut seria de filme Asterix și Obelix?
- ✦ ...după Herodot, geto-dacii încercau să sperie furtunile lansând săgeți spre cer?

GRECII trăiau, în Antichitate în sudul **Peninsulei** Balcanice, în insulele din Marea Egee, dar și în vestul Peninsulei Asia Mică. Cele mai importante orașe ale Greciei antice au fost Sparta și Atena. Buni agricultori, meșteșugari, negustori și navigatori, grecii au creat așezări și în sudul Italiei, nordul Africii sau în Dobrogea. Prelucrau metalele și realizau ceramică de foarte bună calitate.

Grecii au creat teatrul, au perfecționat felul în care erau construite clădirile și au contribuit foarte mult la dezvoltarea literaturii, istoriei și matematicii. De pildă, se spune că tabla înmulțirii, a fost inventată de Pitagora (cca. 580 î.H. – 495 î.H.), un matematician grec. Herodot (**Fig. 1**), pe de altă parte, este considerat „părintele istoriei”.

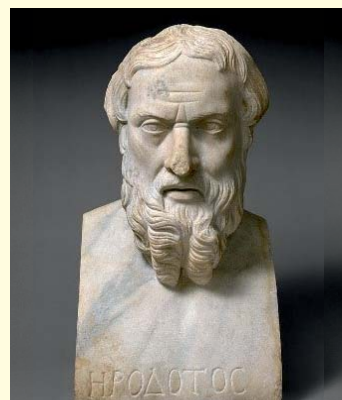

Fig. 1 Herodot din Halicarnas, (484 î.H. – 425 î.H.) „părintele istoriei”

Fig. 2 Împăratul Traian

ROMANII s-au dezvoltat în partea centrală a **Peninsulei** Italice unde au fondat, în anul 753 î.H., orașul Roma. Pe parcursul mai multor secole, romanii au creat un **imperiu**, care a ajuns să cuprindă teritorii de pe trei continente: Europa, Africa și Asia. Imperiul romanilor a cunoscut cea mai mare întindere în timpul împăratului Traian, care a domnit între anii 98 – 117 d.H. (**Fig. 2**). Printre altele, acest împărat a cucerit și Dacia, după ce l-a învins pe Decebal (87 – 106 d.H.), regele dacilor.

Romanii au fost constructori foarte pricepuți, ei au construit drumuri, instalații de aducere a apei, canalizări și clădiri publice, precum celebrul **Colosseum** din Roma. Multe dintre legile și obiceiurile lor sunt imitate și astăzi. De exemplu, modul de numire a unei persoane prin nume și prenume a fost preluat de la romani.

POȚI MAI MULT!

I. Studiază textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Căci ce om poate fi atât de nechibzuit sau de nepăsător încât să nu vrea să cunoască în ce chip și prin ce fel de politică a fost biruită aproape toată lumea (...) și a căzut sub o singură stăpânire, aceea a romanilor? Lucru ce nu se mai pomenește să se fi întâmplat înainte.”

Polibiu, *Istории*

1. La cine se referă Polibiu în cartea sa?
2. Studiază harta (Fig. 2) și indică 2-3 teritorii cucerite de romani.
3. Ce nu s-a mai întâmplat înainte, potrivit lui Polibiu?

Fig. 2. Imperiul Roman în anul 117 d.H.

GALII, popor de origine celtică, locuiau în Antichitate, în vestul Europei, în special acolo unde astăzi se găsește Franța. Foarte buni războinici, sub conducerea lui Brennus, galii au cucerit Roma, în anul 390 î.H., și s-au retras cu foarte multe bogății. Romanii nu au uitat această umilință și i-au cucerit pe galii care locuiau pe teritoriile care astăzi reprezintă Nordul Italiei și Sudul Franței. Apoi, în sec. I î.H., generalul roman Caius Iulius Cezar a pornit campania de cucerire a întregii Galii (58 – 51 î.H.). După lupte grele, împotriva comandantului galilor, Vercingetorix, Cezar a obținut victoria și a alipit Galia Imperiului Roman. Vercingetorix a fost capturat și ucis în anul 46 î.H. Galia a rămas parte a Imperiului Roman până la sfârșitul sec. al V-lea d.H.

GETO-DACII erau o ramură a tracilor, un mare popor antic din Europa de Sud-Est. Mai exact, ramura situată la nord de Dunăre, acolo unde astăzi se găsește România. Grecii obișnuiau să-i numească **geți**, iar romanii **daci**. Noi îi numim **geto-daci** pentru a arăta că geții și dacii reprezintă unul și același popor pentru care există două denumiri.

Geto-dacii au creat un mare regat, în sec. I î.H., sub conducerea lui Burebista (82 – 44 î.H.). După Burebista, dacii au fost conduși de regii Deceneu, Comosicus, Scorilo, Duras și Decebal. Regele Decebal (87 – 106 d.H.) s-a luptat cu romanii în anii 101 – 102 și 105 – 106, dar a fost învins, iar mare parte din Dacia a devenit provincie romană. Și așa a rămas până în anul 271 d.H.

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Există și o altă împărțire a țării, o împărțire mai veche; așa că unii se numesc daci, alții geți. Geții se numesc cei din răsărit, care sunt la mare, iar numele de daci se dă populațiilor de la apus, celor care locuiesc alături de germani și la izvoarele Istrului (Dunării). (...) Geții și dacii vorbesc aceeași limbă.”

Strabon, *Geografia*

1. Care sunt punctele cardinale indicate prin termenii *răsărit* și *apus*?
2. Indică pe hartă (Fig. 2) marea lângă care locuiau geții, conform lui Strabon?
3. Ce înseamnă faptul că geții și dacii vorbeau aceeași limbă?

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Polibiu (208 – 120 î.H.) – politician și istoric grec care a scris despre istoria Romei

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Grecii din Antichitate ne-au lăsat o bogată moștenire culturală și științifică.
- ✓ Romanii au creat un imperiu care cuprindea teritorii de pe trei continente.
- ✓ Geto-dacii, ramură a tracilor, au fost cucerii de către romani în secolul al II-lea d.H.
- ✓ Galii, la fel ca geto-dacii, au fost ocupați de către romani, în sec. I î.H.

TERMENI NOI

Colosseum – clădire publică din Roma, ridicată în sec. I d.H., folosită pentru organizarea jocurilor cu gladiatori (sclavi care luptau pe viață și pe moarte)

peninsulă – întindere de pământ care înaintea în mare și se învecinează cu apa din trei părți

imperiu – stat de mari dimensiuni, creat prin cucerirea mai multor teritorii

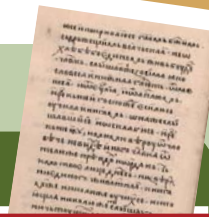
B. Popoare de astăzi

Știi că...?

- ✦ ...Alaric, conducătorul vizigoților, un trib germanic, a cucerit Roma în anul 410 d.H.?
- ✦ ...românii sunt singurul popor romanic din Europa de Est?
- ✦ ...doi frați greci, Chiril și Metodi, au creat un alfabet special pentru limba slavă, alfabetul chirilic, folosit și astăzi?

Fig. 1. Pagină cu scriere chirilică (sec. al XIV-lea)

În a doua jumătate a mileniului I d.H., în Europa au apărut o serie de popoare pe care le întâlnim și azi. Pornind de la limba pe care o vorbesc, majoritatea acestor popoare pot fi împărțite în trei grupe: popoare germanice, popoare romanice și popoare slave.

GERMANICII sunt urmașii triburilor germanice din Antichitate, care s-au luptat deseori cu romanii și care au contribuit la căderea Imperiului Roman. Ei trăiesc în centrul, nordul și vestul Europei. Cele mai cunoscute popoare germanice sunt: germanii, olandezii, suedezii și englezii.

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Țara Germaniei, chiar dacă dobândește chipuri întrucâtva deosebite în unele locuri, este împânzită de obicei de păduri înfricoșătoare, ori este hâdă din pricina bălților. (...) Este destul de prielnică grânelor, neprielnică pomilor roditori și bogată în turme. (...) Zeii nu le-au hărăzit germanilor argint și aur; nu știu dacă pentru a le face un bine sau din mânie.”

Tacitus, *Germania*

1. Cum este Țara Germaniei, după părerea autorului antic Tacitus?
2. Cu ce se ocupau germanii din Antichitate?
3. Ce spune Tacitus despre aur și argint?
4. Faptul că germanii nu aveau aur și argint a fost un lucru bun sau rău? Argumentează!

ROMANICII au în comun moștenirea Romei, fiindcă sunt urmașii unor popoare cucerite de către romani și **colonizate** cu populație latină. Aceste popoare au fost **romanizate**, ceea ce înseamnă că au preluat limba și cultura romană. **Popoarele romanice** sunt: românii, italienii, francezii, spaniolii și portughezii.

SLAVII, cunoscuți încă din Antichitate, **au migrat** înspre Europa Centrală și de Sud, începând cu sec. al VI-lea d.H. Astfel, astăzi popoarele slave sunt împărțite în trei grupe: slavii de apus (polonezii, cehii și slovacii), slavii de răsărit (rușii, bielușii și ucrainenii) și slavii de sud (slovenii, croații, sârbii și bulgarii).

Alături de popoarele germanice, romanice și slave, în Europa trăiesc și alte popoare, precum grecii, albanezii, maghiarii ori turcii. Maghiarii au sosit în Europa în anul 896 d.H., conduși de Arpad. Turcii, în schimb, au creat un stat, în Asia Mică, în anul 1299, sub conducerea lui Othman. De la primul lor conducător vine și denumirea Imperiului Otoman.

POȚI MAI MULT!

II. Studiază harta (Fig. 2) și răspunde, pe caiet, cerințelor.

1. Indică, pe hartă, trei popoare germanice.
2. Găsește, pe hartă, polonezii, rușii și bulgarii.
3. Identifică, pe hartă, patru popoare romanice care se află în Europa de Sud-Vest.
4. În afară de poporul român, ce alt popor romanice se mai află în Europa de Est?

Fig. 2. Harta Europei

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Tacitus (54 – 120 d.H.) – unul dintre cei mai mari istorici romani

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Popoarele din Europa de astăzi pot fi grupate, în funcție de limba pe care o vorbesc.
- ✓ Cele trei mari grupuri sunt alcătuite din: germanici, romanici și slavi.
- ✓ Grupa popoarelor romanice sau neolatine este compusă din români, italieni, francezi, spanioli și portughezi.
- ✓ Maghiarii au sosit în Europa, din Asia, în anul 896 d.H., sub conducerea lui Arpad.
- ✓ Turcii au creat un stat în anul 1299, în Asia Mică.

TERMENI NOI

- colonizare** – popularea unei regiuni cucerite, cu oameni din alte teritorii
- migrație** – deplasarea dintr-un loc în altul a unor grupuri de persoane
- romanizare** – preluarea, de către popoarele cucerite, a limbii și culturii romane
- trib** – formă de organizare a oamenilor din vechime, alcătuită din familii înrudite și conduse de către un șef

C. Poporul român

Știi că...?

- ✦ ...termenul *biserică* provine din cuvântul latin *basilica*?
- ✦ ...poporul român s-a creștinat treptat, nu prin decizia unui conducător, cum s-a întâmplat în cazul majorității popoarelor?
- ✦ ...Împăratul Roșu, personaj din basmele populare românești, este de fapt împăratul Romei, care avea multe piese vestimentare roșii?

La fel ca și celelalte popoare romanice, poporul român s-a constituit în a doua jumătate a mileniului I d.H. Poporul nostru s-a format prin amestecarea **geto-dacilor**, **romanilor** și **slavilor**. Evident, rolul cel mai important a fost jucat de către romani, fiindcă limba noastră este romanică.

În anul 106 d.H., geto-dacii au fost cucerți de către împăratul Traian, în urma a două războaie desfășurate în anii 101 – 102 și 105 – 106. Dacia a fost provincie romană până în anul 271 d.H. În acest timp, geto-dacii au fost romanizați. Astfel, după plecarea autorităților romane, aici au rămas daco-romanii. Peste aceștia au sosit slavii, în sec. al VI-lea d.H., care s-au amestecat cu daco-romanii. În acest fel, în sec. al IX-lea d.H. a apărut poporul român.

Poporul român este un popor romanic deoarece majoritatea cuvintelor din limba română sunt de origine latină. Gramatica limbii române provine din gramatica limbii latine vorbite de către romani. Limba noastră conține și cuvinte de origine slavă sau geto-dacă, dar acestea sunt mult mai puține decât cuvintele de origine latină.

Fig. 1. Columna ridicată la Roma, de către împăratul Traian, în amintirea războaielor purtate cu Decebal

Fig. 2. Monedă romană din aur, cu imaginea împăratului Traian

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„După moartea lui Traian a fost făcut împărat Aelius Hadrianus. (...) El a rechemat armatele din Asiria și a încercat să facă același lucru și în Dacia, dar l-au oprit de la aceasta prietenii săi, ca nu cumva să fie dați pe mâna **barbarilor** numeroși cetățeni romani; deoarece Traian, după cucerirea Daciei, adusese o mulțime foarte mare de oameni din toate colțurile lumii romane pentru popularea orașelor și cultivarea ogoarelor.”

Eutropius, *Scurtă istorie de la întemeierea Romei*

1. Cine a devenit împărat după Traian? Ce a făcut el?
2. Ce a vrut să facă Aelius Hadrianus în Dacia? Cine și de ce l-a oprit?
3. Ce a făcut Traian după cucerirea Daciei?
4. În ce scop a adus Traian „o mulțime mare de oameni” în Dacia?

II. Realizează asocierea corectă între informațiile din cele două coloane:

Cucerirea Daciei

Părăsirea Daciei

Războaiele daco-romane

Venirea slavilor

Formarea poporului român

sec. al IX-lea d.H.

sec. al VI-lea d.H.

101 – 102/105 – 106 d.H.

271 d.H.

106 d.H.

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Eutropius – istoric roman din sec. al IV-lea d.H.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Poporul român s-a format în sec. al IX-lea d.H.
- ✓ La formarea poporului român au contribuit geto-dacii, romanii și slavii.
- ✓ Cel mai important rol în formarea poporului român l-au avut romanii.
- ✓ Majoritatea cuvintelor din limba română sunt de origine latină.

TERMENI NOI

barbari – denumire folosită de romani pentru a-i desemna pe locuitorii din afara Imperiului lor

columnă – monument sub formă de coloană, specific Antichității, înălțat pentru a aminti un eveniment important

A. Cunoașterea Terrei

Știi că...?

- ✦ ...la sfârșitul sec. al XV-lea europenii cunoșteau doar Europa și părți din Africa și Asia?
- ✦ ...în acele vremuri se călătorea pe jos, cu ajutorul animalelor (cai, măgari, cămile etc.) și cu corăbiile pe mare?
- ✦ ...denumirea continentului America provine de la numele exploratorului Amerigo Vespucci?
- ✦ ...europenii au adus din America plante precum roșia, cartoful sau porumbul?
- ✦ ...arborele de cacao, fără de care nu s-ar putea produce ciocolata, provine din America?

MARCO POLO s-a născut în 1254, la Veneția, într-o familie de negustori. În 1271, a plecat spre China cu tatăl și unchiul său, unde a și ajuns în anul 1275. Peste China domnea atunci **hanul** mongol Kubilai. La curtea acestuia a rămas tânărul venețian mulți ani. În 1295, a reușit să revină acasă, dar a fost întemnițat de dușmanii Veneției, genovezii. În închisoare, a dictat peripețiile sale unui scriitor. Astfel a apărut *Cartea minunilor lumii ori Milionul*, cea mai faimoasă carte de aventuri din Evul Mediu.

Fig. 1. Marco Polo (1254 – 1324)

POȚI MAI MULT!

I. Privește imaginile de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

Fig. 2. Întâlnirea dintre Marco Polo și Kubilai

1. Cum crezi că l-a primit hanul mongol pe Marco Polo?
2. De ce crezi că l-a păstrat Kubilai la curtea sa?
3. Descrie straiele unui războinic mongol.

Fig. 3. Marco Polo în straie mongole

CRISTOFOR COLUMB (Fig. 4) credea că Pământul este rotund, spre deosebire de majoritatea contemporanilor săi, care credeau că este plat, ca o farfurie. El a reușit să-l convingă pe regele Spaniei să organizeze o expediție cu trei corăbii care să ajungă în India, pe mare. În anul 1492, Columb a plecat din Spania a mers spre vest și a ajuns în America. Până la sfârșitul vieții, Columb a fost convins că a ajuns în India și a murit fără să știe că a descoperit un nou continent.

Fig. 4. Cristofor Columb (1451 – 1506)

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Noaptea învălui apoi oceanul. *Pinta* (**Fig. 5**), cel mai bun velier al flotilei, se afla în frunte. Cristofor Columb și un anume Rodrigo Sanchez, controlor al expediției, crezuseră că văd o lumină care se deplasa în tenebrele de la orizont, când matelotul Rodrigo, de pe *Pinta*, făcu să se audă strigătul Pământ! Pământ!”

Jules Verne, *Cristofor Columb*

Fig. 5. Reproducere a corabiei *Pinta*

1. Caută on-line definițiile următorilor termeni: *velier*, *tenebre* și *matelot*.
2. Caută on-line numele celorlalte două corăbii care au participat la expediție alături de *Pinta*.
3. Cum se numea primul european care a văzut America?
4. Pe ce corabie se găsea el?

FERNANDO MAGELLAN (Fig. 6) a plecat din Spania, în anul 1519, în fruntea unei mari expediții. A traversat Oceanul Atlantic și a ajuns în America de Sud unde a descoperit o **strâmtoare**, pe care a numit-o *Strâmtoarea Magellan*, și a trecut în Oceanul Pacific. A traversat acest ocean pentru a ajunge în Insulele Filipine, unde a murit într-o luptă cu **băștinașii**. Expediția sa și-a continuat drumul și a revenit în Spania în anul 1522, după ce a realizat primul înconjur al planetei.

Fig. 6. Fernando Magellan (1480 – 1521)

POȚI MAI MULT!

III. Care dintre cei trei exploratori studiați crezi că a contribuit mai mult la cunoașterea Terrei? Argumentează-ți răspunsul! Discută cu colegii și profesorul despre acest subiect.

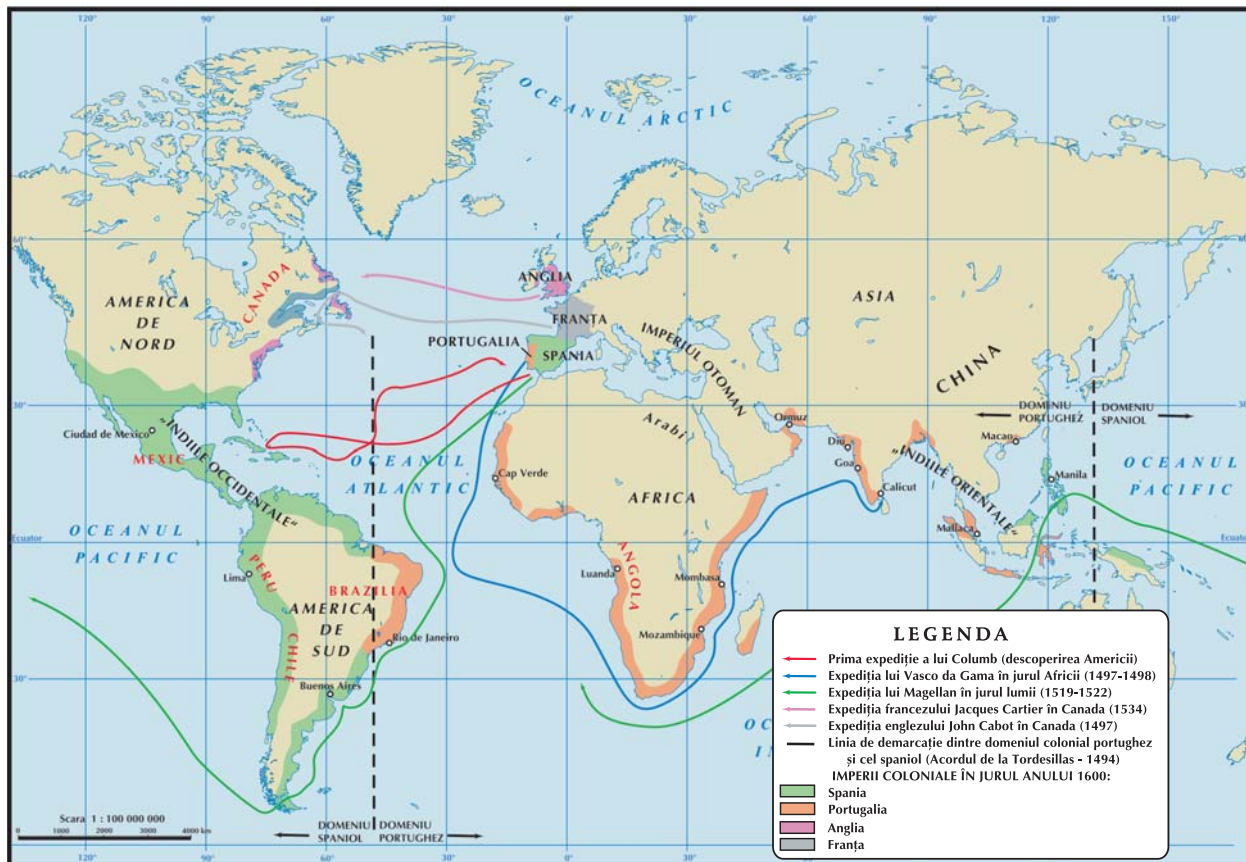

Fig. 7. Marile descoperiri geografice

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Jules Verne (1828-1905) – scriitor francez, autor al unor romane de aventuri în care a prevăzut progresul științei în secolul al XX-lea

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Marco Polo a ajuns în China, la curtea hanului mongol Kubilai.
- ✓ Aventurile sale sunt povestite în *Cartea minunilor lumii*.
- ✓ America a fost descoperită de Cristofor Columb, în 1492.
- ✓ Columb nu a știut că a descoperit un nou continent.
- ✓ Expediția lui Magellan a realizat primul înconjur al planetei.

TERMENI NOI

- băștinaș** – persoană care aparține locului în care trăiește
- han (mongol)** – titlu purtat în Evul Mediu de unii conducători mongoli
- strâmtoare** – canal îngust de apă, mărginit de uscat, care leagă două mări sau două oceane

B. Contribuții românești la cunoașterea Terrei

Știi că...?

- ✦ ...și din rândurile românilor s-au ridicat exploratori care au contribuit la cunoașterea și înțelegerea Terrei?
- ✦ ...Franz Binder, german născut la Sebeș (azi jud. Sibiu) în 1824, a realizat lungi călătorii în Imperiul Otoman și Africa, contribuind enorm la cunoașterea acestui continent?
- ✦ ...românul Dimitrie Ghica-Comănești a realizat o expediție în Africa în anii 1895 – 1896?
- ✦ ...Emil Racoviță a creat o nouă știință, **biospeologia**, care se ocupă cu studierea viețuitoarelor din peșteri și apele subterane?

Născut în Moldova **NICOLAE MILESCU** (1636 – 1708), **spătar** la Curtea domnească a Moldovei, a călătorit în Europa de Nord și de Vest, și nu numai. În cele din urmă, a ajuns la curtea **țarului** Rusiei care l-a trimis de două ori în China. Observațiile sale despre China au fost multă vreme o importantă sursă de informație pentru europeni.

GHEORGHE CÂRȚAN (1849 – 1911), cunoscut drept Badea Cârțan (**Fig. 1**), s-a născut în Transilvania și s-a ocupat cu păstoritul. El a călătorit pentru că iubea istoria neamului și dorea să cunoască cât mai mult despre originile poporului român. În anul 1896, a plecat pe jos, până la Roma, pentru a vedea Columna lui Traian, „certificatul de naștere al poporului român”.

Fig. 1. Badea Cârțan, fotografie din anul 1899

POȚI MAI MULT!

I. Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor afirmații:

1. Nicolae Milescu s-a născut în Țara Românească și a fost trimis în China de regele Franței. (Adevărat/Fals)
2. Badea Cârțan a mers la Paris ca să vadă Arcul de Triumf. (Adevărat/Fals)
3. Dimitrie Ghica-Comănești a explorat Africa. (Adevărat/Fals)

II. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„În ziua de 19 octombrie, pe la ora 4 spre seară, am atins portul Berbera, unde, grație bunăvoinței căpitanului Abud, ni s-a pregătit o locuință confortabilă. Berbera, punctul nostru de plecare, situat la poalele munților Golis, e portul și orașul cel mai important din țara somalilor.”

Dimitrie Ghica-Comănești, *O expediție română în Africa*

1. În ce dată au ajuns călătorii la Berbera?
2. Cine le-a pregătit locuința confortabilă?
3. Ce spune autorul despre Berbera?
4. Cum se numește astăzi „țara somalilor”?

ALEXANDER CSOMA DE KÖRÖSI (1784 – 1842) a văzut lumina zilei în satul Chiuruș care se găsește astăzi în județul Covasna. A studiat la Colegiul din Aiud, apoi la Universitatea din Göttingen unde și-a descoperit pasiunea pentru limbile asiatice. Fascinat de Asia, Alexander a plecat în 1819 într-o mare călătorie care l-a dus în Imperiul Otoman, **Persia** și India. Din India, pe atunci stăpânită de britanici, Alexander a călătorit în Tibet. A studiat limba, istoria și tradițiile tibetane și a scris primul dicționar tibetan-englez și prima gramatică a limbii vorbite în Tibet.

EMIL RACOVIȚĂ (1868 – 1947), s-a născut la Iași și a studiat biologia în orașul natal și la Paris. El s-a distins prin participarea la expediția vasului *Belgica* (**Fig. 2**), în Antarctida, cel mai sudic continent. Călătoria s-a desfășurat în anii 1897 – 1899 și a permis adunarea unor observații științifice extrem de prețioase pentru cunoașterea acelor meleaguri îndepărtate, chiar și pentru omul actual.

Fig. 2 Nava Belgica prinsă între ghețuri

POȚI MAI MULT!

III. Realizează un scurt jurnal al unei călătorii pe care ai făcut-o alături de părinții tăi sau al unei călătorii pe care ai vrea s-o faci. Menționează locurile și persoanele întâlnite. Descrie ceea ce te-a impresionat mai mult. Dă culoare jurnalului tău de călătorie prin pozele realizate în timpul călătoriei. Împărtășește colegilor tăi roadele muncii tale.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Nicolae Milescu a fost primul român care a ajuns în China.
- ✓ Alexander Csoma de Körösi a explorat Tibetul.
- ✓ În anul 1896, Badea Cârțan a călătorit pe jos până la Roma.
- ✓ Emil Racoviță a participat la expediția vasului *Belgica*, în Antarctida.

TERMENI NOI

Persia – nume folosit multă vreme pentru a denumi actualul stat Iran

spătar – rang boieresc în Moldova și Țara Românească în Evul Mediu

țar – titlul folosit pentru a-l desemna pe împăratul Rusiei

C. Exploratori din secolul al XX-lea

Știi că...?

- ✦ ...primul **satelit** artificial de pe orbita Pământului a fost lansat în 1957, de către Uniunea Sovietică, și s-a numit *Sputnik*?
- ✦ ...Apollo era zeul luminii și al artelor în mitologia grecilor din Antichitate?
- ✦ ...sonda spațială *Voyager 1*, lansată în 1977, este primul obiect făcut de om care a părăsit sistemul solar, în 2012?

În secolul al XX-lea, omenirea a reușit să cunoască mult mai bine planeta. În 1909, americanul **Robert Peary** a ajuns la Polul Nord, iar norvegianul Roald Amundsen a ajuns la Polul Sud, în 1911. În 1953, neozelandezul **Edmund Hillary** a escaladat cel mai înalt vârf muntos din lume, Everest (8848 m). În aceste condiții, exploratorilor le-a mai rămas doar spațiul subacvatic și cel cosmic. Explorarea spațiului subacvatic a fost activitatea de o viață a francezului **Jacques Yves Cousteau**. Uniunea Sovietică (**U.R.S.S.**) și Statele Unite ale Americii (S.U.A.) au făcut primii pași în explorarea spațiului cosmic.

IURI GAGARIN a fost primul om care a ajuns în spațiu, la 12 aprilie 1961, într-o **capsulă spațială** lansată pe orbită de către racheta *Vostok-1*. Pentru prima dată, o ființă umană a reușit să părăsească Terra, ceea ce a fost o mare realizare pentru **U.R.S.S.**, dar și pentru întreaga umanitate.

Fig. 1. Iuri Gagarin (1934 – 1968)

POȚI MAI MULT!

I. Privește cu atenție următoarele imagini și imaginează-ți că tu ești Iuri Gagarin și zbori pentru prima oară în Cosmos. Răspunde la întrebările de mai jos.

Fig. 2. Capsula Vostok 3KA care l-a dus pe Iuri Gagarin în spațiu

Fig. 3. Lansarea rachetei Vostok-1

1. Cum crezi că s-a simțit Iuri Gagarin în acea capsulă mică?
2. Ce sentimente a avut Iuri Gagarin în timp ce racheta decola?
3. Ce crezi că se aștepta să găsească în spațiu?
4. Cum crezi că i s-a părut Pământul văzut din spațiu?

NEIL ARMSTRONG (1930 – 2012) a fost primul om care a pășit pe Lună, singurul satelit natural al Terrei. Armstrong a fost comandantul misiunii **Apollo 11**, care a aselenizat la 20 iulie 1969. Din echipaj mai făceau parte Michael Collins și Edwin Aldrin. În total, misiunile din programul Apollo, desfășurate în anii 1969 – 1972, au dus 12 persoane pe Lună, cu ajutorul puternicei rachete **Saturn V** și al unui ingenios modul lunar.

Fig. 4. Neil Armstrong pe Lună

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos și răspunde cerințelor:

În timp ce pășea pe Lună, sub privirile a milioane de telespectatori din întreaga lume, Neil Armstrong a rostit celebrele cuvinte: „Un pas mic pentru un om, un pas uriaș pentru omenire!”

1. Ce mesaj a vrut să transmită **astronautul** american?
2. Crezi că și-a pregătit momentul din timp sau cuvintele sale au fost opera unei inspirații de moment?
3. Ce alt pas uriaș crezi că ar trebui să mai facă omenirea? Să ajungă pe Marte, pe Venus?

Fig. 5. Dumitru Prunariu

DUMITRU PRUNARIU este primul și, până acum, singurul român care a ajuns în spațiu. A participat la misiunea sovietică **Soiuz-40** și a ajuns în spațiu la 14 mai 1981. A rămas în spațiu șapte zile, pe laboratorul spațial **Saliut 6**.

În anul 2000, a început să fie folosită **Stația Spațială Internațională**, care se găsește pe orbita Terrei. Aceasta a fost construită în intervalul 1998 – 2000, prin colaborarea mai multor state, printre care S.U.A. și Federația Rusă. Stația a permis realizarea a numeroase experimente.

Toate aceste realizări obligă omenirea să meargă și mai departe pentru că, după cum ne putem da seama, spațiul este la fel de infinit ca și curiozitatea umană.

Fig. 6. Timbru emis cu ocazia primului zbor în Cosmos al unui român

POȚI MAI MULT!

III. Citește textul, studiază imaginea și răspunde, pe caiet, cerințelor:

Pe sonda spațială Voyager 1, a fost instalat un disc din aur, cu informații despre Terra și locuitorii săi. Rolul său este acela de a indica extratereștrilor unde ne aflăm.

1. Caută on-line definiția termenului *sondă spațială*.
2. Unde și în ce scop a fost instalat discul de aur (**Fig. 5**)?
3. Crezi că există extratereștri? Argumentează-ți răspunsul!
4. Dacă răspunsul tău este da, crezi că e bine să le spunem unde ne aflăm?

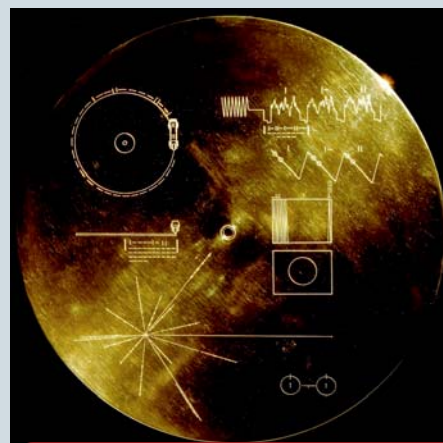

Fig. 7. Discul de aur de pe sonda Voyager 1

Fig. 8. Sonda Voyager 1

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ În 1909, americanul Robert Peary a ajuns la Polul Nord.
- ✓ În 1911, norvegianul Roald Amundsen a ajuns la Polul Sud.
- ✓ Jacques Yves Cousteau a explorat spațiul subacvatic.
- ✓ În 1957, sovieticii au lansat primul satelit artificial, Sputnik.
- ✓ Iuri Gagarin este primul om care a ajuns în spațiu (1961).
- ✓ Neil Armstrong este primul om care a pășit pe Lună (1969).
- ✓ Dumitru Prunariu este primul cosmonaut român care a zburat în Cosmos.

TERMENI NOI

- a aseleniza** – a coborî cu un vehicul cosmic pe Lună, singurul satelit natural al Pământului
- astronaut** – persoană care explorează spațiul cosmic
- capsulă spațială** – vehicul pentru explorarea spațiului cosmic dus în spațiu de o rachetă cosmică
- satelit** – corp ceresc care se învâрте în jurul altui corp ceresc (ex. Luna)
- U.R.S.S.** – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, țară care a existat între anii 1922 și 1991, la est de România

CE ȘTIU?

- I. Completează, pe caiet, axa timpului de mai jos, plasând anii următori în dreptul evenimentului potrivit:

Eveniment	An	Eveniment	An
Fondarea Romei		Sosirea maghiarilor în Europa sub conducerea lui Arpad	
Cucerirea Daciei de către romani	106 d.H.	Descoperirea Americii de către Cristofor Columb	
Abandonarea Daciei de către romani		Primul om pe Lună	

- II. Citește textul și rezolvă cerința.

Pânza istoriei se țese din toate faptele oamenilor. Chiar și faptele noastre contribuie la scrierea istoriei. Toate faptele noastre sunt influențate de faptele înaintașilor noștri, pe care le numim **cauze**. Dar faptele noastre au urmări pe care le mai numim și **efecte** sau **consecințe**. Așadar, fiecare fapt poate fi consecința unui fapt ori cauza altuia. De exemplu, **cauză**: Marco Polo a călătorit în Asia, **efect**: a scris cartea *Milionul*.

- Transcrie, pe caiet, tabelul de mai jos și scrie, în dreptul fiecărei cauze, efectul corespunzător, din următoarea listă:

O mai bună cunoaștere a Antarctidei

Este descoperită America

Apare regatul maghiar

Inventarea cronologiei creștine

Dacii sunt romanizați

Apariția istoriei

CAUZĂ

EFECT

Inventarea scrisului

Nașterea lui Iisus Hristos

Cucerirea dacilor de către Traian

Așezarea maghiarilor în Panonia

Cristofor Columb pornește spre India

Emil Racoviță ajunge în Antarctica

CÂT ȘTIU?

I. Alege varianta corectă:

1. Moldova și Țara Românească s-au unit în anul:

- a) 1849 b) 1859 c) 1869

2. România și-a obținut independența în anul:

- a) 1878 b) 1888 c) 1898

3. Ziua Națională a României este serbată, în fiecare an, în data de:

- a) 1 Ianuarie b) 1 Mai c) 1 Decembrie

II. Realizează corespondența corectă între informațiile din cele două coloane:

1. Decebal	a. astronaut
2. Nicolae Milescu	b. călătorie în China
3. Dumitru Prunariu	c. regele dacilor

III. Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:

1. Istoria studiază doar faptele trecutului.	(Adevărat / Fals)
2. Poporul român are origini romanice.	(Adevărat / Fals)
3. Expediția lui Magellan a plecat din Franța.	(Adevărat / Fals)

Autoevaluare: La pagina 98 găsești răspunsurile corecte. Verifică răspunsurile tale!

Întrebare	I	II	III
Punctaj maxim: 10 puncte	3 puncte (3x1)	3 puncte (3x1)	3 puncte (3x1)
	Se acordă un punct din oficiu.		

Interpretare punctaj obținut	1 sau 2 puncte	Între 3 și 5 puncte	Între 6 și 8 puncte	9 sau 10 puncte
	Insuficient	Suficient	Bine	Foarte bine

Epoci, evenimente și personalități

- Lecția 1** Antichitatea. Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani
- Lecția 2** Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în operele literare și istorice
- Lecția 3** Transilvania – spațiu multi-etnic. Sat și oraș în Transilvania medievală
- Lecția 4** Istorici și cronicari despre personalități ale minorităților
- Lecția 5** Epoca modernă. Alexandru Ioan Cuza și Unirea
- Lecția 6** Carol I și independența. Carol Davila
- Lecția 7** Eroii Primului Război Mondial
- Lecția 8** Ferdinand și Marea Unire
- Lecția 9** Epoca contemporană. România la cumpăna dintre milenii

Leția 1

ANTICHITATEA. LEGENDE ȘI SCRIERI ALE ANTICILOR DESPRE DACI ȘI ROMANI

Știi că...?

- ✦ ...Herodot a afirmat că Zalmoxis, considerat **zeu** de către geto-daci, a fost sclav al matematicianului grec Pitagora?
- ✦ ...Alexandru cel Mare, regele Macedoniei, a luptat contra geto-dacilor, în anul 335 î.H.?
- ✦ ...istoricul Cassius Dio ne spune că împăratul Traian a capturat de la geto-daci o comoară imensă?

HERODOT DIN HALICARNAS (484 – 425 î.H.) a fost primul mare istoric al Antichității. Lucrarea lui Herodot, *Istorie*, are nouă capitole în care el povestește despre războaiele purtate de greci împotriva Imperiului Persan. În capitolul IV, Herodot amintește expediția împăratului persan Darius (514 î.H.) contra sciților, o populație care trăia la nord de Marea Neagră. Armatele persane au trecut și prin Dobrogea, unde i-au învins pe geți, cu toate că aceștia „...sunt cei mai dreپți și mai viteji dintre traci”. Autorul vorbește și despre religia și obiceiurile geto-dacilor. Astfel, aflăm că ei credeau în mai mulți zei, dar cel mai important era Zalmoxis.

Fig. 1. Darius negociind cu sciții (pictură de Franciszek Smuglewicz)

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Zalmoxis a pus să i se zidească o sală pentru primirea și ospătarea celor mai de frunte concetățeni ai săi, unde să-i învețe că nici el, nici oaspeții săi și nici cei care se vor naște vreodată dintr-înșii nu vor pieri, dar că vor merge într-un loc, unde vor viețui de-a pururea, bucurându-se de toate cele bune.”

Herodot, *Istorie*

1. Ce a pus Zalmoxis să i se construiască? În ce scop?
2. Ce voia să-i învețe Zalmoxis pe concetățenii săi?
3. Prin ce se aseamănă învățăturile lui Zalmoxis cu cele ale religiei creștine?

STRABON (66 î.H. – 24 d.H.) a fost un vestit geograf grec antic, care a călătorit foarte mult și a scris despre locurile prin care a trecut, în lucrarea sa *Geografia*. El ne oferă informații extrem de importante despre întemeietorul regatului geto-dac, Burebista (82 – 44 î.H.). Acesta a unit triburile geto-dace, cu ajutorul marelui preot Deceneu, creând un regat foarte puternic și întins. Din păcate, după **asasinarea** lui Burebista, în anul 44 î.H., regatul s-a destrămat. Strabon ne spune că „*geții și dacii vorbesc aceeași limbă*”, de unde înțelegem că geții și dacii aparțin aceluiași popor. Această idee este întâlnită și la istoricul roman Trogus Pompeius, care ne spune că „*dacii sunt o mlădiță a geților*”. Iată de ce vorbim noi despre geto-daci.

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

*„Burebista, bărbat get, după ce a luat asupra sa puterea peste poporul său, s-a apucat să-l refacă în urma deselor sale nenorociri. Și, prin muncă neconținută, prin cumpătate și disciplină a făcut ca în scurt timp să întemeieze o mare **stăpânire** și să supună geților cele mai multe popoare din vecinătate. Chiar și romanii au început să se teamă.”*

Strabon, *Geografia*

1. Cine era Burebista? Ce popor conducea el?
2. Cum și-a ajutat poporul?
3. Ce a întemeiat el?
4. Cine a ajuns să se teamă de puterea sa?

CASSIUS DIO (155 – 235? d.H.) a fost un istoric roman de origine greacă care a scris *Istoria romană*. Această lucrare de mari dimensiuni ne oferă cele mai prețioase informații despre desfășurarea războaielor daco-romane din anii 101 – 102 și 105 – 106. În urma înfrângerii dacilor, Decebal (87 – 106 d.H.), regele dacilor, și-a pus capăt zilelor pentru a nu fi capturat de către romani. Cea mai mare parte a Daciei a devenit **provincie** romană. Cassius Dio a lăudat calitățile regelui dac.

Fig. 2. Decebal – regele dacilor (87 – 106 d.H.)

POȚI MAI MULT!

III. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Traian trecu Istrul [Dunărea] pe acest pod; și a purtat război mai mult cu chibzuială decât cu înfocare, biruindu-i pe daci după îndelungi și grele strădanii. El însuși dădu multe dovezi de pricepere la comandă și de vitejie, iar oștenii trecură împreună cu dânsul prin multe primejdii și dădură dovadă de vrednicie. (...) Când a văzut Decebal că scaunul lui de domnie și toată țara sunt în mâinile dușmanului, că el însuși este în primejdie să fie luat prizonier, își curmă zilele.”

Cassius Dio, *Istoria romană*

1. Cum „a purtat” Traian războiul?
2. Precizează calitățile de care au dat dovadă Traian și ostașii săi?
3. Ce a ajuns în mâinile romanilor?
4. Ce a făcut Decebal? De ce?

Fig. 3. Zona sacră de la Sarmizegetusa Regia, capitala lui Decebal

PORTOFOLIU

Realizează o **fișă biografică**, la alegere, despre Burebista, Decebal sau Traian, după următorul plan: 1. **Cine?** 2. **Unde?** 3. **Când?** 4. **Cum?** 5. **De ce?** Documentează-te on-line accesând www.encyclopediaromaniei.ro ori alte site-uri pe care le consideri utile.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Prima știre scrisă despre geto-daci provine de la Herodot.
- ✓ Herodot ne spune că zeul suprem al geto-dacilor se numea Zalmoxis.
- ✓ Strabon ne dă informații importante despre Burebista.
- ✓ Burebista a creat regatul geto-dac ajutat de Deceneu.
- ✓ Decebal a fost ultimul rege al geto-dacilor.
- ✓ Despre războaiele daco-romane a scris Cassius Dio.
- ✓ Împăratul Traian a cucerit Dacia, în anul 106 d.H.

TERMENI NOI

- asasinat** – uciderea cu intenție a unei persoane
- provincie** – (aici) regiune a Imperiului roman
- stăpânire** – putere care conduce un stat
- zeu** – divinitate din religiile antice

Știi că...?

- ✦ ...în *Legenda lui Negru Vodă* se povestește despre întemeierea Țării Românești.
- ✦ ...Matia Corvin, fiul lui Iancu de Hunedoara, a fost unul dintre cei mai importanți regi ai Ungariei (1458 – 1490)?
- ✦ ...unirea celor trei țări române, realizată de Mihai Viteazul în 1600, a inspirat ideea creării unui stat care să cuprindă toate teritoriile românești?

Imediat după formarea poporului român, în sec. al IX-lea d.H., au apărut și primele state românești, care nu erau foarte întinse și se numeau **voievodate**, **ducate** sau **cnezate**, după titlul conducătorului lor. Un astfel de stat a fost ducatul lui **Gelu**, care se găsea în Transilvania, în sec. al IX-lea și al X-lea d.H. Gelu a murit luptând împotriva maghiarilor conduși de Tuhutum. Treptat, maghiarii au cucerit Transilvania.

Românii aflați la sud și est de Munții Carpați au reușit să-și creeze state proprii. **Basarab I (Fig. 1)** l-a învins la Posada (1330) pe regele Ungariei, Carol Robert de Anjou, și a obținut independența Țării Românești. Regiunea de la est de Carpați a fost supusă Ungariei de către voievodul maramureșean **Dragoș**, care a „descălecat” în anul 1347. În 1363, a „descălecat” din Maramureș voievodul **Bogdan**, acesta i-a învins pe maghiari și a întemeiat Țara Moldovei, care se întindea între Munții Carpați și râul Nistru.

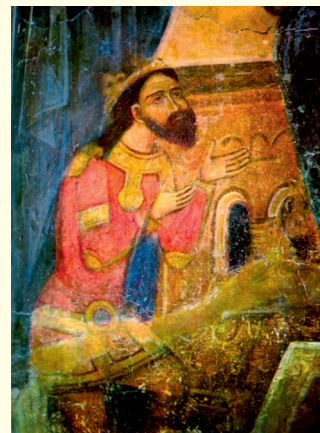

Fig. 1. Basarab I, domn al Țării Românești (1310 – 1352)

POȚI MAI MULT!

I. Plasează pe o axă a timpului anii când au fost întemeiate Țările Române.

II. Citește textele următoare și răspunde, pe caiet, cerințelor.

A. „Și, după ce a sosit, i-a spus multe stăpânului său despre bogățiile acelei țări [Transilvania]: că pământul acela este udat de cele mai bune râuri, că din nisipul lor se culege aur, că aurul din acea țară este cel mai bun aur, că de acolo se scoate aur și materii sărate și că locuitorii din acea țară sunt cei mai nevoiași oameni din toată lumea. Fiindcă sunt români și slavi care nu au alte arme decât arcuri și săgeți, iar ducele lor Gelu e puțin statornic și n-are ostași buni în jurul său.”

Anonymus, *Faptele ungarilor*

B. „Pierdut-a și oaste și țară.
E noapte-n văzduhuri; și rară
E zbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbește cu calul.”

George Coșbuc, *Moartea lui Gelu*

1. Ce spune sursa A despre bogățiile Transilvaniei? Dar despre locuitorii săi?
2. Peste cine stăpânea ducele Gelu? Ce arme aveau oamenii săi?
3. Ce spune sursa A despre Gelu?
4. Ce ne spune sursa B despre rezultatul luptei lui Gelu cu maghiarii?
5. Care dintre cele două surse este un text istoric și care un text literar?
6. Ce ai fi făcut tu dacă erai în locul lui Gelu, așa cum este el prezentat de sursa B?

MIRCEA CEL BĂTRÂN (Fig. 2) a fost domn al Țării Românești între anii 1386 și 1418. În timpul său, Țara Românească a ajuns să se întindă până la Marea Neagră. El a trebuit să-și apere poporul de atacurile turcilor, pe care i-a învins la Rovine, dar a pierdut, alături de creștini, la Nicopole, în 1396. Din fericire pentru creștini, în anul 1402 turcii au fost învinși de hanul mongol Timur Lenk, la Ankara, iar sultanul a fost capturat. Urmașii sultanului Baiazid I (1389 – 1402) au început să se lupte pentru putere. Din această cauză, atacurile otomane asupra creștinilor au încetat o perioadă. Chiar și Mircea cel Bătrân s-a implicat în luptele din interiorul Imperiului Otoman. Însă în 1413, tronul a fost ocupat de sultanul Mehmed I care s-a războit și cu Țara Românească. În 1417, turcii au cucerit Dobrogea și l-au obligat pe Mircea să le plătească **tribut**. Dobrogea avea să rămână sub stăpânirea otomanilor până în anul 1878.

Fig. 2. Mircea cel Bătrân, domn al Țării Românești (1386 – 1418)

POȚI MAI MULT!

III. Completează textul istoric, selectând termenii potriviți din lista dată, apoi răspunde cerințelor, pe caiet.

îndrăzneală, hrană, unitate, isprăvi, dușmani, țara, Baiazid

„Mai după aceea însă se ținea și el [Mircea] cu armata pe urma lui ... prin pădurile de stejar ale țării, care sunt multe și acoperă în toate părțile ... , să nu fie ușor de umblat pentru ... și nici lesne de cucerit. Și ținându-se pe urma lui, săvârșea ... demne de amintit, dând lupte, când vreo ... dușmană rupându-se, se îndrepta uneori prin țară după ... sau la prădat vite; și așa cu foarte mare ... se ținea de armată.”

Laonic Chalcocondil – *Despre bătălia de la Rovine*

1. Cine era Baiazid I? Caută informații on-line!
2. Cum a ales Mircea să lupte cu dușmanii?
3. Cum era Țara Românească, după Laonic Chalcocondil?
4. Indică două trăsături de caracter ale domnului Țării Românești, conform sursei.

IANCU DE HUNEDOARA (Fig. 3), nobil de origine română, a devenit voievod al Transilvaniei în 1441 și a deținut funcții importante în regatul Ungariei până în anul 1456. A luptat împotriva turcilor și a obținut victorii importante, dar a suferit și înfrângeri. În 1456, a reușit să împiedice cucerirea cetății Belgrad de către sultanul Mehmed al II-lea, cel care a ocupat Constantinopolul în 1453 (azi Istanbul, Turcia).

Fig. 3. Iancu de Hunedoara, voievod al Transilvaniei

POȚI MAI MULT!

IV. Răspunde la următoarele întrebări:

1. Cine a fost Iancu de Hunedoara?
2. Împotriva cui a obținut victorii importante?
3. Ce sultan a fost învins de Iancu, la Belgrad?

VLAD ȚEPEȘ (Fig. 4), nepotul lui Mircea cel Bătrân, a fost de trei ori domn al Țării Românești (1448, 1456 – 1462 și în 1476). A refuzat să mai plătească tribut otomanilor, ceea ce a dus la invadarea țării, în 1462, de o oaste condusă chiar de sultanul Mehmed al II-lea. Vlad a evitat să lupte în câmp deschis cu un dușman numeros. El i-a atacat pe turci prin surprindere, de câte ori a avut ocazia. În plus, oastea otomană a ajuns să sufere de foame și de sete. Drept urmare, dușmanii au fost nevoiți să se retragă.

Fig. 4. Vlad Țepeș, domn al Țării Românești (1448, 1456 – 1462, 1476)

POȚI MAI MULT!

V. Răspunde la următoarele întrebări.

1. Cine a fost Vlad Țepeș?
2. Din ce cauză a invadat Mehmed al II-lea Țara Românească?
3. Care sunt cauzele care i-au determinat pe turci să se retragă?

ȘTEFAN CEL MARE (Fig. 5) a fost domn al Moldovei în perioada 1457 – 1504. Nepot al domnului Alexandru cel Bun (1400 – 1432) și fiu al domnului Bogdan al II-lea, Ștefan cel Mare a ajuns la tron cu ajutorul vărului său, Vlad Țepeș. Lunga sa domnie a fost foarte importantă pentru Moldova medievală. Ștefan a sporit bogăția țării, a sprijinit cultura și a apărât lumea creștină de pericolul otoman. A obținut foarte multe victorii împotriva maghiarilor, tătarilor, turcilor sau polonezilor. În 1467, a obținut o strălucită victorie, la Baia, contra regelui Ungariei, Matia Corvin, iar în 1497 l-a învins și pe regele Poloniei, Ioan Albert, în bătălia din Codrii Cosminului. Însă cea mai de seamă izbândă este cea de la Vaslui (10 ianuarie 1475) unde a biruit o imensă armată otomană, uimind Europa.

Fig. 5. Ștefan cel Mare, domn al Moldovei (1457 – 1504)

POȚI MAI MULT!

VI. Formulează cinci enunțuri care să cuprindă informațiile esențiale din următorul text. Folosește ca ghid întrebările date.

„Și vă spun domniilor voastre că necredinciosul împărat al turcilor a fost mult timp și este nimitorul întregii creștinătăți, și în fiecare zi se gândește cum să distrugă și să supună întreaga creștinătate. De aceea noi facem cunoscut tuturor domniilor voastre că pe la Boboteaza trecută sus-numitul turc a trimis asupra mea în țara noastră o mare armată în număr de o sută douăzeci de mii de oameni (...) și auzind bine și văzând și noi pentru apărare luând spada în mână cu ajutorul lui Dumnezeu am mers asupra lor și i-am călcat în picioare, și i-am trecut prin ascuțișul săbiilor noastre.”

Despre bătălia de la Vaslui, fragment din Scrisoarea lui Ștefan cel Mare către principii creștini (25 ianuarie 1475, Suceava, capitala Moldovei)

1. Când? 2. Unde? 3. Cine? 4. De ce? 5. Cum?

MIHAI VITEAZUL (Fig. 6) a ajuns pe tronul Țării Românești în anul 1593 într-un moment foarte greu pentru români. Dominația otomană era tot mai apăsătoare, iar tributul era tot mai mare. Domnul Țării Românești s-a aliat cu o serie de state creștine și a declanșat lupta contra turcilor. O primă bătălie importantă a avut loc la Călugăreni (august 1595). Apoi, au urmat bătăliile de la Târgoviște și Giurgiu (octombrie 1595) câștigate de Mihai Viteazul. În 1599, l-a învins pe principele Andrei Bathory la Șelimbăr, unind sub conducerea sa Transilvania și Țara Românească. În mai 1600, a devenit stăpân și peste Moldova. Unirea realizată de Mihai Viteazul nu a durat decât câteva luni. Înving și trădat, Mihai a căutat sprijinul împăratului austriac Rudolf al II-lea. Cu ajutorul acestuia a revenit în Transilvania și a obținut victoria de la Guruslău (3 august 1601). La câteva zile după această bătălie, a fost asasinat pe Câmpia Turzii, la ordinele lui Giorgio Basta, unul dintre generalii lui Rudolf al II-lea.

Fig. 6. Mihai Viteazul (1593 – 1600)

POȚI MAI MULT!

VII. Citește textele de mai jos, cu creionul în mână, documentează-te on-line și realizează o compunere cu titlul „Cine a câștigat Bătălia de la Călugăreni?”. Adaugă compunerea la portofoliul personal, după ce o citești colegilor. Votați cea mai reușită compunere.

A. *„Era nevoie neapărat în clipa aceea de o acțiune eroică de ispravă măreață care să cutremure inimile păgânilor și să le înalțe pe ale creștinilor. Atunci, mărinimosul domn Mihai, invocând ocrotirea salvatoare a Mântuitorului, a smuls o secure sau suliță ostășească și, pătrunzând el însuși în șirurile sălbatice ale dușmanilor, străpunge pe un stegar al armatei, taie în bucăți cu sabia altă căpetenie și luptând bărbătește se întoarce nevătămat.”*

Baltazar Walter – *Despre Bătălia de la Călugăreni (13 august 1595)*

B. *„Sălbatiful vodă e-n zale și-n fier
Și zalele-i zuruie crunte,
Gigantică poart-o cupolă pe frunte,
Și vorba-i e tunet, răsuflatul ger,
Iar barda din stânga-i ajunge la cer,
Și vodă-i un munte.”*

George Coșbuc, *Pașa Hassan*

Fig. 7. Izgonirea turcilor la Călugăreni (pictură de Theodor Aman)

Fig. 8. Țările române în timpul lui Mihai Viteazul

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Informații despre primii conducători locali români apar în izvoarele istorice de la sfârșitul mileniului I.
- ✓ După cronică *Faptele ungarilor*, Gelu conducea un ducat în Transilvania.
- ✓ Maghiarii au cucerit Transilvania între secolele al IX-lea și al XI-lea.
- ✓ Basarab I, Domnul Țării Românești, i-a învins pe maghiari la Posada.
- ✓ Voievodul Dragoș a supus Moldova regelui Ungariei.
- ✓ Voievodul Bogdan i-a alungat pe maghiari și a întemeiat Țara Moldovei.
- ✓ Mircea cel Bătrân i-a învins pe turci la Rovine.
- ✓ Iancu de Hunedoara l-a învins pe sultanul Mehmed al II-lea la Belgrad.
- ✓ Vlad Țepeș l-a obligat pe sultan să plece din Țara Românească (1462).
- ✓ Ștefan cel Mare i-a învins pe turci la Vaslui (1475).
- ✓ Mihai Viteazul a realizat prima unire a celor trei țări române (1600).

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

George Coșbuc (1866–1918) – poet și scriitor român

Laonic Chalcocondil (1430 – 1490) – cronicar grec

TERMENI NOI

cnezat – stat medieval condus de un cnez

(a) descălecat – (aici) s-a așezat într-un loc, întemeind o țară

ducat – stat medieval condus de un duce

tribut – sumă de bani plătită de țările române Imperiului Otoman în schimbul păcii

voievodat – stat medieval condus de un voievod

Știi că...?

- ✦ ...maghiarii s-au creștinat în anul 1000, în timpul domniei regelui Ștefan I (997 – 1038)?
- ✦ ...denumirea de sași provine de la regiunea germană Saxonia, de unde au venit o parte dintre germanii care s-au stabilit în Transilvania, începând cu sec. al XII-lea?
- ✦ ...5000 de secui l-au ajutat pe Ștefan cel Mare să-i învingă pe turci la Vaslui (1475)?

Cucerirea Transilvaniei de către maghiari s-a încheiat spre sfârșitul secolului al XI-lea. În secolul al XII-lea, acest teritoriu a devenit un voievodat în cadrul regatului maghiar. Astfel, populația majoritară românească a ajuns să trăiască alături de maghiari. Secuii, populație venită din Asia cu maghiarii, s-au stabilit în colțul de sud-est al Transilvaniei. În plus, maghiarii au încurajat sosirea coloniștilor germani, numiți sași. În acest fel, Transilvania a devenit un **spațiu multietnic**. În secolele care au urmat, au sosit și alte minorități, însă nu le-au întrecut numeric pe cele deja existente.

Treptat, românii, cei mai vechi și mai numeroși locuitori ai Transilvaniei, și-au pierdut din drepturi și nu le-au mai recăpătat multă vreme. Românii erau de religie ortodoxă, iar maghiarii, secuii și sașii de religie catolică. În secolul al XIV-lea, regele Ungariei Ludovic I de Anjou (**Fig. 1**) a decis că toți nobilii din regat trebuie să aparțină religiei catolice. Această hotărâre i-a afectat foarte mult pe români, cei mai vechi și mai numeroși locuitori, care au ajuns să aibă mai puține drepturi decât maghiarii, secuii și sașii. Discriminarea românilor din Transilvania a fost un proces care a durat până la Marea Unire de la 1918.

Fig. 1. Regele Ungariei Ludovic I de Anjou (1342 – 1382)

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos și rezolvă cerințele.

„În afară de cele mai sus-zise, le-am dat pădurea românilor și pecenegilor, dimpreună cu apele, ca să le folosească împreună cu sus-numiții români și pecenegi și să nu fie datori a face nicio slujbă pentru aceasta, bucurându-se de mai sus-zisa libertate. Apoi le-am îngăduit să aibă o singură pecete, care să fie cunoscută de noi și de magnații [nobilii] noștri în chip lămurit. (...) Mai adăugăm la sus-numitele drepturi ca negustorii lor să poată merge și întoarce liberi și fără vamă oriunde în regatul nostru.”

Avantaje acordate sașilor în 1224, de regele Ungariei, Andrei al II-lea (1205 – 1235)

1. Caută on-line informații despre pecenegi.
2. Enumeră, pe caiet, avantajele primite de către sași.
3. De ce au primit sașii atâtea avantaje?

În Transilvania medievală, oamenii locuiau, ca și astăzi, în sate și orașe. În sate locuiau mai ales românii care se îndeletniceau cu agricultura, iar cei mai mulți depindeau de nobili și se numeau **iobagi**. Desele războaie au făcut ca în satele săsești și secuiești să fie ridicate sute de biserici fortificate, în care se puteau refugia sătenii în caz de pericol. Multe dintre acestea există și astăzi (**Fig. 2**).

Un rol foarte important în dezvoltarea orașelor din Transilvania l-au jucat sașii. Buni gospodari, aceștia au întemeiat majoritatea orașelor pe care le găsim și astăzi, printre care se numără Bistrița, Sighișoara, Sibiu sau Brașov. Orașele erau apărate cu ziduri, iar populația se ocupa mai ales cu meșteșugurile și comerțul. Brașovul (**Fig. 3**), de pildă, numit Kronstadt în limba germană, a fost amintit prima dată într-un document din anul 1234. Negustorii brașoveni au fost foarte activi și au primit multe avantaje din partea domnilor din Moldova și Țara Românească.

Fig. 2. Biserica fortificată din Biertan (jud. Sibiu)

Fig. 3. Brașovul în anul 1689

POȚI MAI MULT!

II. Citește, cu creionul în mână, textele de mai jos și răspunde la întrebări.

A. „Vladislav, din mila lui Dumnezeu și a maiestății regești, voievod **transalpin** [al Țării Românești] și **ban** de Severin, prin cuprinsul scrisorii de față dăm de știre tuturor cărora se cuvine că (...) am hotărât să hărăzim pe veci sus-zișilor orășeni și locuitori ai provinciei Brașov libertățile acestea: ca toți negustorii din Brașov și din districtul Brașovului, trecând spre țări străine, pe orice drum al țării noastre Românești, afară de drumul Brăilei, vor fi datori să ne plătească pentru mărfurile lor numai de două ori **tricesima** și anume o dată la ducere și a doua oară la întoarcere, așa fel încât la intrarea în țara noastră să ne plătească numai o dată tricesima.”

Sprijin acordat negustorilor brașoveni de domnul Țării Românești, Vladislav Vlaicu (1368)

B. „Corona sau Braşovul, oraş vestit prin mărfurile turceşti, e aşezat între munţii cei mai frumoşi şi întărit bine cu ziduri, şanţuri şi **fortificaţii**, are trei suburbii aflătoare pe trei văi deosebite. (...) Iar suburbiile împlinesc ce mai rămâne din văi în afara zidurilor. Acolo locuiesc amestecaţi aceşti saşi împreună cu secuii. Aproape toată partea ce rămâne din acest loc până chiar printre strămtorile munţilor o ocupă românii. (...) Dar în oraş nu sunt primiţi să locuiască decât germanii.”

Georg Reicherstorffer – *Despre Braşov* (1550)

1. Cine era Vladislav Vlaicu?
2. Din „mila” cui conducea el Ţara Românească?
3. Ce avantaje a oferit el negustorilor braşoveni?
4. Cine locuia în jurul oraşului, conform sursei B? Dar în oraş?
5. Pentru ce era vestit Braşovul, după sursa B?
6. Alege varianta potrivită pentru a completa următorul enunţ:

Oraşul Braşov era apărat...

- a) cu şanţuri şi fortificaţii;
- b) cu ziduri, şanţuri şi fortificaţii.

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Vladislav Vlaicu (1364 – 1377) – domn al Ţării Româneşti, nepot al lui Basarab I
Andrei al II-lea (1205 – 1235) – rege al Ungariei din dinastia creată de Arpad

DE ȚINUT MINTE!

- ❖ Transilvania a fost ocupată de maghiari între sec. al IX-lea și al XI-lea.
- ❖ Secuii i-au ajutat pe maghiari să cucerească Transilvania.
- ❖ Maghiarii au încurajat venirea germanilor în Transilvania.
- ❖ Germanii stabiliți în Ardeal sunt numiți sași.
- ❖ Românii sunt cei mai vechi și mai numeroși locuitori ai Transilvaniei.

TERMENI NOI

ban – (în Evul Mediu) conducător local în Europa de Sud-Est

fortificații – construcții militare (ziduri, turnuri) ridicate pentru a apăra o localitate

iobag – țăran din Transilvania, lipsit de pământ, care depindea de nobil, fiind obligat să muncească pentru acesta

spațiu multiethnic – loc în care trăiesc mai multe etnii

transalpin – situat dincolo de munți

tricesima – taxă medievală plătită de negustori, reprezentând a 30-a parte din valoarea mărfurilor transportate

Știi că...?

- ✦ ...răsculații conduși de Gheorghe Doja au cerut egalitate în drepturi pentru locuitorii din Transilvania?
- ✦ ...manuscrisul care conținea descoperirile lui Conrad Haas a fost descoperit la Sibiu abia în anul 1961 și a fost studiat de istoricul Dimitrie-Doru Todericiu?
- ✦ ...principele Transilvaniei, Gabriel Bethlen (1613 – 1629), care s-a născut în localitatea Ilia, azi în județul Hunedoara, cunoștea limba română?

GHEORGHE DOJA (1470 – 1514) a fost un mic nobil secui care s-a remarcat în luptele cu turcii. În 1513, papa Leon al X-lea a cerut statelor creștine să se unească contra otomanilor. Pentru a avea cât mai mulți soldați, în Regatul Ungariei au fost chemați la război chiar și țăranii iobagi, care s-au strâns în tabăra de la Rákos, sub conducerea lui Gheorghe Doja. În tabără, țăranii plecați să lupte au aflat că nobilii, rămași fără cei care munceau pentru ei, s-au răzbunat pe familiile lor. Sub comanda lui Doja, ei s-au răscolat și astfel s-a ajuns la un război între răsculați și nobili. După o serie de succese, armata lui Gheorghe Doja a fost învinsă lângă Timișoara, iar el a fost capturat și ucis. Răscoala a dus la înrăutățirea situației țăranilor iobagi.

Fig. 1. Gheorghe Doja

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos și răspunde cerințelor.

„În tabere, cetele țărănești s-au despărțit de cele nobiliare, organizându-se aparte de ele. Între cele două grupuri au început neînțelegeri și certuri, care au ajuns chiar la veritabile hărțuiri; speriată de numărul mare al iobagilor, care părăsiseră ogoarele tocmai în timpul muncilor agricole de primăvară, nobilimea a început să-i oprească pe țăranii de a se mai îndrepta spre taberele de adunare, iar pe cei plecați să-i silească la a se întoarce acasă. (...) Dar răsculații nu se mai înspăimântau de niciun fel de amenințări: «Îndrăzneți și obraznici, țăranii nu mai țineau seama de nicio religie, disprețuind chiar puterea regelui», mărturisea cronicarul Paolo Giovo.”

Istoria Românilor, vol. IV, 2010 – Despre cauzele răscoalei conduse de Gheorghe Doja

1. Ce au făcut cetele țărănești din tabere?
2. Cum se comportau cele două grupuri?
3. Din ce cauză au încercat nobilii să-i oprească sau să-i întoarcă pe țărani?
4. Cum s-au comportat țărani amenințați față de nobili? Dar față de rege?

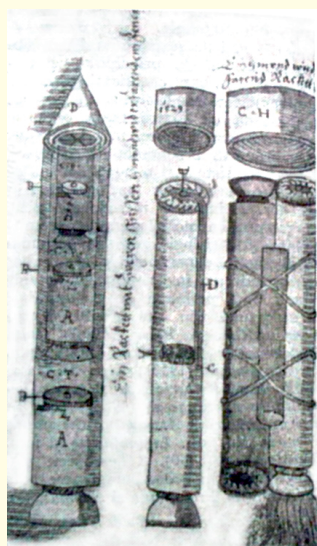

Fig. 2. Racheta în trepte, desen de Conrad Haas

CONRAD HAAS (1509 – 1576) s-a născut lângă Viena, în Austria. A îmbrățișat meseria armelor și a luptat în mai multe războaie. A fost pasionat de armele de foc și de praful de pușcă. Această pasiune l-a determinat să studieze și să perfecționeze rachetele. În 1551, a fost trimis la Sibiu pentru a se ocupa de armele și munițiile din acest oraș. Avea să rămână la Sibiu până la sfârșitul vieții, timp în care a lucrat la dezvoltarea rachetei în trepte (**Fig. 2**), una dintre invențiile sale. Această rachetă este compusă din unirea mai multor rachete. În timpul zborului, racheta care și-a consumat combustibilul se desprinde de celelalte și astfel racheta devine mai ușoară și poate zbura mai sus. Racheta în trepte a fost folosită pentru explorarea spațiului cosmic, în secolul al XX-lea.

POȚI MAI MULT!

II. Studiază Fig. 2, citește textul de mai jos și explică-le colegilor cum se construiește o rachetă în trepte.

„Înainte de toate e necesar să dispui de trei corpuri de rachetă, astfel alcătuite ca o rachetă să fie mai mare decât cealaltă, și anume așa ca una să intre în cealaltă, adică cea mai mică să intre în cea mijlocie și cea mijlocie, având-o pe cea mică în ea, să intre în cea mai mare. (...) După aceea lipește-le cu clei și hârtie. După ce totul s-a uscat bine, împinge cele două rachete puse una în alta în racheta mare, dar așa ca să stea tot atât de strâns una peste alta și să nu o depășească una pe alta la partea superioară. După ce toate trei rachetele sunt încleiate sus, lipește-le un vârf de formă potrivită.”

Conrad Haas – *Despre cum se construiește o rachetă în trepte*

GABRIEL BETHLEN (Fig. 3) a fost principe al Transilvaniei între anii 1613 – 1629. A implicat Transilvania în Războiul de 30 de ani (1618 – 1648) împotriva austriecilor și a avut legături strânse cu Moldova și Țara Românească. Acest principe maghiar a fost preocupat de soarta românilor din Ardeal cărora le-a dat o serie de drepturi. Le-a permis fiilor iobagilor să meargă la școală, iar preoții români au fost scutiți de anumite taxe (1624). În 1627, a încercat să convingă Imperiul Otoman să accepte crearea unui regat al Daciei compus din Transilvania, Țara Românească și Moldova. Planul său nu a reușit, dar a rămas în istorie ca un prieten al românilor.

Fig. 3. Gabriel Bethlen, principele Transilvaniei

PORTOFOLIU

Alege o personalitate din trecutul României, care ți-a atras atenția. Documentează-te on-line despre viața acesteia și scrie o compunere cu titlul *Vreau să fiu ca....* Precizează motivele pentru care vrei să fi ca personalitatea pe care ai ales-o.

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Dimitrie-Doru Todericiu (1921 – 2008) – important istoric și scriitor român

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Gheorghe Doja a fost un nobil secui care a condus o răscoală țărănească în anul 1514.
- ✓ Conrad Haas a fost un german care a inventat racheta în trepte, în sec. al XVI-lea. El a trăit la Sibiu.
- ✓ Gabriel Bethlen a fost principele Transilvaniei și a dorit să unească, precum Mihai Viteazul, cele trei țări române.

VIGILATE ET ORATE
- IOHANNES - MONTI

Fig. 4. Johannes Honterus (1498 – 1549), învățat sas născut în Transilvania

TERMENI NOI

răscoală – război purtat de țărani împotriva nobililor, autorităților dintr-un stat

principe – conducător al unui principat așa cum a fost Transilvania în intervalul 1541 – 1688

Știi că...?

- ✦ ...Alexandru Ioan Cuza a deținut funcția de colonel în armata Moldovei?
- ✦ ...domnul Unirii a fost proprietarul palatului de la Ruginoasa (jud. Neamț) care astăzi este muzeu?
- ✦ ...Mihail Kogălniceanu a fost unul dintre cei mai importanți colaboratori ai lui A. I. Cuza?

În secolul al XIX-lea, ideea că fiecare națiune trebuie să aibă propriul stat a ajuns să fie împărtășită de tot mai multe persoane. Astfel, românii au căutat și ei să întemeieze un stat național prin unirea Moldovei cu Țara Românească.

Fig. 2. Împăratul Franței Napoleon al III-lea, un mare prieten al românilor

Aceste două principate se aflau încă sub dominația Imperiului Otoman și sub protecția Rusiei. Însă înfrângerea Rusiei de către otomani, britanici, francezi și italieni (Sardinia), într-un război desfășurat între anii 1853 și 1856, a atras atenția asupra sorții românilor. Împăratul francezilor, Napoleon al III-lea (1852 – 1870), a sprijinit visul românilor și a convins marile puteri ale Europei să accepte unirea parțială (1858). S-a decis alegerea unui domn pentru fiecare principat. În ianuarie 1859, A. I. Cuza a fost ales domn al Moldovei (5 ianuarie) și domn al Țării Românești (24 ianuarie). În acest fel s-a născut statul numit Principatele Unite.

Fig. 1. Alexandru Ioan Cuza, domnitor al Principatelor Unite

POȚI MAI MULT!
I. Citește textele următoare, cu creionul în mână, și răspunde cerințelor.

A. „Convenția încheiată între Austria, Franța, Marea Britanie, Prusia, Rusia, Sardinia și Turcia pentru organizarea Principatelor, Paris (7 august 1858). Care, având depline puteri, recunoscute a fi în forma cuvenită, s-au întrunit în Conferința de la Paris și au hotărât următoarele: Art. 1 – Principatele Moldovei și Valahiei, constituite de acum înainte sub denumirea de Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei, rămân sub suzeranitatea M.S. Sultanol. Principatele se vor administra liber și în afară de orice amestec al Sublimei Porți [Imperiul Otoman].”

Din Convenția de la Paris (7 august 1858)

B. „Jur în numele prea Sfintei Treimi și în fața țării mele, că voi păzi cu sfințenie drepturile și interesele patriei că voi fi credincios Constituției în textul și în spiritul ei, că în toată domnia mea voi priveghea la respectarea legilor pentru toți și în toate, uitând toată prigonirea și toată ura, iubind deopotrivă pe cei ce m-au iubit și pe cei ce m-au urât, neavând înaintea ochilor mei decât binele și fericirea nației române.”

Jurământul lui A. I. Cuza ca domn al Moldovei (5 ianuarie 1859)

1. Enumeră cele șapte state europene care au decis unirea Moldovei cu Țara Românească.
2. Unde și cum a fost decisă unirea?
3. Cum urma să se numească statul apărut prin unirea Moldovei cu Țara Românească?
4. Explică înțelesul fragmentului subliniat din textul A?
5. Enumeră îndatoririle domnului Moldovei, conform textului B.
6. Explică înțelesul fragmentului subliniat din textul B?

Alexandru Ioan Cuza a domnit peste Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei până în 1866, timp în care s-a străduit să modernizeze societatea românească și să unească deplin cele două principate. A stabilit simbolurile naționale: **drapelul tricolor (Fig. 3)**, **stema (Fig. 4)**, **ziua națională**, iar **capitala** a fost fixată la București, acolo unde este și astăzi. Treptat, a început să fie folosit și numele de **România**. S-a preocupat de școală și a decis ca învățământul primar să devină gratuit și obligatoriu. Au fost create legi noi, moderne, iar țărani au fost împroprietăriți cu pământ (1864).

Fig. 5. Proclamarea unirii Moldovei cu Țara Românească (pictură de Theodor Aman)

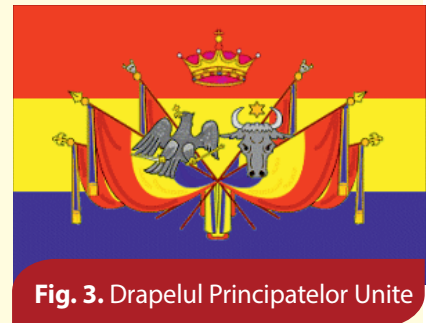

Fig. 3. Drapelul Principatelor Unite

Fig. 4. Stema Principatelor Unite

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos, cu creionul în mână, apoi formulează cel puțin trei întrebări cu privire la conținutul său. Răspunde la întrebările formulate de tine.

„Uitați dar zilele grele prin care ați trecut; uitați toată ura și toată vrajba; fiți surzi la glasul aceluia care vă vor întărâta în contra stăpânilor de moșii și în legăturile de bună voie ce veți mai avea de aici înainte cu proprietarii, nu vedeți în ei decât pe vechii voștri sprijinitori și pe viitorii voștri amici și buni vecini. Au nu suntem toți fi ai aceleiași țări? Au pământul României nu este mama care vă hrănește pe toți?”

Stăpâni liberi pe brațele și pe ogoarele voastre nu uitați mai înainte de toate că sunteți plugari, că sunteți muncitori de pământ. Nu părăsiți această frumoasă meserie, care face bogăția țării, și dovediți și în România, ca pretutindeni, că munca liberă produce îndoit decât munca silită.”

Mesajul lui A. I. Cuza pentru țăranii care au primit pământ (14 august 1864)

Cu toate că majoritatea poporului a beneficiat de pe urma reformelor, o parte a populației era nemulțumită de felul în care conducea domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Așadar, persoane importante au pus la cale îndepărtarea domnului de pe tron. La 11 februarie 1866, Cuza a fost obligat să **abdice** și să plece în **exil** unde a și murit în 1873. Conducerea țării a fost preluată de o **locotenență domnească** alcătuită din trei persoane, care a căutat să aducă pe tron un prinț dintr-o importantă dinastie europeană.

PORTOFOLIU

Realizează, împreună cu colegul de bancă, o listă cu cel puțin 3 dintre calitățile lui A. I. Cuza, conform informațiilor din lecție. Adaugă lista la portofoliu.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Înfrângerea Rusiei în 1856 a atras atenția asupra națiunii române.
- ✓ Românii au fost sprijiniți de Napoleon al III-lea, împăratul Franței.
- ✓ În 1858, marile puteri ale Europei au decis unirea parțială a Moldovei cu Țara Românească.
- ✓ În 1859, Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn al Moldovei și al Țării Românești.
- ✓ Alexandru Ioan Cuza a domnit până în 1866 și a realizat reforme importante.

TERMENI NOI

- constituție** – cea mai importantă lege dintr-un stat care stabilește organizarea și funcționarea statului
- exil** – părăsirea forțată a țării natale
- locotenență domnească** – grup de trei persoane care țin locul domnitorului și exercită atribuțiile lui
- a abdica** – act prin care un monarh renunță la tron

Lecția 6

CAROL I ȘI INDEPENDENȚA. CAROL DAVILA

Știi că...?

- ✦ ...regele Carol I al României a fost ofițer în armata Prusiei, un important stat german din sec. al XIX-lea?
- ✦ ...numele țării noastre, România, a fost stabilit prin Constituția din 1866?
- ✦ ...soția regelui Carol I a fost Elisabeta de Wied, o prințesă germană, cu care s-a căsătorit în 1869?
- ✦ ...regina Elisabeta a publicat opere literare sub numele de Carmen Sylva?

Locotenența domnească, care a preluat conducerea României după abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza, a căutat să aducă pe tron un prinț străin, dintr-o dinastie importantă din Europa. Astfel, tronul Principatelor Unite i-a fost oferit lui Carol de Hohenzollern-Sigmaringen (**Fig. 1**), prinț de origine germană. Acesta a acceptat și, la 10 mai 1866, a jurat credință noii sale țări, în calitate de domnitor. Carol I a întemeiat o dinastie care s-a aflat pe tronul țării până în anul 1947.

Fig. 1. Carol I, portret din anul 1873

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos și răspunde cerințelor.

„Ales de către națiune, cu spontaneitate, Domn al Românilor, mi-am părăsit, fără a sta la îndoială, și țară și familie, spre a răspunde la chemarea acestui popor care mi-a încredințat destinele sale. Punând piciorul pe acest pământ sacru, am și devenit român. (...) Cetățean astăzi, mâine, de va fi nevoie, soldat, eu voi împărtăși cu dumneavoastră soarta cea bună ca și pe cea rea.”

Din Cuvântarea rostită de Carol I, la 10 mai 1866

1. Cine l-a ales pe Carol domn?
2. Cum a răspuns el acestei alegeri?
3. Ce a devenit el, odată ajuns în țară?
4. Ce ar fi devenit Carol, dacă ar fi fost nevoie?
5. Explică înțelesul enunțului subliniat.
6. Pornind de la acest text, precizează două calități ale lui Carol I.

Carol I a continuat munca începută de A. I. Cuza. A dat țării o nouă Constituție, a emis leul, moneda națională pe care o folosim și astăzi; a sprijinit economia și construcția de căi ferate, poduri (**Fig. 2**), porturi și orașe moderne. Carol I a fost preocupat și de dezvoltarea școlii românești. În timpul său a fost creată Academia Română, instituție care reunea pe cei mai de seamă savanți și artiști. Așadar, în timpul celei mai lungi domnii din istoria poporului român (1866-1914), a fost întemeiată România modernă.

Fig. 2. Podul Carol I, de la Cernavodă, construit de inginerul Anghel Saligny peste Dunăre, între anii 1890 – 1895

Fig. 3. Cucerirea redutei Grivița, (pictură de Henryk Dembitzky)

Cea mai mare realizare a domniei lui Carol I a fost obținerea independenței României față de Imperiul Otoman. În anul 1877 a izbucnit un război între Rusia și Imperiul Otoman. Armata rusă a întâmpinat mari greutăți la Plevna (**Fig. 3**), localitate în Bulgaria de azi, și a cerut sprijinul armatei române. Ostașii români conduși de Carol I au venit în ajutorul armatei rusești trecând Dunărea în Bulgaria. Războiul s-a încheiat în 1878 cu victoria Rusiei și României. În urma acestei victorii, Marile Puteri ale Europei, care s-au reunit la Berlin (1878), au recunoscut independența țării și au acceptat unirea Dobrogei cu România (**harta 1, pag. 99**). În 1881 țara noastră a devenit regat, iar Carol I a fost încoronat rege.

Fig. 4. Coroana regelui Carol I, realizată din oțelul unui tun turcesc capturat la Plevna

POȚI MAI MULT!

II. Citește textele de mai jos și răspunde cerințelor:

A. „Români, după două secole de slăbiciune și de înjosire națională, voi astăzi ați reluat arma în mână. Oștirile țării au trecut Dunărea! (...) Intrând în Bulgaria, noi intrăm în partea activă a unui război, pe care nu l-am dorit, nu l-am provocat, pe care cu toții am încercat să-l înlăturăm, dar pe care, odată fiind nevoiți a-l primi, vom ști a-l purta cu curajul și statornicia unui popor care are conștiința drepturilor sale, care are virtutea de a le susține.”

Din *Proclamația* adresată țării de Carol I cu ocazia intrării în război (27 august 1877)

B. „1. România ia titlul de Regat, Domnulei, Carol I, ia, pentru Sine și moștenitorii Săi, titlul de rege al României. 2 Moștenitorul tronului va purta titlul de principe regal.”

Din legea care a transformat România în regat (1881)

1. Cui se adresează regele Carol I, după sursa A?
2. Ce fluviu au traversat oștirile țării? În ce țară au intrat?
3. Ce spune Carol I despre război?
4. Ce a devenit România în 1881? Dar regele Carol I?
5. Identifică o relație cauză-efect între două informații din sursa B.

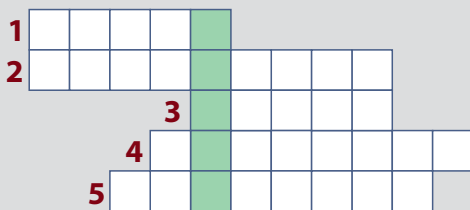

Realizările din timpul domniei lui Carol I nu ar fi fost posibile dacă România nu ar fi avut oameni valoroși în domeniile politicii, științei și culturii. O asemenea persoană a fost și medicul **CAROL DAVILA**. Francez prin naștere, român prin alegere, Carol Davila a jucat un rol foarte important în progresul medicinei românești. A sosit în Țara Românească în 1853, pentru trei ani, dar a rămas aici până la sfârșitul vieții. În 1857, a înființat prima școală dedicată pregătirii personalului medical. Astfel s-au pus bazele învățământului medical din țara noastră.

Fig. 5. Carol Davila, întemeietorul învățământului medical românesc

POȚI MAI MULT!

III. Completează rebusul următor, urmând indicațiile, și vei afla numele unui conducător al României:

1. Meseria pe care a practicat-o Carol Davila.
2. Prenumele soției lui Carol I.
3. Țară alături de care a luptat România în 1877-1878.
4. Regiune care s-a unit cu România în 1878.
5. Țară în care au intrat soldații români în 1877.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ După abdicarea lui A. I. Cuza, pe tron a fost adus Carol de Hohenzollern-Sigmaringen.
- ✓ Carol era un prinț de origine germană.
- ✓ Carol a avut cea mai lungă domnie din istoria poporului român (1866–1914).
- ✓ Carol a sprijinit dezvoltarea țării și a continuat reformele începute de Cuza.
- ✓ Sub domnia lui Carol I, România și-a câștigat independența (1878).
- ✓ România a devenit regat în 1881.

TERMENI NOI

proclamație – text prin care se aduce la cunoștința poporului un fapt foarte important

Știi că...?

- ✦ ...Primul Război Mondial (1914 – 1918) a fost numit așa fiindcă luptele s-au desfășurat pe toate continentele și oceanele planetei?
- ✦ ...istoricii români au numit participarea României la Primul Război Mondial, **Războiul pentru Reîntregirea Neamului?**

La începutul secolului al XX-lea, Europa era divizată în două mari alianțe. Pe de-o parte, era **Tripla Alianță**, numită și **Puterile Centrale**, alcătuită din Germania, Austro-Ungaria și Italia. De cealaltă parte se găsea **Tripla Înțelegere**, numită și **Antanta**, compusă din Marea Britanie, Franța și Rusia.

România a intrat în Tripla Alianță în 1883, pentru că se temea de Rusia. Însă românii doreau să trăiască cu toții în același stat, iar Austro-Ungaria deținea Transilvania, Banatul și Bucovina. Deci, nu era o alianță pe placul românilor. Dar Rusia avea Basarabia, teritoriu românesc ocupat în anul 1812. Nimeni nu știa cum sau când vor ajunge românii să trăiască în același stat (**hartă 2, pag. 99**).

Primul Război Mondial a izbucnit la 28 iulie 1914, când Austro-Ungaria a declarat război Serbiei. România și-a declarat neutralitatea și a sperat că Austro-Ungaria va îmbunătăți soarta românilor pe care îi stăpânea. Cum asta nu s-a întâmplat, în august 1916 România s-a aliat cu Antanta și a declarat război Austro-Ungariei, pentru a-i elibera pe frații de peste Carpați. Armata română a pătruns în Transilvania, dar a suferit o serie de înfrângeri. În final, România a pierdut, în anul 1916, Oltenia, Muntenia și Dobrogea (**hartă 3, pag. 100**).

POȚI MAI MULT!

I. Citește textele de mai jos și răspunde cerințelor:

A. „Ostași, v-am chemat ca să purtați steagurile voastre peste hotarele unde frații noștri vă așteaptă cu nerăbdare și cu inima plină de nădejde. (...) Arătați-vă deci demni de gloria străbună. De-a lungul veacurilor un neam întreg vă va binecuvânta și vă va slăvi.”

Din *Proclamația regelui Ferdinand către armată* (august 1916)

B. „Români, însuflețiți de datoria sfântă ce ni se impune, hotărâți să înfruntăm cu bărbăție toate jertfele legate de un crâncen război, pornim la război cu avântul puternic al unui popor care are credință neclintită în menirea lui. Ne vor răsplăti roadele glorioase ale izbândeii. Cu Dumnezeu înainte.”

Din *Proclamația regelui Ferdinand către popor* (august 1916)

1. Explică înțelesul primului enunț din sursa A.
2. La ce se referă cuvintele „gloria străbună”?
3. Cum interpretezi fragmentul subliniat din sursa A?
4. Care era „datoria sfântă” a poporului român, conform sursei B?
5. Ce răsplată urma să primească poporul?

Joc de rol. Interpretează rolul regelui Ferdinand citind o *Proclamație* (la alegere).

În anul 1917, armata română a renăscut, fiind susținută de Antantă. Astfel, au fost obținute marile victorii de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Dar Rusia a ieșit din război în martie 1918, iar România a rămas singură în fața dușmanilor pe frontul de Est. Drept consecință, România a încheiat pace cu Puterile Centrale, în mai 1918. Din fericire pentru noi, războiul s-a încheiat cu victoria Antantei, la 11 noiembrie 1918. Victoria aliaților noștri a fost și victoria noastră, fiindcă și noi am făcut multe sacrificii pentru ea. Sute de mii de ostași români au pierit pe câmpurile de luptă (**Fig. 1**) ale Primului Război Mondial. În cele ce urmează, vom vorbi despre trei dintre aceștia.

Fig. 1. Ajuși în prima linie de foc, (pictură de Emilian Lăzărescu)

Victoria aliaților noștri a fost și victoria noastră, fiindcă și noi am făcut multe sacrificii pentru ea. Sute de mii de ostași români au pierit pe câmpurile de luptă (**Fig. 1**) ale Primului Război Mondial. În cele ce urmează, vom vorbi despre trei dintre aceștia.

Fig. 2. Sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu

ECATERINA TEODOROIU (1894 – 1917) s-a născut la Vădeni (jud. Gorj) și a îmbrățișat nobila meserie de învățător. După intrarea României în război a fost infirmieră într-un spital din Târgu Jiu. Situația grea în care se găsea țara a determinat-o să se înroleze pentru a merge pe front. A luptat cu mult curaj ceea ce i-a adus multe aprecieri, inclusiv **decorații** și a primit gradul de **sublocotenent**. Se găsea în fruntea ostașilor pe care îi comanda atunci când și-a pierdut viața, la 3 septembrie 1917, la Muncelu.

CĂPITANUL GRIGORE IGNAT (1889 – 1917) a murit eroic în luptele de la Răzoare, parte a Bătăliei de la Mărășești, la 19 august 1917, cu mâinile încheștate pe mitraliera pe care o folosea pentru a opri înaintarea inamicului. Pentru eroismul său a fost decorat cu una dintre cele mai de seamă decorații românești, Ordinul „Mihai Viteazul”.

Fig. 3. Căpitanul Grigore Ignat

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor:

„Pentru vitejia și avântul fără seamăn cu care a luptat cu compania de mitraliere în lupta de la Răzoare, la 19 august 1917, unde aflându-se cu compania la centrul Diviziei 13, pe unde trupele germane reușise a pătrunde, a rămas neclintit pe poziție, secerând valurile dușmane până la respingerea completă a vrăjmașului, după care a fost găsit mort cu eroica sa companie.”

Din Decretul privind acordarea decorației „Mihai Viteazul” Căpitanului Grigore Ignat (decembrie 1917)

1. Pentru ce a fost decorat căpitanul Grigore Ignat?
2. Prin ce fapte eroice s-a remarcat?
3. Precizează două-trei calități ale unui erou?

Fig. 4. Decorația „Mihai Viteazul”

ION GRĂMADĂ (1887 – 1917), român din Bucovina, s-a înrolat în armata română pentru a contribui la eliberarea fraților din Austro-Ungaria. A murit la 27 august 1917, la Cireșoia, pe când conducea în luptă un grup de **vânători de munte**. A fost îngropat de camarazii săi într-o poiană, pentru ca în 1926 să-și găsească odihna veșnică pe plaiurile natale.

Fig. 5. Ion Grămadă

PORTOFOLIU

Formați grupe de câte 3-4 elevi și fiecare grupă redactează o compunere despre eroii din comunitatea voastră sau din apropierea ei. Documentați-vă on-line, cu ajutorul unor site-uri precum www.encyclopediaromaniei.ro, căutați cărți și articole în biblioteca școlii sau a orașului. Vorbiți cu cei mai în vârstă membri ai comunității. Formulați un titlu pentru compunerea voastră. Prezențați colegilor rezultatul muncii voastre.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Primul Război Mondial a izbucnit în 1914.
- ✓ România a rămas neutră până în anul 1916.
- ✓ În 1916, România s-a alăturat Antantei.
- ✓ Armata română a suferit grele înfrângeri în 1916.
- ✓ În 1917, România a obținut marile victorii de la Mărăști, Mărășești și Oituz.
- ✓ Războiul a fost câștigat de Antanta, în 1918.

TERMENI NOI

- căpitan** – grad militar superior gradului de locotenent
- decorație** – distincție militară oferită unei persoane pentru merite deosebite
- erou** – persoană care se sacrifică pentru binele națiunii
- sublocotenent** – grad militar inferior gradului de locotenent
- vânători de munte** – soldați care luptă în zonele de munte

Știi că...?

- ✦ ...în amintirea celor căzuți pentru patrie în Primul Război Mondial, au fost ridicate numeroase monumente, printre care și **Mausoleul** de la Mărășești (**Fig. 1**)?
- ✦ ...Ferdinand și Maria au fost încoronați la Alba Iulia, în anul 1922, și au devenit primii regi ai României Mari?

Fig. 1. Partea interioară a cupolei Mausoleului de la Mărășești

Regele Carol I a murit în anul 1914 și a fost urmat la tron de nepotul său, Ferdinand care a domnit între anii 1914 – 1927. Deși de origine germană, Ferdinand a fost fidel țării sale, România, conducând poporul român la război împotriva Austro-Ungariei și Germaniei. Atitudinea sa din acei ani i-a adus **supranumele** de Ferdinand **cel Loial**. Împreună cu soția sa, regina Maria, Ferdinand (**Fig. 2**) a făcut tot ceea ce i-a stat în putință pentru a realiza visul de veacuri al poporului român, refacerea unirii realizate la 1600 de către Mihai Viteazul.

Fig. 2. Regele Ferdinand și regina Maria în anul 1922

În 1918, într-un moment foarte greu pentru țara noastră, Imperiul rus s-a destrămat, ceea ce a permis unirea Basarabiei, teritoriul dintre râurile Prut și Nistru, cu România, la 9 aprilie.

Fig. 3. Participanți la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia

După câteva luni și soarta românilor din Austro-Ungaria s-a schimbat. Victoria, la obținerea căreia a contribuit și România, a fost obținută de Antantă, iar Austro-Ungaria s-a dezmembrat. În aceste condiții, la 28 noiembrie 1918 Bucovina s-a unit cu România. În final, la 1 decembrie 1918, Marea Adunare Națională de la Alba Iulia (**Fig. 3**) a hotărât unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România. Astfel s-a realizat Marea Unire, pentru care s-au sacrificat atâția soldați români. Regele Ferdinand, pe bună dreptate, a mai primit un supranume, Ferdinand **Întregitorul**.

În anii care au urmat, marile puteri învingătoare în război au recunoscut Unirea înfăptuită de români la 1918. Astfel, s-a deschis o perioadă de mari transformări și realizări pentru poporul român. Tot mai mulți cetățeni au primit dreptul de a vota și majoritatea țăranilor au primit pământ. Cetățenii minorităților naționale din România Mare au fost tratați cu respect și au primit drepturi egale cu cetățenii români.

POȚI MAI MULT!

I. Studiază harta (Fig. 4) și rezolvă cerințele.

1. Enumeră vecinii României.
2. Identifică regiunile care făceau parte din Regatul României înainte de Marea Unire.
3. Precizează regiunile care s-au unit cu România în anul 1918.

Fig. 4. Marea Unire de la 1918

POȚI MAI MULT!

II. Citește textele de mai jos și răspunde cerințelor:

A. „În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului, ca noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu Mama sa, România.”

Din Hotărârea de Unire a Basarabiei cu România (9 aprilie 1918)

B. „Adunarea națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească [Crișana], adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918 decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România.”

Din Hotărârea de Unire a Transilvaniei cu România (1 decembrie 1918)

1. Cine și în numele cui a luat hotărârea de unire?
2. Care erau frontierele Basarabiei?
3. Pe ce se baza hotărârea luată de Sfatul Țării?
4. Unde, când și de către cine s-a hotărât ca Transilvania, Banatul și Țara Ungurească (Crișana) să se unească cu România?
5. Care dintre teritoriile care s-au unit în 1918 cu „patria mamă” nu mai aparțin astăzi României? Caută detalii on-line!

PORTOFOLIU

Formați grupe de câte 3-4 elevi pentru a organiza un „colț muzeistic” în clasa voastră, dedicat Zilei Naționale a României, 1 Decembrie. Fiecare grupă propune un titlu pentru expoziție și întocmește un afiș prin care îi invită pe colegii din celelalte clase să viziteze „colțul muzeistic”. Cereți-le vizitatorilor să voteze cel mai convingător și mai frumos afiș. Fiecare membru al grupului va adăuga la portofoliul personal o copie a afișului realizat de grupa lui.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ După regele Carol I, în anul 1914, tronul a fost ocupat de Ferdinand I.
- ✓ Ferdinand I era nepotul lui Carol I.
- ✓ Ferdinand a condus țara până în anul 1927.
- ✓ Regele Ferdinand I a luptat pentru realizarea României Mari.
- ✓ În 1918 Basarabia, Bucovina și Transilvania s-au unit cu România.
- ✓ La 1 decembrie 1918, Transilvania s-a unit cu România desăvârșind astfel Marea Unire.

TERMENI NOI

mausoleu – monument funerar ridicat pentru a-i cinsti pe eroii neamului

supranume – nume adăugat unei persoane în semn de apreciere

Știi că...?

- ✦ ...în perioada interbelică, Bucureștiul era supranumit „Micul Paris”?
- ✦ ...în 1930, România avea o populație de peste 18 milioane de locuitori?
- ✦ ...în perioada în care România a fost condusă de generalul Ion Antonescu (1940 – 1944), evreii din România au fost persecutați?
- ✦ ...în anii 1980, din cauza dictaturii comuniste, poporul român găsea cu greutate chiar și alimentele?

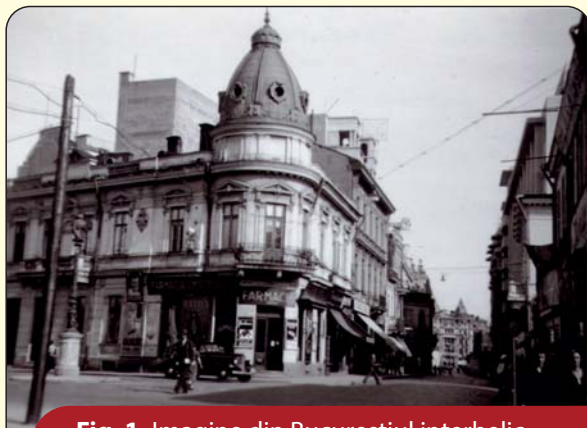

Fig. 1. Imagine din Bucureștiul interbelic

În istoria românilor, epoca contemporană începe cu Marea Unire de la 1918 și conține mai multe perioade: 1. Perioada interbelică (1918 – 1939); 2. Al Doilea Război Mondial (1939 – 1945); 3. Perioada comunistă (1945 – 1989); 4. Perioada postdecembristă (1989 – până azi).

PERIOADA INTERBELICĂ sau perioada dintre cele două războaie mondiale, a fost o etapă plină de realizări. Au apărut noi partide politice, a fost votată o nouă Constituție

(1923), iar economia și cultura au înflorit. România era considerată unul dintre „grânarele” Europei și se afla pe primele locuri la producția de petrol, gaze naturale ori aur. În această perioadă s-au remarcat scriitori, precum Lucian Blaga, Camil Petrescu, Mircea Eliade etc., Constantin Brâncuși, unul dintre cei mai mari sculptori ai secolului al XX-lea, violonistul și compozitorul George Enescu, considerat cel mai important muzician român.

POȚI MAI MULT!

I. Completează textul următor cu termenii potriviți din lista dată și răspunde, în scris, la întrebări.

muncitorimii; culturale; țărani; dezvolta; democrației; Constituția; Naționale

„Vom închina toate puterile noastre consolidării Unității ...Vom da României întregite ... așteptată. Vom face o politică de dreptate socială, asigurând astfel ... sănătoase liniștea necesară pentru a se ... roadele dobândite prin sufragiu universal. Vom desăvârși pentru ... aplicarea reformei agrare și vom veghea la îmbunătățirea stării lor materiale, ... și morale. Ne vom strădui să îmbunătățim soarta ... de la orașe.”

Din Programul Partidului Național Liberal (1922)

1. Ce doreau să consolideze liberalii?
2. Caută on-line semnificația termenilor *sufragiu și partid*?
3. Ce măsuri promiteau liberalii pentru țărani? Dar pentru muncitori?

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL a izbucnit la 1 septembrie 1939 când **Germania nazistă** a atacat Polonia. România se afla de partea Franței și Marii Britanii, dar a fost nevoită să-și declare neutralitatea. Însă în vara anului 1940 România a suferit pierderi teritoriale grele. Mai întâi, U.R.S.S. a obligat țara noastră să-i cedeze Basarabia și Nordul Bucovinei (iunie 1940). Apoi, Germania și Italia au forțat România să cedeze Ungariei Nord-Vestul Transilvaniei. În final, statul român **a cedat** Bulgariei Cadrilaterul (Dobrogea de Sud), în posesia căruia intrase în anul 1913.

Pierderile teritoriale au dus la abdicarea regelui Carol al II-lea (septembrie 1940). La conducerea țării a venit regele Mihai I (**Fig. 2**), dar adevărata putere era în mâinile generalului Ion Antonescu (**Fig. 3**), care a orientat țara înspre o alianță cu Germania lui Adolf Hitler. Acest fapt a dus la intrarea

Fig. 2. Regele Mihai I al României (1927-1930, 1940-1947)

României în război, la 22 iunie 1941, când a atacat U.R.S.S., alături de Germania, pentru a recupera Basarabia și Nordul Bucovinei. România a părăsit alianța cu Germania, la 23 august 1944, când s-a alăturat sovieticilor, americanilor și britanicilor, pentru a elibera Nord-Vestul Transilvaniei. La încheierea războiului în Europa (mai 1945) România se găsea în tabăra învingătoare.

Fig. 3. Ion Antonescu și Adolf Hitler (iunie 1941)

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos și răspunde cerințelor:

„Români, în ceasul cel mai greu al istoriei noastre am socotit, în deplină înțelegere cu poporul meu, că nu există decât o singură cale pentru salvarea țării de la o catastrofă totală: ieșirea noastră din alianța cu puterile Axei și imediata încetare a războiului cu Națiunile Unite.”

Din Proclamația regelui Mihai I către țară (23 august 1944)

1. În ce fel de moment se găsea națiunea?
2. Ce **decizie** a luat regele? Cum a luat această decizie?
3. Care erau **puterile Axei**? Documentează-te on-line!
4. Care erau cele mai importante state din **coaliția** Națiunilor Unite? Documentează-te on-line!

PERIOADA COMUNISTĂ a început în 1945 când sovieticii, noii noștri aliați, au impus în fruntea țării un guvern comunist condus de Petru Groza. Însă comuniștii vor prelua controlul total asupra țării în 1948. Perioada comunistă a durat până în 1989 și a pricinuit multe suferințe popoului român. Comuniștii **au confiscat** terenuri, fabrici, case sau utilaje care aparțineau cetățenilor. Mai mult, au trimis în închisori orice persoană care nu era de acord cu ei. Mulți dintre cei arestați și-au găsit sfârșitul în închisoare. Printre ei și Iuliu Maniu, om politic, fost prim-ministru, care a jucat un rol important în realizarea Unirii de la 1918.

În perioada comunistă, după anul 1948, România a avut doi conducători: Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948 – 1965) și Nicolae Ceaușescu (1965 – 1989). Ambii au condus fără să țină cont de dorințele sau nevoile poporului și au provocat multe suferințe cetățenilor țării. În decembrie 1989, poporul român s-a ridicat împotriva lui Nicolae Ceaușescu pe care l-a răsturnat de la putere (**Fig. 4**), iar România a redevenit un stat democratic.

Fig. 4. Revoluționari români pe străzile Bucureștiului (decembrie 1989)

POȚI MAI MULT!

III. Datează și ordonează cronologic enunțurile următoare.

1. Nicolae Ceaușescu este răsturnat de la putere.
2. Gheorghe Gheorghiu-Dej a ajuns la conducerea țării.
3. Sovieticii îl impun la putere pe Petru Groza.
4. Iuliu Maniu a jucat un rol important în realizarea Marii Uniri.
5. România a redevenit o țară democratică.

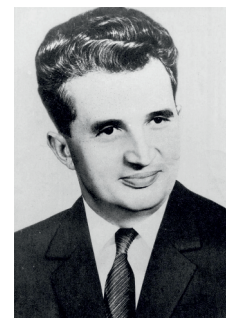

Fig. 5. Nicolae Ceaușescu (1918 – 1989)

PERIOADA POSTDECEMBRISTĂ a fost grea pentru români, însă, cu ajutorul statelor din vest, țara noastră a reușit să fie primită în N.A.T.O (2004) și apoi în Uniunea Europeană (2007). N.A.T.O. (**Fig. 6**) este o alianță militară formată din 30 de țări din Europa și America de Nord, având ca obiectiv principal crearea unui sistem comun de apărare împotriva unui atac venit din exterior. Uniunea Europeană (**Fig. 7**) este o organizație politico-economică compusă din 27 de state europene, care promovează democrația și egalitatea deplină în drepturi și libertăți a tuturor cetățenilor europeni. Pentru prima dată în istoria sa, România este la adăpost de orice amenințare și se poate dezvolta în toate domeniile, cu sprijinul Uniunii Europene.

Fig. 6. Drapelul N.A.T.O

Fig. 7. Drapelul Uniunii Europene

PORTOFOLIU

Formați grupe de câte 3-4 elevi și realizați câte o fișă despre Uniunea Europeană care să conțină următoarele date: 1. Când s-a constituit? 2. Din câte țări este compusă acum? 3. Care este imnul U.E.? 4. Care este deviza U.E.? 5. Care sunt capitalele U.E.? Documentați-vă accesând pagina în limba română a Uniunii Europene (https://europa.eu/european-union/index_ro).

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Perioada contemporană are patru etape.
- ✓ România s-a dezvoltat foarte mult în perioada interbelică.
- ✓ În 1940, România a fost nevoită să cedeze teritorii către U.R.S.S., Ungaria și Bulgaria.
- ✓ În 1941, România a intrat în al Doilea Război Mondial alături de Germania nazistă.
- ✓ În 1944, România a întors armele împotriva Germaniei naziste.
- ✓ În 1945, comuniștii sprijiniți de sovietici au ajuns la conducerea țării.
- ✓ Comuniștii au transformat țara și au nedreptățit poporul.
- ✓ Comunismul a fost înlăturat în decembrie 1989.
- ✓ Astăzi, România este stat membru al N.A.T.O. și al U.E.

TERMENI NOI

- a ceda** – (aici) a se recunoaște învins, renunțând la luptă
- coalțiție** – alianță
- (a) confisca** – a lua cuiva un bun cu forța și fără despăgubire
- decizie** – hotărâre luată de o autoritate sau de o instituție
- Germania nazistă** – denumirea folosită pentru Germania în perioada în care la conducerea ei s-a aflat Adolf Hitler (1933 – 1945)

CE ȘTIU?

- I. Completează, pe caiet, axa timpului de mai jos, folosind anii corespunzători din următoarea listă:

1918, 1859, 1600, 1386, 87 d.H., 82 î.H.

Eveniment	An	Eveniment	An
Începutul domniei lui Burebista		Prima unire a celor trei țări române	1600
Începutul domniei lui Decebal		Unirea Principatelor Române	
Începutul domniei lui Mircea cel Bătrân		Formarea României Mari	

- II. Desenează, pe caiet, tabelul de mai jos și scrie, în dreptul fiecărei cauze, efectul corespunzător, din următoarea listă:

România a redevenit un stat democratic

Țara Românească și-a câștigat independența

Armata română a pătruns în Ardeal

Maghiarii au cucerit Transilvania

Mehmed al II-lea a invadat Țara Românească

Basarabia s-a unit cu România

CAUZĂ

EFFECT

Superioritatea militară a maghiarilor

Victoria de la Posada

Vlad Țepeș nu a mai plătit tributul

România a intrat în Primul Război Mondial

Imperiul rus s-a destrămat

Revoluția din Decembrie 1989

- III. Desenează, pe caiet, un tabel, după modelul de mai jos și completează-l cu informațiile potrivite.

Deosebiri – Alexandru Ioan Cuza	Asemănări între domniile lui A.I. Cuza și Carol I	Deosebiri – Carol I
---------------------------------	---	---------------------

CÂT ȘTIU?

I. Alege varianta corectă.

1. Moldova a fost întemeiată de voievodul:

- a) Basarab I b) Gelu c) Bogdan

2. Ștefan cel Mare a obținut marea victorie de la:

- a) Vaslui b) Călugăreni c) Posada

3. Gabriel Bethlen a vrut să unească cele trei țări române sub numele de:

- a) Roma b) Grecia c) Dacia

II. Realizează asocierea corectă între informațiile din cele două coloane.

1. Conrad Haas	a. medic
2. Napoleon al III-lea	b. racheta în trepte
3. Carol Davila	c. împărat

III. Rescrie enunțurile de mai jos pentru ca ele să devină adevărate.

- Mihai Viteazul a unit Țara Românească, Transilvania și Dobrogea.
- România a intrat în Primul Război de partea Puterilor Centrale.
- Marea Adunare a românilor din Ardeal a avut loc la Sibiu.

Autoevaluare: La pagina 98 găsești răspunsurile corecte. Verifică răspunsurile tale!

Întrebare	I	II	III
Punctaj maxim: 10 puncte	3 puncte (3x1)	3 puncte (3x1)	3 puncte (3x1)
	Se acordă un punct din oficiu.		

Interpretare punctaj obținut	1 sau 2 puncte	Între 3 și 5 puncte	Între 6 și 8 puncte	9 sau 10 puncte
	Insuficient	Suficient	Bine	Foarte bine

UNITATEA

Cultură și patrimoniu

Lecția 1 Locuri istorice din comunitate

Lecția 2 Locuri cu importanță istorică pentru România

Lecția 3 Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO

Știi că...?

- ✦ ...mănăstirea Vodița care se află în Drobeta Turnu-Severin a fost construită între anii 1370 – 1372, în timpul domniei lui Vladislav Vlaicu (1364 – 1377)?
- ✦ ...Mihai Eminescu, cel mai mare poet român, s-a născut la Ipotești (jud. Botoșani), iar casa părintească a devenit muzeu – Casa Memorială „Mihai Eminescu”?
- ✦ ...Moscheea „Esmahan Sultan”, din Mangalia, ridicată în sec. al XVI-lea, este cel mai vechi locaș de cult islamic din țara noastră?

MĂNĂSTIRILE

Mănăstirea este un așezământ religios în care se retrag, spre a se dedica rugăciunii, călugări sau călugărițe. Primele mănăstiri din lumea creștină au apărut în Egipt, în sec. al IV-lea d.H. În Țara Românească și Moldova istoria mănăstirilor a început în sec. al XIV-lea, în timp ce în Transilvania au fost ridicate mănăstiri catolice începând din sec. al XII-lea.

În Evul Mediu, domnitorii din Țara Românească și Moldova au construit foarte multe mănăstiri pentru a-și arăta credința și pentru a sprijini cultura. Mănăstirile ortodoxe erau construite în jurul unei biserici și de multe ori aveau ziduri puternice pentru a se putea apăra în caz de primejdie. Mulți călugări știau să scrie și să citească și de aceea copiau sau scriau cărți sfinte, pictau icoane și realizau veșminte preoțești. Așadar, mănăstirile erau locașuri religioase și totodată centre de cultură.

Fig. 1. Mănăstirea Snagov a fost ridicată în timpul lui Mircea cel Bătrân

STRĂZI ȘI CASE ISTORICE DIN COMUNITATE

Fiecare comunitate are o istorie veche și bogată ce poate fi văzută la tot pasul. Satele și orașele României au păstrat foarte multe străzi și case istorice. Orașele mari au câteva străzi principale de-a lungul cărora se înalță clădiri remarcabile, mai noi sau mai vechi.

Multe străzi din București, capitala României, din anul 1862, au fost martore ale unor importante evenimente din istoria țării noastre. Printre acestea se numără și **Calea Victoriei (Fig. 2-4)**, care există din timpul domnitorului Constantin Brâncoveanu (1688 – 1714). Numele actual l-a primit în anul 1878, fiindcă pe această cale au intrat în București soldații români victorioși în Războiul de Independență. Printre clădirile care se pot admira pe Calea Victoriei se numără: Muzeul Național de Istorie a României, clădirea C.E.C., Teatrul Odeon, Biserica Crețulescu sau Muzeul Național de Artă al României, fostul palat regal.

POȚI MAI MULT!

I. Studiază imaginile de mai jos și enumeră asemănările și deosebirile dintre acestea.

Fig. 2. Calea Victoriei în 1895

Fig. 3. Calea Victoriei în 1940

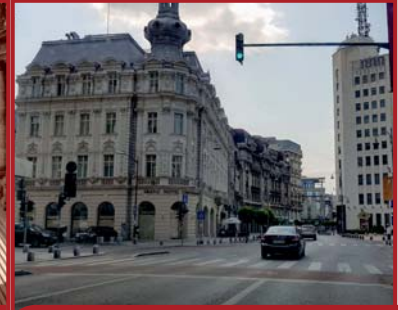

Fig. 4. Calea Victoriei azi

MONUMENTELE ALE EROILOR

Pentru a ne aminti de eroii neamului, pe teritoriul României au fost înălțate monumente în memoria faptelor eroice ale celor care s-au jertfit pentru binele nostru. Printre cele mai cunoscute sunt: **Mausoleul de la Mărășești (Fig. 5)**, **Crucea Eroilor Neamului (Fig. 6)** de pe muntele Caraiman și **Mormântul Eroului Necunoscut (Fig. 7)** (București).

Mausoleul de la Mărășești a fost construit între anii 1923 și 1938 pe locul unde s-a desfășurat, în anul 1917, o mare bătălie. Românii au obținut o victorie strălucită împotriva trupelor Puterilor Centrale, dar au și plătit un mare preț. Mii de soldați români au pierit acolo pentru apărarea patriei și o parte dintre ei își dorm somnul de veci în acest mausoleu.

POȚI MAI MULT!

II. Studiază imaginile de mai jos, caută mai multe informații on-line și enumeră 3-4 asemănări și deosebiri între cele trei monumente.

Fig. 5. Mausoleul de la Mărășești

Fig. 6. Crucea Eroilor Neamului, de pe Muntele Caraiman

Fig. 7. Mormântul Eroului Necunoscut (București)

MONUMENTE REPREZENTATIVE ALE COMUNITĂȚILOR ETNICE DIN ROMÂNIA

Comunitățile etnice din România au realizat monumente **reprezentative** cu care ne mândrim cu toții. De pildă, comunitatea evreiască din România a ridicat foarte multe lăcașe de cult, printre acestea se numără și **Templul Coral** din București (**Fig. 8**) ridicat între anii 1864 – 1866. Un locaș de cult evreiesc se numește *sinagogă*.

În Cluj-Napoca, se găsește un monument în centrul căruia se află **statuia ecvestră a lui Matia Corvin** (**Fig. 10**), fiul lui Iancu de Hunedoara și rege al Ungariei între anii 1458 – 1490. Regele se află între patru dintre generalii săi. Monumentul a fost terminat în anul 1902 și a devenit, cu timpul, un simbol al orașului Cluj-Napoca.

În 1910, a început să fie construită **Marea Moschee** din Constanța (**Fig. 9**). Moscheea este un locaș de cult specific religiei **islamice**, iar în România trăiește și o comunitate islamică (turci și tătari). Ideea ridicării unei moschei în Constanța a venit de la Regele Carol I care a și fost de față la inaugurare (1913). De altfel, multă vreme s-a numit Moscheea Carol I.

Fig. 8. Templul Coral din București

Fig. 9. Marea Moschee din Constanța

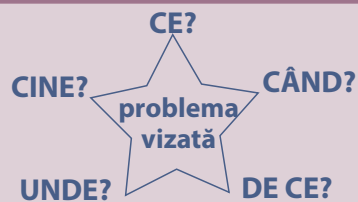

Fig. 10. Monumentul lui Matia Corvin din Cluj-Napoca

PORTOFOLIU

Realizează descrierea unei străzi sau a unei clădiri istorice din județul tău prin metoda „exploziei stelare”. Adaugă compunerea la portofoliu personal.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Mănăstirile au avut rol religios dar și un însemnat rol cultural în istoria poporului român.
- ✓ Calea Victoriei este una dintre cele mai vechi străzi din București.
- ✓ În România există multe monumente ridicate în cinstea eroilor, precum Mausoleul de la Mărășești.
- ✓ Minoritățile etnice din România au ridicat monumente reprezentative.

TERMENI NOI

statuie ecvestră – statuie a unui personaj istoric reprezentat călare

islam – religie creată în sec. al VII-lea d.H., de către profetul Mahomed

reprezentativ – caracteristic unei epoci sau mediului din care face parte

A. Așezări și construcții dacice, grecești și romane

Știi că...?

- ✦ ...Strabon ne spune că geto-dacii aveau un munte sacru numit Kogaionon, iar unii istorici cred că acesta se află la Sarmizegetusa Regia?
- ✦ ...prima monedă de pe teritoriul României a fost bătută la Histria, în sec. al V-lea î.H., și era din argint?
- ✦ ...împăratul Traian a ordonat construirea unui pod de piatră peste Dunăre, la Drobeta (**Fig. 1**), care avea o lungime de peste un kilometru?
- ✦ ...monumentul de la Adamclisi (jud. Constanța) a fost ridicat pe locul unei mari victorii obținute de romani contra geto-dacilor, în războiul din anii 101 – 102 d.H. (**Fig. 2**)?

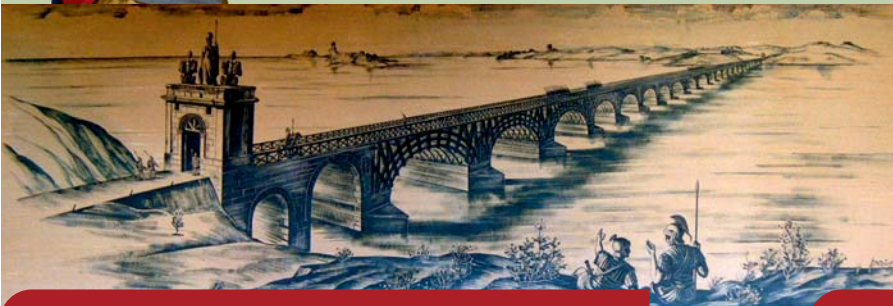

Fig. 1. Podul lui Traian de la Drobeta (reconstituire)

Fig. 2. Monumentul de la Adamclisi

SARMIZEGETUSA REGIA (Fig. 3) a fost capitala regatului geto-dac, în timpul lui Decebal. Cetatea a fost descoperită de către arheologi, în sec. al XX-lea, în zona Munților Orăștiei, în locul numit Grădiștea Muncelului. Ea se află la o altitudine de peste o mie de metri și este compusă dintr-o zonă înconjurată cu ziduri de apărare, o zonă sacră și o alta unde locuiau oamenii simpli. Zidurile au o grosime de 3.2 m, însă nu le cunoaștem înălțimea. Cetatea avea două intrări. Una dintre ele se află spre zona sacră unde drumul este pietruit.

Capitala lui Decebal a fost distrusă după primul război daco-roman (101 – 102 d.H.), dar a fost refăcută rapid pentru a face față romanilor în al doilea război, desfășurat în anii 105 – 106 d.H. După un lung asediu, cetatea a fost distrusă de către romani și a fost dată uitării până ce a fost redescoperită de către arheologi.

Fig. 3. Zona sacră de la Sarmizegetusa Regia

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos, studiază Fig. 4 și povestește colegilor felul în care au fost construite zidurile cetății Sarmizegetusa Regia. Cât de rezistente crezi că au fost ele?

Zidurile cetății Sarmizegetusa Regia au fost ridicate după o metodă specială numită de către arheologi „*murus dacicus*” (zidul dacic – lb. latină). Părțile exterioare ale zidului erau din piatră, iar între acestea se afla un spațiu umplut cu pământ ori pietriș. Pentru ca zidul să fie solid, erau puse și bârne de lemn pe lățimea acestuia, care erau fixate între blocurile de piatră, în șanțuri special pregătite.

Fig. 4. „*Murus dacicus*” de la Sarmizegetusa Regia

II. Citește textul de mai jos și răspunde cerințelor.

„Puternicul sistem *defensiv* al regatului dacic este considerat, pe bună dreptate, fără pereche în arhitectura barbară a epocii. (...) Construcții de tot felul, din cărămidă sau lemn, cisterne și conducte de apă, ateliere meșteșugărești etc. dovedesc că unele dintre aceste cetăți erau și centre de producție – alături de menirea de cetăți de refugiu pe care o păstrează cele mai multe dintre ele.”

Constantin C. Petolescu, *Decebal – regele dacilor*.

1. Ce spune autorul despre puternicul sistem defensiv al regatului dacic?
2. Ce fel de construcții se găseau în cetățile geto-dace?
3. Care sunt cele două roluri pe care le aveau aceste cetăți?

HISTRIA (Fig. 5), TOMIS și CALLATIS sunt trei colonii construite de greci în Dobrogea, în sec. al VII-lea și al VI-lea î.H. Histria, cea mai importantă dintre acestea, a fost întemeiată în anul 657 î.H. de către coloniști veniți din Milet, oraș grecesc din Asia Mică. Tomis (azi Constanța) a fost ridicată tot de coloniști veniți din Milet, iar Callatis (azi Mangalia) de coloniști sosiți din Heraclea Pontică. Aceste colonii au fost cucerite de Burebista, iar apoi de către romani (sec. I î.H.). Au rămas sub stăpânirea romanilor până în sec. al VII-lea d.H.

Fig. 5 Ruinele cetății Histria

Au rămas sub stăpânirea romanilor până în sec. al VII-lea d.H.

Prin legăturile cu cele trei colonii, geto-dacii au învățat multe de la greci. Astfel, au preluat moneda, roata olarului, metode de prelucrare a fierului sau scrierea. Așadar, grecii au contribuit la dezvoltarea geto-dacilor.

ULPIA TRAIANA SARMIZEGETUSA a fost un oraș construit de către împăratul Traian, după cucerirea Daciei. În timpul stăpânirii romane, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, aflată la aproape 40 de km de Sarmizegetusa Regia, a fost capitala provinciei. Orașul s-a dezvoltat până la retragerea armatei și administrației romane, în anul 271 d.H. Arheologii au descoperit, ca în orice oraș roman, clădiri din piatră, drumuri pietruite, un sistem de alimentare cu apă, temple și alte clădiri publice. Cea mai impresionantă clădire este **amfiteatrul (Fig. 6)**, o arenă unde se desfășurau luptele cu **gladiatori** și care putea primi 5000 de spectatori.

Fig. 6. Ruinele amfiteatrului de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa

POȚI MAI MULT!

III. Realizează un jurnal cu dublă intrare despre Ulpia Traiana Sarmizegetusa.

Documentează-te on-line accesând www.enciclopediaromana.ro sau ro.wikipedia.org, după care împarte o coală de hârtie în două coloane. În prima coloană vei scrie acele informații care ți-au stârnit curiozitatea, iar în a doua coloană vei scrie părerea ta despre ceea ce se află în prima coloană. Prezintă munca ta colegilor.

IV. Joc – CINEȘTIE CÂȘTIGĂ

Împărțiți clasa în grupe de câte 3-4 elevi. Prin tragere la sorți, una dintre grupe va primi sarcina de a formula 10 întrebări cu răspuns multiplu + două întrebări de baraj (alege varianta corectă), pornind de la informațiile din această lecție. Întrebările vor fi printate, iar fiecare grupă va primi câte o foaie cu respectivele întrebări. Împreună cu profesorul, grupa care a realizat întrebările verifică punctajul obținut de concurenți și stabilește clasamentul final.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Sarmizegetusa Regia a fost construită la mare altitudine și avea ziduri de apărare groase.
- ✓ Sarmizegetusa Regia, capitala regatului geto-dac, a fost distrusă de romani în anul 106 d.H.
- ✓ Grecii au întemeiat în Dobrogea trei colonii: Histria, Tomis (azi Constanța) și Callatis (azi Mangalia).
- ✓ În timpul stăpânirii romane, capitala Daciei a fost orașul Ulpia Traiana Sarmizegetusa.

TERMENI NOI

amfiteatru – arenă specifică orașelor romane, destinată luptelor cu gladiatori

defensiv – de apărare

gladiator – sclav obligat să lupte în amfiteatru, pe viață și pe moarte, pentru amuzamentul spectatorilor

B. Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice

Știi că...?

- ✦ ...unul dintre romanele lui Jules Verne se intitulează *Castelul din Carpați*, iar acțiunea se petrece în Transilvania?
- ✦ ...scriitorul irlandez Bram Stoker, în celebrul său roman *Dracula*, descrie un castel din Transilvania care seamănă foarte mult cu Castelul Bran?
- ✦ ...lângă Castelul Peleş din Sinaia a fost ridicat Castelul Peleş (1899–1902), pentru principii moștenitori Ferdinand și Maria?

CASTELUL BRAN (Fig. 1) a fost ridicat de sașii din Brașov, la sfârșitul sec. al XIV-lea. Ludovic I de Anjou, regele Ungariei, le-a acordat permisiunea de a construi acest castel întărit, în anul 1377. În anul 1407, regele Sigismund de Luxemburg oferă castelul lui Mircea cel Bătrân. Ulterior, castelul Bran devine posesiune a regilor Ungariei.

La 1 decembrie 1920, orașul Brașov a oferit castelul Reginei Maria. După moartea acesteia, castelul i-a revenit principesei Ileana, una dintre ficele Reginei Maria. În 1948, a fost confiscat de comuniști. Astăzi, revenit în proprietatea urmașilor principesei Ileana, este un muzeu vizitat anual de sute de mii de turiști.

Fig. 1 Castelul Bran

Fig. 2 Castelul de la Hunedoara

CASTELUL DE LA HUNEDOARA (Fig. 2) a fost construit în sec. al XV-lea de voievodul român al Transilvaniei, lăncușul Hunedoara. Castelul a fost reședința voievodului, dar a jucat și un important rol militar. Astăzi este cel mai mare și mai bine păstrat castel medieval de pe teritoriul României și unul dintre cele mai frumoase din Europa. Sute de mii de turiști, din țară și străinătate, îi trec pragul în fiecare an.

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos după care povestește colegilor „Legenda fântânii din curtea Castelului Hunedoara”. Imaginează-ți un alt final!

Se spune că lanca de Hunedoara avea trei prizonieri turci în castel cărora le-a propus o înțelegere. El avea să-i elibereze dacă ei săpau o fântână cu apă bună de băut, în curtea castelului (Fig. 3). Cei trei au săpat în stâncă o fântână cu o adâncime de 28 de metri, la care au lucrat cincisprezece ani. Lanca a murit înainte să vadă fântâna terminată, iar soția sa nu a mai respectat promisiunea făcută celor trei și a ordonat să fie uciși. Prizonierii au avut o ultimă dorință, să scrie următoarea inscripție în apropierea fântânii: „Apă ai, inimă n-ai!”

Fig. 3 Castelul de la Hunedoara, detaliu din curtea interioară

CASTELUL PELEȘ (Fig. 5) din Sinaia a fost construit la cererea lui Carol I, între anii 1873 și 1883, drept reședință de vară pentru familia regală a României. Prinț german, crescut într-o zonă montană, Carol I a vrut un castel care să-i amintească de țara natală (Fig. 4). Castelul Peleș, de o mare frumusețe, a fost martor la multe și importante evenimente istorice. Aici s-a ținut **Consiliul de Coroană** care a decis neutralitatea României (1914) în Primul Război Mondial. Tot la Sinaia, a murit regele Carol I, în anul 1914. În zilele noastre, Castelul Peleș aparține familiei regale a României, fiind un muzeu foarte apreciat de turiștii care îl vizitează.

Fig. 4 Castelul Sigmaringen (Germania) a aparținut dinastiei din care provenea și Carol I al României

Fig. 5 Castelul Peleș din Sinaia

CETATEA DEVA (Fig. 6) a fost construită în sec. al XIII-lea, pe un deal abrupt din apropierea râului Mureș (azi județul Hunedoara). Este pomenită pentru prima dată într-un document din anul 1269. Cetatea controla accesul pe Valea Mureșului, importantă rută comercială. Pe aici se transporta sarea și lemnul, cu plute și corăbii. Ea a fost utilă în luptele purtate de Regatul Ungariei contra tătarilor și, mai târziu, contra turcilor. În sec. al XV-lea, cetatea s-a aflat sub stăpânirea lui Iancu de Hunedoara. În anul 1784, în timpul răscobilei lui Horea, Cloșca și Crișan, mulți nobili transilvăneni s-au refugiat în Cetatea Deva de frica iobagilor. Cetatea Deva a fost folosită de militarii austrieci până în sec. al XIX-lea. Astăzi, ea este unul dintre cele mai importante obiective turistice din Transilvania.

Fig. 6 Cetatea Deva

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos și răspunde cerințelor.

„2. Nobilimea să nu mai fie, ci fiecare nobil, dacă va putea să capete vreo funcțiune împărătească, să trăiască din aceea. 3. Că dâșii nobili să părăsească o dată pentru totdeauna moșiile nobilitare. 4. Că dâșii nobili să plătească impozite întocmai ca poporul... 5. Pământurile nobilitare să se împărțească între poporul plebeu în conformitate cu ordinul ce-l va da Majestatea sa Împăratul [Iosif al II-lea].”

Din cererile lui Horea, trimise nobililor care s-au adăpostit în Cetatea Deva (11 noiembrie 1784)

1. Ce dorea Horea să se desființeze?
2. Nobilii urmau să trăiască din...
 - a) propriile moșii
 - b) funcții împărătești
3. Ce spune Horea despre moșii? Dar despre impozite?
4. Ce trebuia să se întâmple cu pământurile nobililor?
5. Crezi că acceptarea cererilor iobagilor ar fi dus la apariția unei lumi mai bune?

Argumentează-ți răspunsul!

CETATEA NEAMȚ (Fig. 7) a fost construită, probabil, în timpul domniei lui Petru I Mușat, care a condus Moldova în perioada 1375 – 1391. În anul 1395, Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei, a încercat să cucerească Moldova în fruntea căreia să afla domnitorul Ștefan I (1394 – 1399). Regele Ungariei a asediat și Cetatea Neamț dar n-a putut să o ocupe. În timpul lui Ștefan cel Mare, Cetatea Neamț și-a dovedit valoarea în timpul luptelor cu turcii. Din sec. al XVI-lea, pe măsură ce Moldova era tot mai dependentă de Imperiul Otoman, cetatea nu a mai jucat un rol important. În anul 1691, Ioan al III-lea Sobieski, regele Poloniei, a invadat Moldova și, printre altele, a cucerit și Cetatea Neamțului care a fost apărată vitejește de un număr mic de oșteni. Cetatea este astăzi un important obiectiv turistic.

Fig. 7 Unul dintre zidurile Cetății Neamț

POȚI MAI MULT!

III. Citește următorul fragment din povestirea „Sobieski și românii”, de Costache Negruzzi și răspunde cerințelor.

„Pe drumul ce duce către cetatea Neamțului, pe la sfârșitul lui septembrie 1686, se vedea o oaste mergând. După un trup de **lănceri** ce deschidea marșa, urmau douăsprezece tunuri mari trase de boi, apoi o ceată de ofițeri călări în fruntea cărora erau trei; unul în floarea vârstei, posomorât, gânditor, necăjit, și doi mai bătrâni. Tustrei în haine poloneze. În sfârșit venea duiumul oștei: trăsuri, bagaje, pedestrași, șleahță pospolită, amestecați, în neregulă, cu steagurile strânse, cu capul plecat, cu armele răsturnate, cu întristarea pe față și cu durerea în inimă. Nu se auzea nici surlă, nici dobă, numai tropotul cailor, și pasul oamenilor ce abia se mișcau, pentru că de zece zile caii n-au ros decât coaja copacilor, și oamenii s-au hrănit numai cu poame.

Și însă această oaste, în stare așa ticăloasă, e acea ce a îngiosit de atâte ori trufia semilunii, iar acei trei fruntași ofițeri sunt hatmanii lablonovski și Potoțki, și cel din mijlocul lor însuși Ion Sobiețki, regele Poloniei.

Și cum să nu fie supărat și necăjit vestitul rege? El, Sobiețki, fala leșilor, eroul creștinătății, mântuitorul Vienii, să fie nevoit pentru a doua oară a da pas turcilor, a se trage dinaintea tătarilor și a moldovenilor, a-și privi oastea ticăloșită de lipsa merindelor, horopsită de dușmanii carii îl urmează mișelește, fără a îndrăzni să-și deie piept fățiș cu el, și fac pradă tot ce cade, tot ce rămâne pe urmă; a nu întâmpina în drumul său decât o fioroasă pustietate!

Cum am zis, mergea încet și gânditor. Hatmanii lângă dânsul păzeau tăcere, respectând supărarea sa de care și ei se împărtășeau.

– Ce castel e acesta? întrebă Sobiețki când, rădicând capul, zări pe sprinceană dealului, înălțându-se trufașă dinaintea lui, cetățuia Neamțu. Cu bună seamă vrun cuib a tâlharilor acestor de moldoveni!

– La vreme de război, aici domnii Moldovei obicinuiesc a-și trimite averile lor, răspunse Potoțki.

– Așa! Să mergem dar să-l luăm. Oh! voi să-mi răzibun pre Cantemir care mă înșală, și mă făcu să pierd atâta viteji!”

Costache Negruzzi, *Sobieski și românii*

1. În ce an a cucerit Sobieski Cetatea Neamțului?
Ce an este indicat de autorul povestirii?
2. Descrie armata poloneză așa cum este ea prezentată în text.
3. Caută on-line semnificația cuvântului *hatman*.
4. De ce era supărat regele Poloniei?
5. De ce a decis Sobieski să cucerească cetatea?
6. Identifică trei aspecte din povestire care nu corespund cu adevărul istoric.
7. Citește povestirea „Sobieski și românii”, de Costache Negruzzi și realizează un desen în care să ilustrezi partea care ți-a plăcut cel mai mult.

CETATEA POENARI (Fig. 8) este situată pe un munte din zona Cheilor Argeşului. Cetatea a fost construită la porunca voievodului Țării Româneşti, Vlad Țepeş, în timpul celei de-a doua domnii (1456 – 1462), pe locul unde se afla un turn de apărare. Domnitorul se aştepta la o invazie a armatei otomane şi avea nevoie de un loc sigur unde să se refugieze. Cetatea avea cinci turnuri şi ziduri groase de 2-3 metri. Nu se ştie dacă Vlad Țepeş a avut ocazia să se folosească de trăinicia cetăţii. În secolele care au urmat, Cetatea Poenari a fost neglijată de domnii Țării Româneşti.

Fig. 8 Cetatea Poenari

POȚI MAI MULT!

IV. Realizează corespondența între personalitățile și monumentele istorice enumerate în cele două coloane.

Castelul Bran

Castelul de la Hunedoara

Castelul Peleş

Cetatea Deva

Cetatea Neamț

Cetatea Poenari

Vlad Țepeş

Petru I Muşat

Horea, Cloșca și Crișan

Carol I

Iancu de Hunedoara

Principesa Ileana

OAMENI CARE AU LUMINAT TRECUTUL

Bram Stoker (1847 – 1912) – celebru scriitor irlandez, autor al romanului *Dracula*
Costache Negruzzi (1808 – 1868) – scriitor și om politic român

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Castelul Bran a fost construit de brașoveni cu acordul regelui Ungariei, Ludovic I de Anjou.
- ✓ Castelul de la Hunedoara a fost ridicat din ordinul lui Iancu de Hunedoara.
- ✓ Castelul Peleş a fost realizat la cererea lui Carol I.
- ✓ Cetatea Deva a fost construită pentru a apăra sudul Transilvaniei.
- ✓ Cetatea Neamț a fost zidită în timpul domnitorului Moldovei Petru I Muşat.
- ✓ Cetatea Poenari este una dintre realizările celei de-a doua domnii a lui Vlad Țepeş.

TERMENI NOI

asediu – atacare cu forțe armate a unui loc întărit (cetate) pentru a-l cuceri

Consiliu de Coroană – (aici) întâlnire a celor mai de seamă oameni din Regatul României pentru a lua o hotărâre de mare însemnătate

lăncier – lăncier, soldat care lupta călare și era înarmat cu o lance

C. Construcții religioase și ctitorii lor

Știi că...?

- + ...lucrările de construcție la Biserica Neagră din Brașov au început în sec. al XIV-lea și s-au încheiat în sec. al XV-lea?
- + ...domnitorul Moldovei, Vasile Lupu (1634–1653), a ridicat biserica Trei Ierarhi din Iași, unde este înmormântat Alexandru Ioan Cuza?
- + Palatul Mogoșoaia, lângă București, a fost construit de către domnitorul Constantin Brâncoveanu (1688–1714)?

MĂNĂSTIREA COZIA (Fig. 1) se află în orașul Călimănești, pe malul râului Olt. Acest lăcaș de cult a fost ridicat de Mircea cel Bătrân (1386 – 1418) la începutul domniei sale, între anii 1387 și 1391. Biserica a fost sfințită în anul 1388. În interiorul bisericii mănăstirii s-a păstrat o pictură care îl înfățișează pe **ctitor**. Mircea cel Bătrân s-a preocupat de dezvoltarea **ctitoriei** sale unde în 1415 a început să funcționeze și o școală mănăstirească. Mircea cel Bătrân a murit la 31 ianuarie 1418 și a fost înmormântat la Mănăstirea Cozia.

Fig. 1 Biserica Mănăstirii Cozia

Fig. 2 Mănăstirea Putna

MĂNĂSTIREA PUTNA (Fig. 2) a fost zidită între anii 1466 și 1469 prin grija lui Ștefan cel Mare, domnul cu cea mai lungă domnie din Evul Mediu românesc. Ștefan cel Mare este cunoscut și pentru grija pe care a arătat-o față de cultură și biserică, fapt dovedit și de Mănăstirea Putna. Ștefan cel Mare a murit în anul 1504 și a fost înmormântat la Mănăstirea Putna. În sec. al XVII-lea, mănăstirea a suferit stricăciuni din partea oștirilor cazace, dar a fost refăcută în mai multe rânduri. Poetul Mihai Eminescu a numit Putna *Ierusalimul Neamului Românesc*.

POȚI MAI MULT!

I. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Iară pe Ștefan vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere în mănăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângea toți ca după un părinte al său, că cunoștia toți că s-au scăpatu de mult bine și de multă apăratură. Ce după moartea lui, până astăzi îi zicu sveti [sfântul] Ștefan vodă, nu pentru sufletu, ce este în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejești, carile nimenea din domni, nici mai nainte, nici după aceia l-au ajunsu.”

Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*

1. Cum a primit țara vestea morții lui Ștefan cel Mare? De ce?
2. De ce i-au spus românii din Moldova „sfântul Ștefan vodă”?
3. Ce fel de om a fost Ștefan cel Mare, conform textului lui Grigore Ureche?

BISERICA EPISCOPALĂ DE LA CURTEA DE ARGEȘ (Fig. 3)

este ctitoria lui Neagoe Basarab care a domnit în Țara Românească între anii 1512 și 1521. Biserica a fost sfințită în anul 1517, iar printre cei de față s-a numărat și Theolept I, patriarhul de la Constantinopol. Frumusețea acestei biserici a inspirat balada populară *Mănăstirea Argeșului*. Biserica a fost restaurată prin grija lui Carol I, care a decis ca regii României, începând cu el, să fie înmormântați acolo.

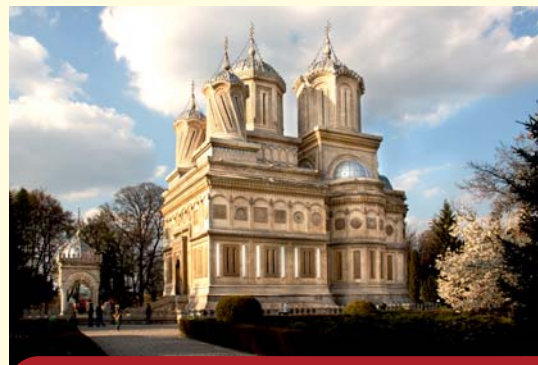

Fig. 3. Biserica episcopală de la Curtea de Argeș

Fig. 4. Biserica Mănăstirii Probota

MĂNĂSTIREA PROBOTA (Fig. 4) a fost construită în satul Probota (azi jud. Suceava) de către Petru Rareș domnul Moldovei. Nu se știe exact când a început construcția, dar știm sigur că biserica mănăstirii a fost sfințită în anul 1530. Aceasta avea picturi la interior dar și la exterior, fiind una dintre celebrele mănăstiri pictate din nordul Moldovei.

PETRU RAREȘ (Fig. 5) a domnit în Moldova de două ori (1527 – 1538, 1541 – 1546). Fiu al lui Ștefan cel Mare, Petru Rareș a luptat în Transilvania și în Polonia pentru a apăra interesele Moldovei. Îndrăzneala sa l-a adus în conflict cu sultanul Suleiman Magnificul (1520 – 1566) care a invadat Moldova în anul 1538. Oștile sultanului au cucerit capitala Suceava și au capturat **tezaurul** Moldovei, inclusiv sabia lui Ștefan cel Mare. Petru Rareș a fugit peste hotare, dar a revenit la tron, în 1441, cu acordul sultanului. A părăsit această lume în anul 1446 și a fost înmormântat la Mănăstirea Probota, ctitoria sa.

Fig. 5. Petru Rareș împreună cu soția și doi dintre fiii săi (pictură din biserica mănăstirii)

MĂNĂSTIREA ANTIM (Fig. 6) din București a fost ctitorită de către Antim Ivireanul, mare om de cultură și Mitropolit al Țării Românești. Aceasta se află în București și a fost construită între anii 1713 și 1715. Este una dintre cele mai frumoase mănăstiri din capitală.

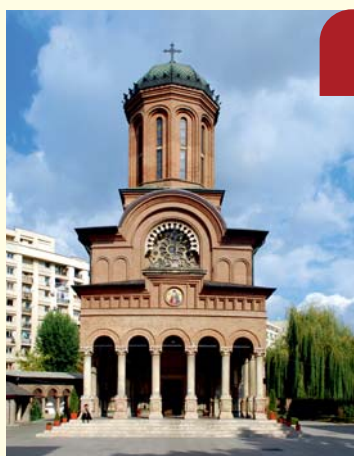

Fig. 6. Biserica Mănăstirii Antim

Fig. 7. Antim Ivireanul

ANTIM IVIREANUL (Fig. 7) s-a născut în Georgia pe la mijlocul sec. al XVII-lea. El a fost luat prizonier de turci care l-au dus la Constantinopol. După ce a fost eliberat a rămas în Constantinopol unde a învățat mai multe meșteșuguri și limbi străine și s-a călugărit. La chemarea domnului Constantin Brâncoveanu (1688 – 1714) a venit în Țara Românească, în anul 1689. Aici a avut o bogată activitate ca tipograf. Printre altele, a tipărit și *Noul Testament*, în anul 1703. A devenit episcop de Vâlcea în 1705, iar în 1708 a fost uns Mitropolit al Țării Românești (cunoscută și sub denumirea de Ungrovlahia). În 1716, a fost înlăturat din funcția pe care o ocupa și trimis la o mănăstire din peninsula Sinai (Egipt). În drum spre respectiva mănăstire a fost ucis de ostașii turci.

POȚI MAI MULT!

II. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Între altele să cuvintează și aceasta cum că sunt strein și nu s-au convenit să fie eu mitropolit. În Hristos suntem toți una. Și apoi nu am fost numai eu episcop și mitropolit străin în țara Românească, ci au fost și alții, mulți, precum se văd în condice și precum să politicește în toată biserica, precum și domni au stăcut și de țară și de străini, ca și în toată lumea; că Dumnezeu au făcut lumea slobodă pentru toți.”

Antim Ivireanul către Constantin Brâncoveanu (1712)

1. Ce se spunea despre Antim Ivireanul?
2. Au mai fost în Țara Românească și alți episcopi și mitropoliți care nu erau români? Dar domni?
3. De ce credea Antim Ivireanul că o persoană nu trebuie judecată după etnia sa?
4. Explică înțelesul enunțului subliniat.

MĂNĂSTIREA HUREZI (Fig. 8) a fost ctitorită de Constantin Brâncoveanu, domnul Țării Românești în perioada 1688 – 1714. Mănăstirea a fost ridicată între anii 1690 – 1693. Este fără îndoială cea mai frumoasă mănăstire realizată în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, care a arătat mult interes față de cultură și Biserică. Din păcate, Constantin Brâncoveanu a avut parte de un sfârșit tragic (**Fig. 9**). În 1714, a fost mazilit și arestat împreună cu ginerele și fiii săi. Cu toții au fost duși la Constantinopol (azi Istanbul, Turcia) unde, la 15 august 1714, au fost uciși. Astăzi, ei sunt considerați martiri ai neamului românesc.

Fig. 9. Martiriul Brâncovenilor, (pictură de Constantin Lecca)

Fig. 8. Mănăstirea Hurezi

POȚI MAI MULT!

III. Citește textul de mai jos și răspunde, pe caiet, cerințelor.

„Când Brâncoveanu văzu că se apropie cu sabia în mână, făcu o scurtă rugăciune, și se adresă fiilor săi cu următoarele cuvinte: Fiii mei, fiți curajoși, am pierdut tot ce am avut în această lume; cel puțin să salvăm sufletele noastre și să ne spălăm păcatele cu sângele nostru. (...) Se strânse multă lume în jurul acestor cadavre, iar Marele Vizir, temându-se de vreo răscoală, căci înșși turcii se îngroziseră de o asemenea nedreptate, ordonă aruncarea cadavrelor în mare, de unde, pe ascuns, fură pescuite de câțiva creștini și îngropate într-o mănăstire numită Calchi, nu departe de Constantinopol!”

Martiriul Brâncovenilor (15 august 1714), după Anton Maria del Chiaro

1. Ce a făcut Brâncoveanu când a venit călăul?
2. Ce îndemn le-a adresat fiilor săi?
3. Ce decizie a luat Marele Vizir? De ce?
4. Ce s-a întâmplat cu martirii Brâncoveni?
5. Imaginează-ți că Brâncoveanu și fiii săi au fost salvați.
Cine și de ce ar fi făcut asta?

PORTOFOLIU

Realizează o compunere în care să descrii o mănăstire pe care ai vizitat-o sau ai văzut-o într-un documentar, ori on-line. Urmează următorul plan: Când a fost construită? Cine a fost ctitorul ei? Prin ce se remarcă mănăstirea? Ce evenimente istorice importante au legătură cu mănăstirea aleasă? Citește compunerea colegilor. Votați cea mai bună compunere.

DE ȚINUT MINTE!

- ✓ Mănăstirea Cozia a fost cea mai importantă ctitorie a lui Mircea cel Bătrân.
- ✓ Mănăstirea Putna a fost ctitorită de către Ștefan cel Mare.
- ✓ Biserica episcopală de la Curtea de Argeș a fost ctitorită de domnul Neagoe Basarab.
- ✓ Petru Rareș, domnul Moldovei, a ctitorit Mănăstirea Probota.
- ✓ Mănăstirea Antim a fost zidită la cererea lui Antim Ivireanul, Mitropolit al Țării Românești.
- ✓ Mănăstirea Hurezi este cea mai frumoasă dintre ctitoriile lui Constantin Brâncoveanu.

TERMENI NOI

ctitor – întemeietor al unui locaș de cult în Evul Mediu românesc

ctitorie – locaș de cult ridicat de un ctitor

letopiseț – scriere istorică a cronicarilor din Moldova și Țara Românească

patriarh – cel mai mare rang în Biserica Ortodoxă

tezaur – cantitate mare de bogății depozitate la un loc

Știi că...?

- ✦ ...sediul Organizației Națiunilor Unite se află la New York, în Statele Unite ale Americii?
- ✦ ...România a fost primită în O.N.U. în anul 1955?
- ✦ ...sediul UNESCO se găsește la Paris, capitala Franței?

UNESCO reprezintă prescurtarea de la *Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură*. UNESCO a fost creată în anul 1945 cu scopul de a întări colaborarea statelor care fac parte din Organizația Națiunilor Unite, cea mai mare organizație internațională, în domenii precum educația, știința și cultura. În ceea ce privește cultura, UNESCO se implică în protejarea monumentelor istorice de o mare importanță pentru întreaga umanitate. Aceste monumente sunt înscrise în **patrimoniul UNESCO**. România deține următoarele monumente **incluse** în patrimoniul UNESCO: fortificațiile dacice din zona Munților Orăștiei, așezările săsești cu biserici fortificate din Transilvania, orașul Sighișoara, bisericile pictate din nordul Moldovei și bisericile din lemn din Maramureș.

FORTIFICAȚIILE DACICE DIN MUNȚII ORĂȘTIEI au fost ridicate în sec. I î.H. și sec. I d.H. Cea mai importantă dintre acestea era Sarmizegetusa Regia, capitala Daciei în timpul lui Decebal. Nu știm care a fost capitala lui Burebista, dar unii istorici cred că ar fi fost cetatea Costești-Cetățuie (**Fig. 1**), care se află în apropierea Sarmizegetusei Regia. Pe lângă acestea se mai află și următoarele fortificații: Costești-Blidaru (**Fig. 2**), Fețele Albe, Piatra Roșie (**Fig. 3**), Vârful lui Hulpe și Piatra Cetății (comuna Bănița).

Fig. 1. Murus dacicus de la fortificația Costești-Cetățuie

Fig. 2. Murus dacicus de la fortificația Costești-Blidaru

Fig. 3. Drum pietruit de la fortificația Piatra Roșie

AȘEZĂRILE SĂSEȘTI CU BISERICI FORTIFICATE DIN TRANSILVANIA

au fost întemeiate deoarece sud-estul acestei provincii a fost, multe secole, expus atacurilor militare. Tătarii și turcii au atacat Ardealul, secole la rând, dar au existat și lupte cu românii din Țara Românească sau Moldova. Astfel, sașii, dar și secuii, au construit cetăți țărănești, între secolele al XIII-lea și al XVI-lea, ridicând ziduri în jurul bisericilor. În caz de primejdie, țărani se puteau refugia în spatele zidurilor. Asemenea biserici fortificate există la Biertan (jud. Sibiu), Prejmer (jud. Brașov), Viscri (jud. Brașov) sau Câlnic (jud. Alba).

Fig. 4. Cetatea țărănească de la Câlnic (jud. Alba)

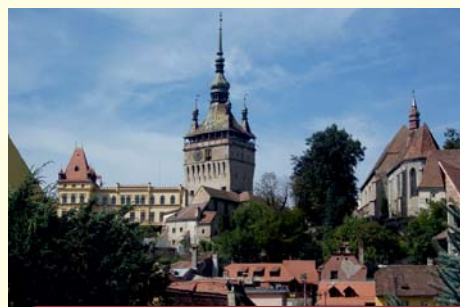

Fig. 5. Turnul cu Ceas din Sighișoara

ORAȘUL SIGHIȘOARA (jud. Mureș), întemeiat în sec. al XIII-lea de către sași, a fost inițial o mică așezare. Un document din anul 1367 ne informează că în acel moment Sighișoara era oraș. Desele **invazii** au făcut ca în jurul orașului să fie ridicat un impresionant zid de apărare, cu turnuri din piatră, care a fost întărit în secolele care au urmat. Astăzi mai există două turnuri. Cel mai cunoscut este Turnul cu Ceas (**Fig. 5**).

BISERICILE PICTATE DIN NORDUL MOLDOVEI reprezintă una dintre cele mai populare destinații turistice din țara noastră. Ele se deosebesc de alte biserici prin faptul că au picturi și la exterior, nu doar la interior. În total, sunt înscrise în patrimoniul mondial UNESCO opt biserici ale unor mănăstiri din nordul Moldovei, construite în sec. al XV-lea și al XVI-lea. Cele opt biserici sunt: Arbore, Humor, Moldovița, Pătrăuți, Probota, Suceava, Sucevița și Voroneț (**Fig. 6**).

Fig. 6. Biserica Mănăstirii Voroneț, ctitorie a lui Ștefan cel Mare, construită în anul 1488

Fig. 7. Biserica din lemn de la Budești, construită în 1643

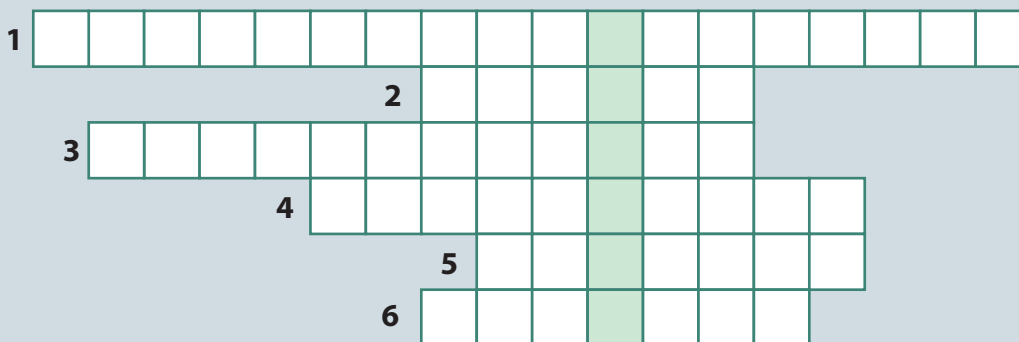
BISERICILE DIN LEMN DIN MARAMUREȘ au fost incluse în patrimoniul UNESCO în anul 1999. Mai exact, opt dintre acestea, care se află la: Budești (**Fig. 7**), Desești, Bârsana, Poienile Izei, Ieud Deal, Șurdești, Plopiș și Rogoz. Înguste și înalte, învelite în **șindrilă** și bogat ornamentate, bisericile din lemn din Maramureș sunt expresia credinței și a talentului țaranului român.

POȚI MAI MULT!

I. Completează rebusul de mai jos, conform indicațiilor, pentru a afla numele unei importante organizații internaționale.

1. Capitala Daciei în timpul lui Decebal.
2. Cetate țărănească din județul Alba.
3. Celebru turn din Sighișoara.
4. Oraș săsesc aflat astăzi în județul Mureș.
5. Biserică din nordul Moldovei cu picturi la exterior.
6. Biserică din nordul Moldovei construită în anul 1488.

II. Realizează corespondența corectă între informațiile din cele două coloane.

Piatra Roșie
 Biertan
 Sighișoara
 Budești
 Probita

Mănăstire
 Biserică din lemn
 fortificație dacică
 oraș săsesc
 Biserică fortificată

DE ȚINUT MINTRE!

- ✓ UNESCO este prescurtarea de la Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.
- ✓ UNESCO s-a constituit în 1945 și face parte din Organizația Națiunilor Unite.
- ✓ Sediul UNESCO se găsește la Paris, în Franța.
- ✓ Patrimoniul UNESCO include locuri și construcții din patrimoniul mondial a căror conservare este importantă pentru comunitatea mondială.
- ✓ Mai multe construcții din România sunt înscrise în patrimoniul UNESCO, printre care și fortificațiile dacice din zona Munților Orăștiei.

TERMENI NOI

- include** – cuprinse în ceva
- invazie** – atacarea unei țări de către armatele altei țări
- patrimoniul** – totalitatea bunurilor unei persoane, ale unei națiuni
- șindrilă** – scândurică de brad, îngustă și subțire, folosită ca material de acoperit casele

ZIUA NAȚIONALĂ, ZIUA MEA!

Ziua Națională în istoria României

După cum știți deja, unul dintre cele mai importante simboluri ale unei țări este Ziua Națională. Aceasta este aleasă în funcție de un eveniment important din trecutul fiecărui stat. De-a lungul timpului, în funcție de ceea ce era important la un moment dat, Ziua Națională a României a fost serbată la date diferite. În timpul lui Alexandru Ioan Cuza, Ziua Națională se sărbătorea la 24 ianuarie, iar în timpul lui Carol I, la 10 mai și așa a și rămas până în anul 1947. Ziua de 10 mai are o triplă semnificație: 10 mai 1866 – Carol I este proclamat domnitor; 10 mai 1877 – Carol I este înștiințat de faptul că România și-a proclamat independența; 10 mai 1881 – Carol I a fost încoronat rege al României. Începând cu anul 1948, în perioada comunistă, ziua de 23 august a devenit zi națională în amintirea actului de la 23 august 1944 când România a părăsit alianța cu Germania Nazistă. După Revoluția din Decembrie 1989, România a ales drept Zi Națională data de 1 Decembrie, fiindcă în această zi în anul 1918, s-a încheiat procesul de constituire a României Mari.

Realizați un proiect educațional cu titlul „Ziua Națională, ziua mea!” Scopul acestui proiect este identificarea zilei care, în opinia voastră este cea mai potrivită să devină Ziua Națională.

Respectați următorii pași:

1. Alegeți 5-6 persoane din clasă care să coordoneze proiectul cu sprijinul profesorului;
2. Realizați o listă cu datele istorice pe care le considerați potrivite pentru a deveni Ziua Națională;
3. Alegeți prin vot trei dintre propunerile de pe listă;
4. Împărțiți clasa în trei grupe compuse din elevii care nu fac parte din grupul care coordonează proiectul;
5. Fiecare din aceste trei grupe va primi, prin tragere la sorți, sarcina de a susține în fața clasei cauza uneia dintre cele trei zile alese;
6. Fiecare grupă se va documenta în timpul liber, on-line sau la biblioteca școlii, pentru a susține cu cât mai multe argumente data istorică pe care o propun drept Zi Națională;
7. Grupul coordonator, alături de profesor, va deveni juriul care va alege cea mai convingătoare argumentație;
8. Trimiteți o scrisoare, cu cele mai bune argumente, unui parlamentar din circumscripția școlii, prin care îl rugați să vă sprijine pentru a alege o nouă Zi Națională.

CE ȘTIU?

I. Completează, pe caiet, axa timpului de mai jos, așezând anii următori în dreptul evenimentului potrivit.

1488, 1377, 1938, 1878, 1862, 1688

Eveniment	An	Eveniment	An
Ludovic I de Anjou permite construirea castelului de la Bran		Bucureștiul devine capitala României	
Este construită Biserica Mănăstirii Voroneț		Începe să fie folosită denumirea de Calea Victoriei	
Începutul domniei lui Constantin Brâncoveanu		Se încheie construirea Mausoleului de la Mărășești	

II. Alege din listă numele ctitorului și scrie-l în dreptul ctitoriei sale.

Antim Ivireanul; Constantin Brâncoveanu; Petru Rareș; Neagoe Basarab;
Ștefan cel Mare; Mircea cel Bătrân

CTITORIE

Mănăstirea Cozia

Mănăstirea Putna

Mănăstirea Voroneț

Biserica episcopală de la Curtea de Argeș

Mănăstirea Probota

Mănăstirea Hurezi

Mănăstirea Antim

CTITOR

Ștefan cel Mare (exemplu)

III. Scrie următorii termeni în dreptul definiției potrivite.

moschee; sinagogă, biserică.

Lăcaș de cult creștin.

Lăcaș de cult evreiesc.

Lăcaș de cult islamic.

CÂT ȘTIU?

I. Alege varianta corectă:

1. Castelul Bran a fost construit de:

- a) brașoveni b) sibieni c) clujeni

2. Castelul de la Hunedoara a fost construit de:

- a) Vlad Țepeș b) Iancu de Hunedoara c) Ștefan cel Mare

3. Castelul Peleș a fost ridicat din dorința regelui:

- a) Mihai I b) Ferdinand I c) Carol I

II. Realizează corespondența corectă între informațiile din cele două coloane:

1. Histria	a. capitala lui Decebal
2. Sarmizegetusa Regia	b. capitala Daciei romane
3. Ulpia Traiana Sarmizegetusa	c. colonie greacă

III. Rescrie enunțurile de mai jos pentru ca ele să devină adevărate:

- Cetatea Neamț a fost cucerită de regele maghiar Sigismund de Luxemburg.
- Cetatea Poenari a fost construită în prima domnie a lui Vlad Țepeș.
- În 1902, a fost terminat monumentul lui Matei Corvin din Deva.

Autoevaluare: La pag. 98 găsești răspunsurile corecte. Verifică răspunsurile tale!

Întrebare	I	II	III
Punctaj maxim: 10 puncte	3 puncte (3x1)	3 puncte (3x1)	3 puncte (3x1)
	Se acordă un punct din oficiu.		

Interpretare punctaj obținut	1 sau 2 puncte	Între 3 și 5 puncte	Între 6 și 8 puncte	9 sau 10 puncte
	Insuficient	Suficient	Bine	Foarte bine

CE AM STUDIAT?

- I. Completează, pe caiet, axa timpului de mai jos, plasând evenimentele enumerate în dreptul anului potrivit.

Bătălia de la Posada; Dacia devine provincie romană; Bătălia de la Vaslui; Prima unire a celor trei țări române; Unirea Principatelor Române; Răsturnarea regimului comunist din România; Formarea României Mari; Imperiul Roman abandonează provincia Dacia; Iancu de Hunedoara a devenit voievod al Transilvaniei; România a fost primită în Uniunea Europeană

Eveniment	An	Eveniment	An
	106 d.H.		1600
	271 d.H.		1859
	1330		1918
	1441		1989
	1475	România a fost primită în Uniunea Europeană (exemplu)	2007

- II. Scrie numele următoarelor personalități în dreptul epocii potrivite.

Burebista, Decebal, Traian, Strabon, Gelu, Bogdan, Mircea cel Bătrân, Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza, Carol I, Carol Davila, Ecaterina Teodorescu, Mihai I, Ion Antonescu, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceaușescu

ANTICHITATEA

Strabon (exemplu)

EVUL MEDIU

EPOCA MODERNĂ

EPOCA CONTEMPORANĂ

- III. Recunoaște monumentele istorice din imaginile următoare.

1

2

3

4

CÂT AM AFLAT?

I. Alege varianta corectă.

1. Era creștină începe odată cu nașterea lui:
a) Iisus Hristos b) Mahomed c) Moise
2. O dinastie este compusă din mai mulți:
a) preoți b) regi c) ingineri
3. Poporul român are origini:
a) germanice b) grecești c) romanice
4. Marco Polo a călătorit în:
a) America b) Africa c) China
5. Badea Cârțan a plecat pe jos la:
a) Roma b) Atena c) Berlin
6. Primul om care a pășit pe Lună a fost:
a) Iuri Gagarin b) Dumitru Prunariu c) Neil Armstrong

II. Realizează legătura corectă între informațiile dintre cele două coloane:

1. Basarab I	a. 1688 – 1714
2. Mircea cel Bătrân	b. 1593 – 1600
3. Vlad Țepeș	c. 1457 – 1504
4. Ștefan cel Mare	d. 1448, 1456 – 1462, 1476
5. Mihai Viteazul	e. 1386 – 1418
6. Constantin Brâncoveanu	f. 1310 – 1352

III. Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:

1. România a intrat în primul Război Mondial de partea Antantei.	Adevărat sau Fals
2. România a intrat în al Doilea Război Mondial în anul 1941.	Adevărat sau Fals
3. În România, comunismul s-a prăbușit în anul 1991.	Adevărat sau Fals

Autoevaluare: La pag. 98 găsești răspunsurile corecte. Verifică răspunsurile tale!

Întrebare	I	II	III	
Punctaj maxim: 10 puncte	3 puncte (6 x 0,5)	3 puncte (6 x 0,5)	3 puncte (3x1)	
	Se acordă un punct din oficiu.			
Interpretare punctaj obținut	1 sau 2 puncte	Între 3 și 5 puncte	Între 6 și 8 puncte	9 sau 10 puncte
	Insuficient	Suficient	Bine	Foarte bine

Rezolvările exercițiilor de la „Cât știi?” și „Cât am aflat?”

UNITATEA I

Cât știi?

I. 1-a, 2-a, 3-c; II. 1-c; 2-b; 3-a; III. 1-Adevărat; 2-Adevărat; 3-Fals

UNITATEA II

Cât știi?

I. 1-c; 2-a; 3-c; II. 1-b; 2-c; 3-a;

III. 1. Mihai Viteazul a unit Țara Românească, Transilvania și Moldova.
2. România a intrat în Primul Război Mondial de partea Antantei.
3. Marea Adunare a românilor din Ardeal a avut loc la Alba Iulia.

UNITATEA III

Cât știi?

I. 1-a; 2-b; 3-c; II. 1-c; 2-a; 3-b;

III. 1. Cetatea Neamț nu a fost cucerită de regele maghiar Sigismund de Luxemburg.
2. Cetatea Poenari a fost construită în a doua domnie a lui Vlad Țepeș.
3. În 1902, a fost terminat monumentul lui Matei Corvin din Cluj.

Cât am aflat?

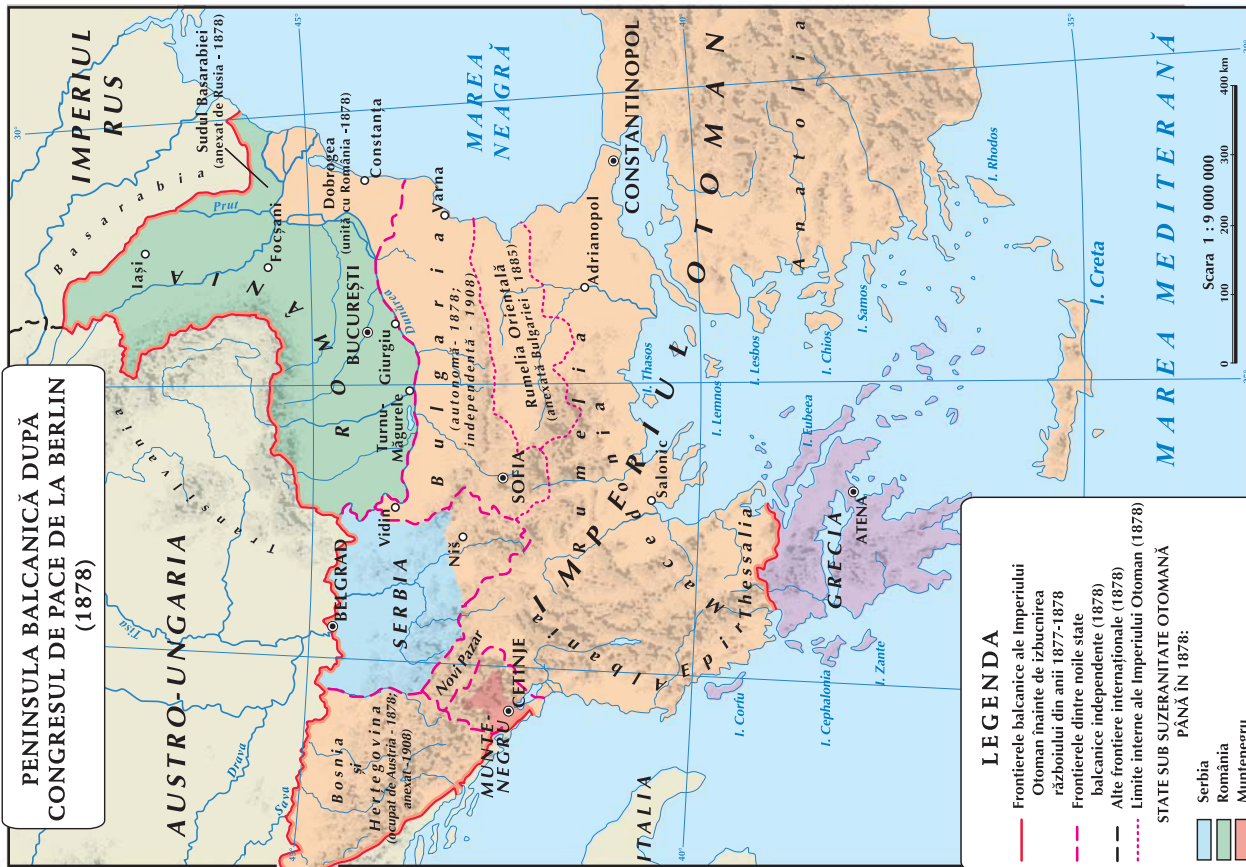
I. 1-a; 2-b; 3-c; 4-c; 5-a; 6-c;

II. 1-f; 2-e; 3-d; 4-c; 5-b; 6-a;

III. 1-Adevărat; 2-Adevărat; 3-Fals;

harta 1

**PENINSULA BALCANICĂ DUPĂ
CONGRESUL DE PACE DE LA BERLIN
(1878)**

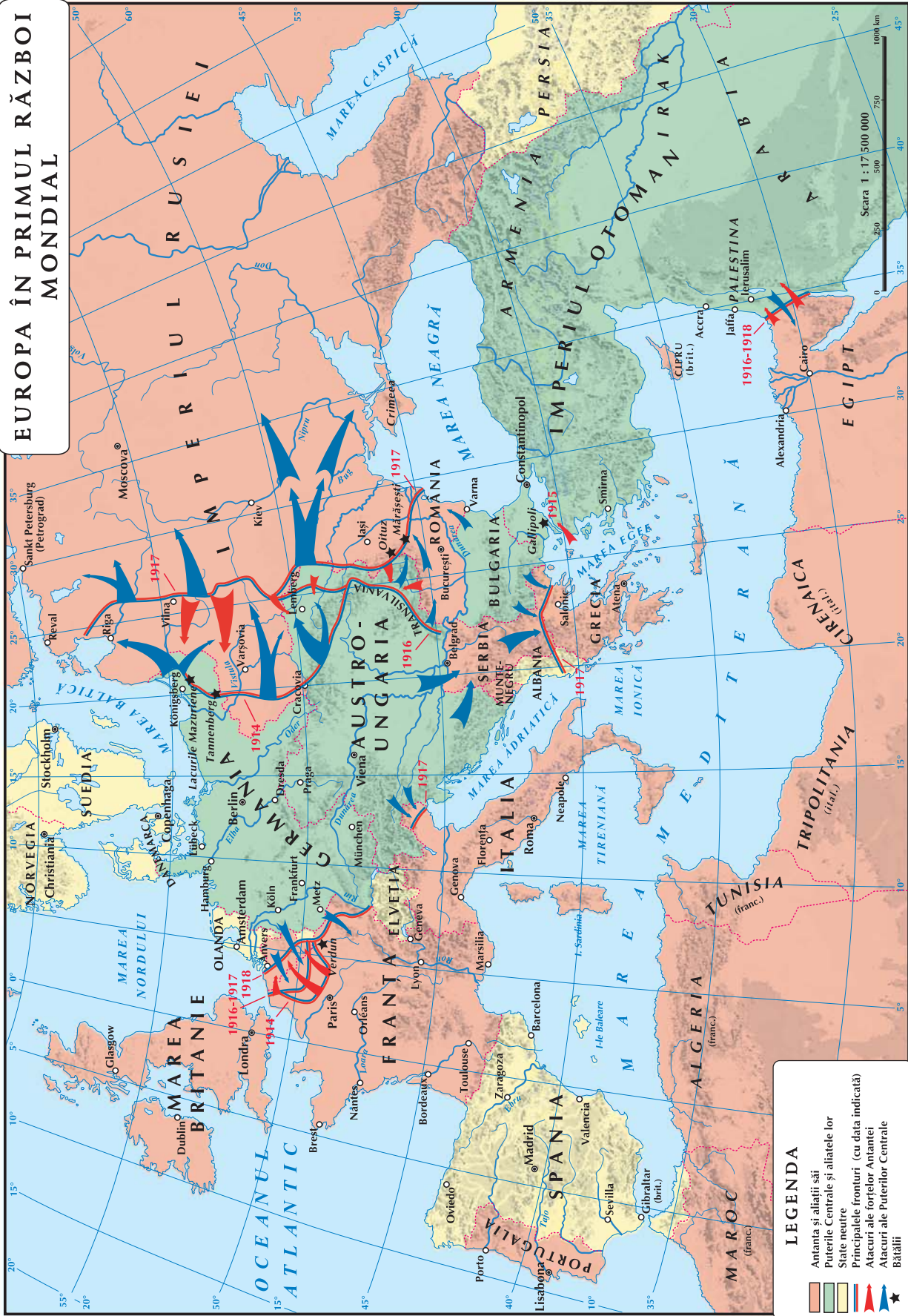

harta 2

**PENINSULA BALCANICĂ DUPĂ
PACEA DE LA BUCUREȘTI
(1913)**

EUROPA ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

LEGENDA

- Antanta și aliații săi
- Puterile Centrale și aliațele lor
- State neutre
- Principalele fronturi (cu data indicată)
- Atacuri ale forțelor Antantei
- Atacuri ale Puterilor Centrale
- Bătălii

